Grec

Cultura i civilització

Solucions · 153 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

4. Exercici de cultura, literatura i llegat de l'antiga Grècia

[3 punts en total]

4.1.

[1 punt; per cada resposta errònia es descomptaran 0,1 punts]

4.1.1. a)

4.1.2. c)

4.1.3. b)

4.1.4. d)

4.1.5. d)

4.2.

[2 punts]

— Ha menystingut Aquil·les privant-lo del seu botí de guerra: Briseida.

— Amb Aquil·les. Com que Agamèmnon havia hagut de retornar la seva captiva Criseida al seu pare Crises per aplacar l'ira d'Apol·lo que estava devastant l'exèrcit aqueu amb una epidèmia, es va apropiar de Briseida, el botí d'Aquil·les, fet que va provocar que el Pelida abandonés el camp de batalla ofès per la deshonra. Ara Agamèmnon li promet tot això perquè torni a combatre, ja que els aqueus estan perdent la guerra.

— La filla de Brises és Briseida, la captiva d'Aquil·les, que li va ser arrabassada per Agamèmnon

— Resposta lliure.

2. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

4. Exercici de cultura, literatura i llegat de l'antiga Grècia

[3 punts en total]

4.1.

[1 punt]

Les comèdies gregues són composicions literàries en vers que es representaven als teatres, en el marc de festivals religiosos enhonor del déu Apol·lo.

FALS

Les restes del teatre grec d'Empúries indiquen que són del segle IV aC.

FALS

Les parts de la comèdia antiga són: pròleg, pàrode, agon, paràbasi, episodis i èxode.

VERTADER

La tragèdia Antígona tracta sobre els quatre fills que Èdip va tenir amb la seva mare i esposa Jocasta

VETADER

Les tragèdies d'Èsquil i Eurípides posen en escena personatges del mite, mentre que les de Sòfocles posen en escena persones corrents.

FALS

4.2.

- L'enfrontament ha tingut lloc a les portes de la ciutat de Troia, assetjada pels aqueus, i a la vista dels troians, que guaitaven des de dalt de les muralles.
- Aquil·les torna per venjar el seu estimat Pàtrocle, íntim amic seu, que ha mort en el combat a mans d'Hèctor. El príncep troià li donà mort tot pensant-se que es tractava d'Aquil·les, ja que duia posada la seva armadura.
- Fer malbé el seu cadàver, tot negant-li la sepultura i, per tant, ultratjar-ne la memòria. El lliga pels turmells al carro i fa que els cavalls corrin al voltant de les muralles, tot arrossegant-lo a la vista de tothom. No era habitual, ja que els grecs tenien el costum ritual d'enterrar dignament els guerrers morts en combat, oferint-los una tomba o túmul i exèquies fúnebres dignes del seu honor d'herois.
- Resposta oberta

4. Cultura, literatura i llegat de l'Antiga Grècia

[3 punts en total]

4.1.

[1 punt]

Segons la Ilíada, Aquil·les, tot i que el rei dels troians li reclama insistentment, no accepta mai retornar-li el cadàver d'Hèctor: és la seva venjança per la mort de Pàtrocle.

Fals

Tucídides, el gran historiador atenès d'època clàssica, és imitat per pel seu contemporani Herodot, considerat el 'pare de la història'.

Fals

A la Neàpolis d'Empúries és possible veure les restes d'un temple dedicat a Asclepi (Esculapi), d'un dedicat a Serapis i d'un altre dedicat a Àrtemis, el culte a la qual van portar de Massàlia els seus fundadors.

Fals

Antígona, Ismene, Etèocles i Polinices, són tots quatre germans, fills d'Èdip i Jocasta.

Vertader

La Ilíada comença parlant de la còlera d'Aquil·les: es refereix a les diferències entre ell i Agamèmnon, a causa de les quals es nega a lluitar.

Vertader

4.2.

Qui és el personatge A i qui és el personatge B?

El personatge A és Lisístrata i el B, Calònice, ambdues dones ateneses.

Expliqueu breument en què consisteix el pla del personatge A i si els altres personatges femenins l'accepten fàcilment.

Convèncer totes les dones de les polis bel·ligerants a la guerra que no practiquin sexe amb els seus homes fins que aquests, urgits pel desig, accedeixin a signar la pau.

D'entrada les altres dones no s'hi avenen, però després d'un solemne jurament sobre una copa de vi, hi accedeixen i el porten a la pràctica

A quin gènere pertany l'obra literària d'on han estat extretes aquestes línies i qui n'és l'autor? Indiqueu també a quins fets històrics remet l'argument d'aquesta obra.

És la comèdia *Lisístrata* d'Aristòfanes. Remeten a la Guerra del Peloponès.

Expliqueu breument si us sembla que aquesta obra es podria considerar feminista o bé tot el contrari. Raoneu la resposta.

Resposta oberta.

4. Exercici de cultura, literatura i llegat de l'Antiga Grècia

[3 punts en total]

4.1

[1 punt]

	personatge que parla
…però cal que tinguis present que hem nascut dones, de manera que no podem lluitar contra els homes. A més, per això mateix, som governades i ens toca obeir les ordres dels més poderosos, fins i tot les més doloroses que aquestes d'ara.	Ismene
Oh!, terra de Tebes, casal dels meus pares, déus dels avant-passats! Ja se m'enduen, ja no tinc més temps... Mireu, fills dels tebans il·lustres, el que em fan aquesta mena d'homes, a mi l'única resta del llinatge reial, per haver-me mostrat piatosa...	Antígona
Pare, per a mi que tu estiguis bé és el més important. Car quina joia és més gran per als fills que un pare gaudint de bona repuetació, així com també per a un pare la dels fills? No et deixis portar per un sol parer: que el que tu dius, i res més, és el correcte. Ja que aquells que creuen que cap altre és tan intel·ligent ni tan eloqüent o assenyat, resulta que no ho són quan se'ls mira d'aprop.	Hèmon
Set cabdills, set contra set, a les set portes apostats, van fer ofrena del seu bronze a Zeus portador de victòries, llevat dels dos infeliços, nascuts del mateix pare i la mateixa mare, que van alçar, l'un contra l'altre, la poderosa llança, i es van procurar, ambdós, la seva part d'una mort comuna.	Corifeu / Cor
Per molt que sigui filla de la meva germana i amb més lligams de sang amb mi que tots els de la meva llar, ella i també la seva germana no defugiran una mort terrible, ja que a aquella l'acuso igualment d'haver maquinat aquest enterrament.	Creont

4.2

[2 punts]

— Hèctor ha mort a mans d'Aquil·les, que s'hi ha batut en combat singular per venjar la mort de Pàtrocle.

— No vol que Hèctor rebi sepultura, com a acte extrem de venjança. L'hi ha portat arrossegant-lo darrera el seu carro, després de fer tres voltes a les muralles de Troia.

— Príam, el pare d'Hèctor, va de nit al campament dels aqueus per suplicar a Aquil·les que li retorni el cadàver del seu fill. Aquil·les, entendrit pel valor del rei que li recorda el seu propi pare, accedeix a les seves súpliques i li promet 12 dies de treva perquè els troians puguin celebrar els funerals d'Hèctor.

— Resposta oberta.

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

4. Exerecicis de cultura, literatura i llegat de l'Antiga Grècia

[3 punts en total]

4.1.

(cada resposta errònia descompta 0.1 punts):

[1 punt]

4.1.1. per tal de recuperar la companyia dels seus marits, sempre absents per culpa de la guerra

4.1.2. Creont

4.1.3. va ser el botxí dels pretendents de Penèlope

4.1.4. la batalla de Marató

4.1.5. va ser un port militar grec gràcies a la seva situació estratègica

4.2.

[2 punts]

— Arriba tot travessant el campament dels aqueus, d'incògnit, acompanyat per un herald i protegit pels déus (Zeus envia Hermes, amb aparença de guerrer).

— Príam demana a Aquil·les que li lliuri el cadàver del seu fill Hèctor perquè pugui retre-li els honors fúnebres. Aquil·les acabarà acceptant.

— Ares és el déu de la guerra. Atès que els seus fills han mort en els diferents enfrontaments que se succeeixen al llarg del temps que dura la guerra entre aqueus i Troians, Príam atribueix la mort dels seus fills a Ares, com a déu de la guerra.

— Resposta oberta.

6. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 2 punts 4.1; 1 punt 4.2]

Opció A

4.1.

4.1.1. comèdia antiga

4.1.2. provenen de l'èpica de tradició oral i no foren fixats per escrit fins al s. VaC

4.1.3. Asclepi o Serapis

4.1.4. les Termòpiles

4.1.5. *Electra*

4.2.

Indiqueu si aquest episodi es troba al principi o al final de l'*Odissea*.

Part final de l'obra, certamen i venjança d'Ulisses contra els pretendents.

En quines circumstàncies i en quin lloc Ulisses aborda aquesta prova de l'arc? Els presents saben qui és?

- Ulisses, disfressat de mendicant, arriba a Ítaca.
- És acollit al seu propi palau sense ser reconegut (a excepció de Telèmac, Euriclea i Eumeu)
- Penèlope proposa el certamen per escollir finalment marit entre els pretendents: amb l'arc d'Ulisses cal disparar i encertar completament (segons el text: no fallà ni una sola destral, va passar-les / des del primer fins a l'últim forat, i la fletxa de bronze /va eixir a fora directa). Abans ho proven altres pretendents, però gairebé no poden ni alçar l'arc o tensar la corda.

Què passarà després?

- Matança dels pretendents i dels membres del casal que no s'havien mantingut fidels a Ulisses.
- Executors de la venjança: Ulisses, Fileci, Eumeu i Telèmac.

Expliqueu concretament la frase "fletxes que ben aviat els aqueus tastarien com eren".

- Ulisses, amb l'arc, després de guanyar el certamen, fa la matança dels pretendents.

7. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 2 punts 4.1; 1 punt 4.2]

Opció B

4.1.

Pèricles, segons l'historiador atenès Tucídides, defineix el sistema polític dels atenesos amb el nom de democràcia, ja que les decisions depenen no d'un petit nombre de ciutadans sinó de la majoria.

Vertader

Al jaciment d'Empúries (en grec antic Ἐμπόριον) només conservem restes arqueològiques del període grec (s. VI-IV aC); les restes romanes es troben a l'actual poble de Sant Martí d'Empúries.

Fals

Herodot va ser un poeta dramàtic del qual conservem fragments tant de tragèdies com de comèdies.

Fals

A la comèdia d'Aristòfanes Els núvols Sòcrates és representat com un gran aficionat a les curses de cavalls.

Fals

Hèctor és l'heroi troià més emblemàtic, juntament amb el seu germà Paris; ambdós són fills del rei de Troia, Príam, i de la seva esposa Hècuba; tanmateix Príam tenia altres fills d'altres dones.

Vertader

4.2.

Qui és Medea? D'on és originària? Quina és la seva família d'origen?

- Medea, filla del rei de la Còlquida, descendent d'Hèlios (relacionada amb les forces de la naturalesa i la bruixeria).
- Traïció contra el pare, el germà i la pàtria per ajudar Jàson (velló d'or). Fugida amb Jàson.

Quins greus motius la condueixen a matar els seus fills?

- Creont, rei de Corint, ofereix la seva filla en matrimoni a Jàson.
- Per casar-se amb la filla de Creont, Jàson abandona Medea. Creont li comunica que serà enviada a l'exili amb els seus fills. Medea és estrangera i no li resta cap familiar que la pugui acollir, després de les accions dutes a terme contra el pare, la Còlquida i el germà.
- Venjança contra Jàson: matar-l'hi la núvia i futura mare de la descendència, matar-l'hi la descendència que ja té.

Qui és el pare d'aquests fills? Com reacciona davant dels fets?

- Jàson
- Intenta matar Medea
- Imprecacions i malediccions
- Suplica poder enterrar els fills, però Medea no hi accedeix.

A quina ciutat grega té lloc l'escena?

Corint

8. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 1 punt 4.1; 2 punts 4.2]

Opció A

4.1

A la Ilíada, Andròmaca, amb el seu fillet en braços, és visitada per Hèctor just abans d'enfrontar-se a Aquil·les; acabat el duel, Hèctor torna a reunir-se amb ells.

Fals

D'entre les tragèdies gregues que conservem, la titulada Les suplicants, del poeta dramàtic Eurípides, és la que tracta amb detall del mite de Medea.

Fals

Quan Jàson i els argonautes arriben a la Còlquida, són rebuts amablement pel pare de Medea, que ofereix a Jàson la seva filla en matrimoni

Fals

A Catalunya hi ha diversos enclavaments on està testimoniada la presència dels grecs, però els més importants es troben a Empúries i a la ciutat de Tarragona.

Fals

A la comèdia Els núvols d'Aristòfanes Sòcrates apareix instal·lat en una cistella que no toca el terra perquè, diu, el contacte amb la superfície li impedeix pensar elevadament.

Vertader

4.2

a)

- Referències al periple d'Ulisses des de Troia fins a Ítaca. Llocs clau: illa de Circe, Hades, Ogígia (Calipso), Feàcia.

(Ulisses arriba des d'Esquèria (Feàcia) a Ítaca. Abans d'arribar a Esquèria, un cop acabada la guerra de Troia, va passar per innumerables indrets en els quals va anar perdent els membres de la tripulació. El darrer lloc on arriba ja sol, abans d'Esquèria, és Ogígia, on el reté Calipso durant 7 anys.)

- Es presenta com a mendicant perquè els habitants d'Ítaca i especialment els pretendents de Penèlope, que cobegen el poder d'Ítaca, no el reconeguin i el puguin matar. D'aquesta manera pot executar la seva venjança.

b)

- Absència d'Ulisses al palau com a marit i rei d'Ítaca.
- Criança de Telèmac.
- Acollida dels pretendents i engany del tapís.

Penèlope ha hagut de mantenir-se ferma i mirar de congelar el curs dels esdeveniments (fer i desfer el tapís; engany als pretendents) tot el temps que Ulisses ha estat fora. Ha criat el fill sense el marit i ha de mantenir els pretendents a palau, que esperen que Penèlope es decideixi i en triï un.

c)

Astuta com el seu marit, Penèlope no vol mostrar que és ingènua i que, tan bon punt arriba algú dient que és Ulisses, se'l creu. El posa a prova tot fent referència al llit matrimonial, un llit que sols ella i Ulisses coneixen. Ulisses supera la prova, tot explicant que el llit matrimonial el va fer ell mateix i no es pot moure de lloc.

9. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 1 punt 4.1; 2 punts 4.2]

Opció B

4.1

	personatge que parla	personatge a qual s'adreça
Ensenya'm un dels teus dos discursos, el de no pagar res dels deutes. Posa-hi preu i, sigui el que sigui, et juro pels déus que te'l pagaré.	Estrepsíades	Sòcrates
No, no romangueu més al meu palau, si no voleu. Però cal que primer feu un altre viatge i arribeu al casal d'Hades i de la temible Persèfone, per tal d'interrogar l'ànima del tebà Tirèsias, l'endeví cec, que manté intacta la seva saviesa: només a ell, després de mort, Persèfone va concedir-li intel·ligència, els altres només són ombres anant d'una banda a l'altra.	Circe	Ulisses i els companys
T'ho imploro (…), tingues compassió de mi, ben dissortada que soc, impedeix que em quedi en absoluta solitud, acull-me al teu país i a la teva casa. Tan de bo puguis rebre dels déus l'acompliment del teu desig de tenir fills i moris feliç!	Medea	Egeu
Parla bé, i no diguis mal d'aquests homes llestos i plens de seny: cap d'ells, per economia, no es fa mai afaitar, ni es perfuma, ni va als banys per rentar-se; però tu, en canvi, com si jo ja m'hagués mort, et poleixes el meu patrimoni.	Estrepsíades	Fidípides
Filla meva! quines paraules t'han fugit d'entre les dents! Com vols que jo m'oblidi del divinal Ulisses que sobresurt entre els mortals per la seva intel·ligència, i pels sacrificis que ha ofert als immortals déus que posseeixen l'ample cel? Però Posidó, que envolta la terra, segueix molt enutjat amb ell a causa del Ciclop, al qual va orbar.	Zeus	Atenea

4.2

a)

Jàson al cor de dones

b)

- Creont, rei de Corint, ofereix la seva filla en matrimoni a Jàson
- Per casar-se amb la filla de Creont, Jàson abandona Medea. Creont li comunica que serà enviada a l'exili amb els seus fills. Medea és estrangera i no li resta cap familiar que la pugui acollir, després de les accions dutes a terme contra el pare, la Còlquida i el germà.
- Emmetzina un vel i una garlanda d'or: fa que els fills la duguin a la núvia com a regal de noces. En agafar-los i posar-se'ls, la núvia és emmetzinada, com cremada, i mor. Creont, al seu torn és també emmetzinat pels dons nupcials quan abraça el cos de la filla morta, amb el vel i la garlanda posats.

c)

- Jàson arriba al casal de Medea quan ja ha mort els fills.
- Escena de la mort: des de dins se sent la veu dels fills. A fora, el cor hi respon i parla d'aturar la mort. Venjança contra Jàson (en mata la descendència i la possibilitat de tenir-ne, quan mata la núvia).
- Jàson no aconsegueix salvar els seus fills: quan arriba ja són morts. El seu destí és la mort, resultat de la venjança de Medea contra Jàson.

10. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici de cultura

[3 punts]

Opció A

4.1

A l'*Odissea*, després de l'episodi del ciclop Polifem, fill de Posidó, Ulisses té en contra el déu del mar per haver encegat el seu fill.

Vertader

Electra, filla d'Agamèmnon i Clitemnestra, i germana d'Orestes, pertanyia a la casa reial d'Argos.

Vertader

Quan els grecs van arribar a Empúries ja hi havia un assentament dels romans.

Fals

La tragèdia grega és un gènere literari dramàtic, en prosa, inspirat en els personatges de la mitologia grega i les seves peripècies.

Fals

A la *Ilíada*, Hèctor s'acomiada de la seva esposa Andròmaca i del seu fill, abans de partir cap el combat que l'enfrontarà a Aquil·les, i en el qual trobarà la mort.

Vertader

4.2

- Jàson, després d'haver aconseguit el velló d'or gràcies a l'ajuda de Medea, arriba a Corint juntament amb la fetillera. Allà, Jàson es promet amb la princesa Creüsa, filla del rei Creont. El rei de Corint vol fer fora Medea, però ella aconsegueix endarrerir un dia el desterrament, suficient per a dur a terme la seva venjança. En efecte, Medea, enamorada encara de Jàson i enfurismada per l'amor entre els dos joves, mata Creüsa i Creont, a més dels seus propis fills.

- Medea utilitza les seves pocions i encanteris per a enverinar Creüsa. Ho fa a través d'uns regals (un pèplum i una corona) que li porten, de la seva part, els seus fills. Quan el rei de Corint abraça el cadàver de la seva filla, també mor, enverinat. Finalment, la fetillera també mata els seus propis fills.

11. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici de cultura

[3 punts]

Opció B

4.1.

	personatge que parla	títol de l'obra
Jo l'enterraré: fent-ho tindré una bella mort. Jauré, estimant-lo, al costat d'un ésser estimat, després d'haver comès un crim just; em cal plaure durant més temps als habitants del món subterrani que no pas als d'aquí, ja que allà faré estada per sempre.	Antígona	*Antígona*
Foraster! Ara que has arribat a la nostra ciutat i a la nostra terra, no et faltarà vestit ni cap altra cosa (…) Et mostraré la vila i et diré el nom dels seus habitants; els feacis en són els amos, de la ciutat i de la terra, i jo soc la filla del magnànim Alcínous, que està al capdavant del govern dels feacis.	Nausícaa	*Odissea*
Tu vius a la teva pàtria, on tens la casa paterna, on frueixes de la vida i de la companyia dels amics. Jo, en canvi, sola i sense pàtria, sóc injuriada per un home que m'ha arrencat de la meva terra bàrbara, sense mare, sense germà, sense un parent, per ancorar a recer de l'infortuni.	Medea	*Medea*
Infeliç! El teu valor et perdrà! No tens compassió per al teu tendre infant ni per a mi, que aviat seré viuda, ja que els aqueus aviat t'atacaran i acabaran amb tu. I jo, si et perdo, m'estimo més que se m'empassi la terra; si mors no tindré consol, sinó infortunis, perquè ja no tinc ni pare ni mare.	Andròmaca	*Ilíada*
No t'enfadis amb mi, Odisseu, ja que en tot ets un home molt assenyat; són els déus que ens van enviar desgràcies i no van voler que passéssim junts la nostra joventut, abans d'arribar a la vellesa. Per tant, no has d'estar enfadat ni ofès si en veure't no t'he mostrat afecte.	Penèlope	*Odissea*

4.2

Estrepsíades s'adreça al seu fill Fidípides per demanar-li que es faci deixeble de l'escola de Sòcrates. En un primer moment Fidípides s'hi nega.

a) Els membres de l'escola de Sòcrates, associada aquí amb l'escola dels sofistes. El Pensatori.

b) Origen dels deutes: l'afició de Fidípides als cavalls. No aconsegueixen pagar els deutes i s'origina un enfrontament entre pare i fill.

12. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 1 punt 4.1; 2 punts 4.2]

Opció A

4.1

[1 punt; per cada resposta errònia es descomptaran 0.1 punts]

4.1.1.

Els perses

4.1.2.

hexàmetres

4.1.3.

Asclepi o Serapis

4.1.4.

Salamina

4.1.5.

Antígona

4.2.

(2 punts)

- Un cop ha aconseguit congraciar-se Circe, la maga dona a Ulisses totes les instruccions per arribar a l'Hades i poder parlar amb alguns dels morts.

- Personatges amb qui parla (entre d'altres):

  1. Aquil·les, el millor dels guerrers aqueus, que li confessa que preferiria viure com un pagès i veure la llum del sol que no pas ser el rei dels morts.

  2. Elpènor, company d'Ulisses, mort al casal de Circe sense que ells ho sàpiguen i encara no sepultat.

  3. Agamèmnon, que li explica que ha estat assassinat en tornar a casa.

- Tirèsias, famós endeví del casal d'Èdip. Anuncia a Ulisses que retornarà aviat a Ítaca, però que tornarà tot sol. Li explica com cal que procedeixi per venjar-se dels pretendents i sortir-ne victoriós. Li diu que cal que es congraciï Posidó. L'adverteix de les vaques del Sol. I finalment també li revela que trobarà una mort plàcida en la vellesa.

13. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici de cultura

[3 punts: 1 punt 4.1; 2 punts 4.2]

Opció B

4.1.

[1punt]

– Per què, infeliç, has deixat la llum del sol i vens a veure els morts i aquest indret malastruc? Enretira't del clot i treu l'espasa punxeguda per tal que, bevent sang, et faci saber la veritat sobre el que vulguis.

Tirèsias

– Ningú serà el darrer que jo em mengi d'entre els que l'acompanyen; tots passaran abans que ell: aquest és el meu regal per la visita.

Polifem

– No intentis consolar-me de la meva mort! Més m'estimaria ser un pagès al servei d'algú altre o bé un indigent sense res per mantenir-se que no pas el rei del morts!

Aquil·les

– …aquell que amb més facilitat faci servir l'arc, el carregui i faci passar una fletxa pel forat de les dotze destrals, jo mateixa el seguiré i deixaré aquesta casa…

Penèlope

– Escolta'm, filla de Zeus que portes l'ègida, invencible, escolta'm ara com mai no m'has escoltat quan estava destrossat per l'il·lustre que somou la terra, concedeix-me que els feacis m'acullin com amic i tinguin pietat.

Ulisses

4.2.

a) Context: fa referència a la primera aparició de Sòcrates a l'escena de la comèdia on se'l veu penjat en una cistella observant els fenòmens celestes. Estrepsíades va a buscar Sòcrates perquè l'admeti com a deixeble. Tanmateix, Fidípides acabarà essent el deixeble de Sòcrates.

b) Noms: Estrepsíades, Fidípides, Sòcrates

c) Context: Estrepsíades pateix les conseqüències econòmiques de l'afició del seu fill Fidípides (personatge que va a cavall) pels cavalls i pensa que és una bona idea anar a trobar Sòcrates (presentat a la manera dels sofistes) perquè li ensenyi habilitats retòriques per sortir victoriós dels judicis per deutes. Sòcrates apareix penjat en una cistella, la qual cosa és una al·lusió còmica a les seves teories filosòfiques a propòsit de l'aire, el *nous* i les divinitats.

14. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció A)

4. Exercici de cultura

[3 punts en total]

Opció A

4.1

[1 punt]

Fals

Vertader

Fals

Fals

Vertader

4.2

[2 punts]

- Tirèsias. Laercíada, fill de Laertes.
- Es troba a l'Hades, el casal dels morts. Beu la sang de la víctima sacrificial que li han ofert: un xai negre.
- Posidó. Ulisses enganya i encega el ciclop Polifem.
- Ítaca.

15. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4 (Opció B)

4. Exercici de cultura

[3 punts en total]

Opció B

4.1

[1 punt: per cada resposta errònia es descomptaran 0,1 punts]

4.1.1. Ulisses

4.1.2. Jàson

4.1.3. era l'espòs de Penèlope i el fill de Laertes

4.1.4. la batalla de Marató

4.1.5. el gos Argos

4.2

[2 punts]

- personatge A: Estrepsíades. Personatge B: Sòcrates. Sòcrates, damunt d'una cistella, suspès des d'un lloc elevat, suspèn el pensament enlaire i examina els fenòmens celestes.

- L'afició del seu fill Fidípides pels cavalls l'ha arruïnat i li ha comportat deutes. Busca aprendre retòrica per treure's del damunt els que li reclamen els deutes. Vol aprendre el discurs injust per no haver de pagar.

- No, més aviat aconsegueix agreujar els mals, ja que el seu fill Fidípides aprèn de retòrica i es gira contra les raons del seu pare i la seva autoritat.

d)

16. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció A

- A la comèdia Lisístrata d'Aristòfanes les dones volen aconseguir que els homes aturin la guerra

  Vertader

- Empúries deu el seu nom a la paraula grega ἐμπόριον, que significa 'costa', 'litoral'

  Fals

- Antígona i Ismene són, respectivament, germana i mare Etèocles i Polinices

  Fals

- A la comèdia que du el seu nom, Lisístrata aplega al seu voltant un grup de dones, entre elles també n'hi ha una d'espartana

  Vertader

- Ulisses visita l'Hades seguint les instruccions de la maga Circe; allà és rebut per l'endeví Tirèsias

  Vertader

17. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció B

Illustration de François-Louis Schmied pour "L'Odyssée" (1928) Font: Wikimedia Commons.

Durant els vint anys d'absència d'Ulisses a Ítaca, la seva esposa Penèlope s'ha de veure constantment assetjada per uns homes: els pretendents. Aquests individus, que creuen fermament que Ulisses és mort, miren de convèncer-ne a Penèlope i seduir-la perquè es casi amb un d'ells. La reina d'Ítaca, però, els dona llargues amb el pretext que prendrà una decisió quan acabi de teixir el sudari per al seu sogre, l'antic rei Laertes. Tanmateix, Penèlope desteixeix de nit tot el que teixeix de dia i, d'aquesta manera, eternitza l'espera dels pretendents. Aquests, mentrestant, ocupen el palau reial d'Ítaca i mengen i beuen desmesuradament, acabant, així amb totes les provisions. En tornar del seu llarg viatge, Ulisses arriba a palau com un pidolaire i s'uneix al banquet on es troben tots els pretendents. Aquí, Penèlope proposa que, qui superi la prova de l'arc, es casarà amb ella i esdevindrà rei d'Ítaca. Evidentment, però, l'únic a tesar l'arc serà Ulisses. Tot seguit, el veritable monarca del país, amb l'ajut de Telèmac i dels seus servents, començarà a enfrontar-se i matarà tots els pretendents en el mateix banquet: una escena que es correspondria amb la que representa la imatge.

18. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció A

– Quan Ulisses visita els morts a l'Hades, té ocasió de parlar amb la seva esposa Penèlope que li explica el que està succeïnt a Ítaca.

Fals

– El pare d'Ulisses, Laertes, en veure que el seu fill no tornava de Troia, i que el casal s'anava arruinant per culpa dels pretendents, va marxar d'Ítaca i mai més no hi va tornar.

Fals

– Nausica és l'esposa del rei Alcínous, de Feàcia, terra on arriba Ulisses i en la cort del qual tindrà ocasió d'explicar les seves aventures intentant el retorn a Ítaca.

Fals

– La maga que converteix en porcs els companys d'Ulisses es diu Circe, viu a l'illa d'Eea, i és filla del Sol (Hèlios)

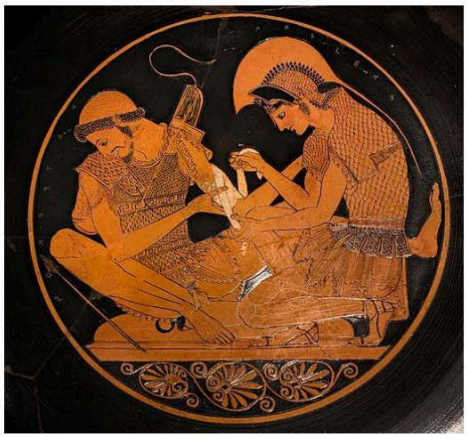
Vertader

– A l'inici de l'obra, mentre l'heroi es troba a Ogígia amb Calipso, els déus en assemblea decideixen que Ulisses se salvi, a instàncies d'Atena.

Vertader

19. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

Opció B

Museu Antic de Berlín

En el novè any de la Guerra de Troia, una devastadora pesta és llençada pel déu Apol·lo contra l'exèrcit aqueu, tot debilitant-lo. Agamèmnon, rei d'Argos i Micenes i cabdill dels aqueus, acaba fent cas del consell de la seva cort reial i accedeix a retornar l'esclava Criseida al seu pare Crises, sacerdot d'Apol·lo, per tal d'apaivagar l'epidèmia. A canvi d'aquest retorn, però, el cap de l'exèrcit hel·lè pren com a esclava Briseida, que abans pertanyia a Aquil·les. En conseqüència, aquest heroi, rei dels mirmídons, s'enfurisma amb Agamèmnon i decideix abandonar el combat, afeblint encara més el bàndol aqueu. Tanmateix, el mirmídon Pàtrocle li demana permís i es vesteix amb l'armadura del seu company, Aquil·les, i surt a lluitar. Un cop al camp de batalla, emperò, Hèctor, príncep de Troia, mata Pàtrocle, confonent-lo amb Aquil·les. Aquest decés provoca la ira incontrolable del Pelida, que, de fet, constitueix el tema principal del poema homèric de la *Ilíada*. Aquesta còlera és la que provoca que l'heroi torni a lluitar amb l'exèrcit aqueu, tot reforçant-lo. De fet, acaba proposant dur a terme un combat cos a cos contra Hèctor. Un cop mort el fill de Príam, Aquil·les en malmetrà el cadàver, tot arrossegant-lo al voltant de les muralles de la ciutadella troiana.

20. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

OPCIÓ A

[0,4 per cada resposta correcta]

a) Aquil·les

b) Zeus

c) Andròmaca

d) Pàtrocle

e) Hèlena

21. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

OPCIÓ B

Museu Metropolità d'Art (Nova York)

— Qui és aquesta fetillera? Com es diu i quin és el seu llinatge? [0,4 punts]
— Com aconsegueix enganyar els companys d'Ulisses? [0,4 punts]
— Aconsegueix retenir Ulisses? [0,3 punts]
— Quines instruccions valuoses li dona en marxar? [0,4 punts]
— Qualitat de la redacció /altres temes relacionats [0,5 punts]

La maga Circe era filla d'Hèlios i vivia a l'illa d'Eea, on Odisseu i els seus homes desembarquen, després de lluitar amb els lestrígons. Odisseu ordena que part de la tripulació formi un grup per fer-ne un primer reconeixement, mentre aquest i la resta de la tripulació romanen prop de les naus. El grup d'exploració s'endinsa en un bosc i arriba a un palau, on diverses feres, sorprenentment manses, se'ls apropen. Allí, Circe els rep hospitalàriament i els ofereix menjar i beure, que havia impregnat prèviament amb una poció. Un cop saciats, Circe toca els mariners amb la seva vareta i els converteix en porcs. Només aconsegueix escapar Euríloc, que no va prendre res perquè sospitava de les intencions de Circe. Aleshores, Odisseu s'enfronta a la fetillera i la derrota gràcies als consells d'Hermes, el qual li dona una planta que contrarestava l'encanteri. Vençuda, Circe jau amb Odisseu i torna als mariners la seva forma humana. Després de romandre un any a l'illa, Circe diu a Odisseu que, per seguir el seu camí a Ítaca, ha d'anar a consultar l'endeví Tirèsies a l'inframón i l'indica quins rituals ha de seguir per convocar la seva anima.

22. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció A

a) fals

b) vertader

c) fals

d) vertader

e) fals

23. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció B

a)

- Ifigenia, donzella filla d'Agamèmnon i de Clitemnestra.
- Agamèmnon, rei d'Argos i Micenes, espòs de Clitemnestra, pare d'Ifigenia, i germà de Menelau. És el cap de les forces aquees en la Guerra de Troia.
- Menelau, rei d'Esparta, germà d'Agamèmnon i oncle d'Ifigenia. És el marit d'Helena, pel rapte de la qual s'inicia la Guerra de Troia.

b)

- Quan les tropes aquees es dirigeixen cap a Troia, es queden aturades en el seu pas per l'Àulide (o Brauró) degut a la manca de vent favorable per a la navegació.
- En aquest moment, Calcas és interrogat i respon que tot és fruit de la còlera d'Àrtemis, enfurismada amb Agamèmnon per haver caçat una cérvola en una arbreda sagrada.
- L'única manera d'apaivagar la còlera era, segons la deessa i en boca de Calcas, sacrificar Ifigenia.

---

c)

- Com que s'aplacarà la còlera d'Àrtemis i les tropes aquees tindran un vent favorable per dirigir-se cap a Troia, es podrà dur a terme la guerra entre aqueus i troians.

d)

- Agamèmnon tornarà a la seva pàtria sense gaire problemes (a diferència d'Odisseu). Tanmateix, en arribar, Clitemnestra matarà Agamèmnon amb l'ajut del seu amant Egist per tal de venjar el sacrifici d'Ifigenia.

24. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció A

a)

-Nausica, filla d'Alcínous i Arete, és princesa del regne dels feacis (Esquèria).

-Odisseu, fill de Laertes i Anticlea, és rei d'Ítaca, heroi aqueu de la Guerra de Troia.

-Ambdós són personatges de l'*Odissea*.

b)

-Després de marxar de l'illa d'Ogígia, on havia estat retingut per la nimfa Calipso, Odisseu pateix un turbulent naufragi per la còlera de Posidó, Leucòtea l'ajuda i arriba a la costa de l'illa dels feacis.

-Nausica, inspirada per un somni que li envia Atena, es troba fent la bugada amb les seves serventes.

c)

-Es coneixeran després que la pilota amb què estaven jugant Nausica i les seves serventes vagi a parar al costat d'Odisseu. Odisseu, per la bellesa de la noia, la tractarà com una divinitat i Nausica indicarà a l rei d'Ítaca el camí cap al palau dels feacis. Allà, la cort reial el rebrà com a hoste i Odisseu explicarà totes les aventures viscudes fins al moment en el seu periple.

25. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Opció B

a) Empúries deu el seu nom al mot grec ἐμπόριον, que significa 'mercat', ja que per als grecs era un enclavament costaner, com d'altres que tenien per tota la Mediterrània, on comerciaven amb els seus productes.

vertader

b) L'estàtua que es coneix normalment com 'Esculapi' va ser trobada, sencera, al fons d'una cisterna.

fals

c) Al s. VI aC, uns grecs d'origen foceu, procedents de Massàlia (l'actual Marsella), van fundar la palaiòpolis on avui es troba el poblet de St. Martí d'Empúries.

vertader

d) Els habitants de l'Empòrion grega encunyaven moneda pròpia.

vertader

e) L'arribada dels romans a Empúries va destruir completament l'assentament grec anterior.

Fals

26. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció A

Helena és filla de Leda i Tindàreu (o Zeus); esposa del rei d'Esparta Menelau, és considerada la dona més bella de l'Hèl·lade. Paris (anomenat també Alexandre) és fill dels reis de Troia, Hècuba i Príam.

L'episodi que va originar la seva relació fou l'anomenat Judici de Paris. Imposat per Zeus després que Discòrdia llancés la poma d'or enmig de les noces de Tetis i Peleu, la solució a la disputa entre Atena, Hera i Afrodita sobre qui l'havia de posseir es trobava en mans de Paris. El príncep troià, advertit per Hermes, havia de triar quina de les tres divinitats seria la mereixedora de la poma que tenia inscrita la frase "per a la més bella". Com que Afrodita oferí la mà d'Helena a canvi de ser escollida, Paris accedí a donar-li la poma.

Paris i Helena es coneixen quan el príncep troià es troba com a hoste en el casal de Menelau; és en aquest context on Paris rapta la jove i se l'enduu cap a Troia. Aquest fet desencadena la Guerra de Troia, el darrer any de la qual s'explica a la Ilíada, poesia èpica atribuïda a l'aede Homer. Altres obres literàries que es fan ressò de la relació entre Paris i Helena serien l'Helena o les Troianes d'Eurípides.

27. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura

[2 punts]

Opció B

[Cada resposta correcta val 0,4 punts; per les respostes errònies no hi haurà cap descompte]

A la Ilíada, Príam diu a Helena: “Vine aquí, filla meva; seu al meu costat, per tal que vegis el teu anterior marit i els seus parents i amics –car jo a tu no et considero culpable, sinó als déus que han propiciat contra nosaltres la luctuosa guerra dels aqueus…”

vertader

L’historiador Heròdot escriu sobre les guerres mèdiques ja que ell mateix va prendre-hi part com a estrateg.

fals

A l’Antígona de Sòfocles, el poeta mostra el conflicte entre la llei dictada pels homes i la llei dictada per la natura; per això Antígona creu que ha d’enterrar el seu germà, desobeint les lleis de Creont.

vertader

Segons el mite i allò que relata l’Odissea, Ulisses mor i baixa a l’Hades, però Tirèsias el torna a la vida per tal que pugui acabar el seu viatge i arribar a Ítaca.

fals

A Empúries, tot i que sabem que també s’hi van establir els romans, no en conservem restes arqueològiques; totes són del període grec.

fals

28. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Opció A

Aquesta imatge mostra com els herois aqueus pugen al carro el cos sense vida de Patrocle. Feu una redacció (entre150 i 200 paraules) en què expliqueu les circumstàncies prèvies a aquest fet segons la narració de la *Ilíada*. El vostre text ha de donar resposta a les preguntes següents:
- Qui és Patrocle? Amb quines armes lluita quan és abatut? Per què?
- Quin guerrer del bàndol contrari dona mort a Patrocle?
- Quina és la conseqüència de la mort de Patrocle?

Després que el millor guerrer dels aqueus, Aquil·les, s'hagi retirat de la lluita enutjat amb el rei Agamèmnon, el bàndol grec pateix diverses desfetes. Quan els troians estan a punt d'arrassar les naus gregues, Pàtrocle, un altre dels herois aqueus, convenç el seu amic Aquil·les perquè li deixi les armes, amb el pretext que només de veure l'armadura del Pelida el bàndol argiu s'enardirà i els enemics defalliran. Aquil·les accedeix a la súplica del seu company, que ben aviat morirà a les mans d'Hèctor, príncep de Troia. La mort de Patrocle, narrada al cant XVI de la *Ilíada*, és clau en la trama de l'epopeia, perquè el dol descomunal d'Aquil·les propiciarà el seu retorn al combat amb l'objectiu de venjar l'amic mort. El fill de Peleu no descansarà fins aconseguir acabar amb la vida d'Hèctor (cant XXII) i enterrar, en uns grans funerals (cant XXIII), l'estimat Patrocle.

29. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Opció B

[Cada resposta correcta val 0.4 punts; per cada resposta incorrecte es descomptaran -0.1 punts]

Encercleu la lletra de l'opció correcta:

1. Amb quina d'aquestes frases comença l'Odissea?
   a) "Parla'm, Musa, d'aquell home d'enginy multiforme…"
   b) "Muses de Pièria, vosaltres que amb el vostre cant doneu glòria, veniu i canteu Zeus…"
   c) "Canto les armes i aquell home que de les costes de Troia va arribar el primer a Itàlia…"
   d) "Canta, deessa, la còlera funesta del Pelida…"

2. Lacedemònia és
   a) la regió de Grècia on es troba Atenes.
   b) la regió del Peloponès on es troba Esparta.
   c) el conjunt de ciutats gregues del sud d'Itàlia i Sicília.
   d) el nom que feien servir els grecs per denominar l'imperi persa.

3. Èdip va tenir quatre fills amb la seva esposa i mare. Només una d'aquestes respostes conté els quatre noms correctes. Indiqueu-la.
   a) Ismene, Antígona, Etéocles i Polinices.
   b) Iocasta, Antígona, Etéocles i Polinices.
   c) Ismene, Antígona, Pílades i Polinices.
   d) Ismene, Antígona, Orestes i Polinices.

4. Després de la desfeta de Troia, els aqueus emprenen el retorn a casa. Agamèmnon, però, en arribar a Micenes és assassinat pel nou marit de la seva esposa Clitemnestra. Com s'assabenta Ulisses d'aquest fet?
   a) Quan Ulisses arriba finalment a Ítaca, la seva esposa Penèlope li explica la desgràcia d'Agamèmnon.
   b) Quan Ulisses visita l'Hades, l'ànima del propi Agamèmnon li fa el relat de la seva dissort.
   c) Telèmac, a qui Menelau havia informat del fet, ho explica al seu pare a Ítaca.
   d) Alcínous, rei dels feacis, explica a Ulisses com va ser el retorn a casa dels herois que havien lluitat a Troia.

5. "No romangueu més temps a casa meva, si no voleu. El que us cal ara és fer un altre viatge i arribar al casal d'Hades i de la venerable Persèfona per consultar l'ànima del tebà Tirèsias, endeví cec però savi encara."
   Aquestes paraules són pronunciades
   a) a l'*Odissea*, per Penèlope, adreçant-se als pretendents, per tal que marxin de casa seva.
   b) a l'*Odissea*, per Circe, adreçant-se a Ulisses i els seus companys, per tal que puguin trobar el camí de retorn a Ítaca.
   c) a la *Ilíada*, per Agamèmnon, adreçant-se als cabdills aqueus, per tal que puguin salpar cap a Troia.
   d) a la *Ilíada*, per Helena, adreçant-se a Paris i la resta de troians, per tal que obtinguin un presagi per aturar el setge dels aqueus.

30. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

Opció A

5. Exercici de cultura [2 punts]

En aquesta imatge podeu veure una representació dels guerrers perses que van combatre contra els grecs, en època clàssica.
Feu una redacció d'entre 150 i 200 paraules sobre l'enfrontament de grecs i perses, tot responent a les preguntes següents:

a) Quin nom rep l'enfrontament de grecs i perses? En quin segle es va produir?

b) Esmenteu el nom d'almenys dues batalles importants, expliqueu-ne el desenvolupament i indiqueu quin bàndol es va endur la victòria.

c) Esmenteu el nom d'un personatge rellevant de cada bàndols i expliqueu qui era.

d) Quin historiador grec va explicar les causes i el desenvolupament d'aquest enfrontament?

Al segle **V aC**, grecs i perses s'enfrontaren en les **Guerres Mèdiques**, de les quals l'historiador **Heròdot** explicà les causes i el desenvolupament a les seves *Històries*. En aquesta guerra, alguns dels personatges més il·lustres del bàndol grec foren el general atenès **Temístocles** i el rei espartà **Leònides** i, del bàndol persa, destacaren el rei **Darius** i el seu fill **Xerxes**. Les batalles més importants foren les de **Marató** i **Salamina**. (Platea, Micale, Termòpiles)

La batalla de **Marató** (490 aC) suposà la primera victòria grega. L'exèrcit de Darius es dirigia cap al sud de Grècia amb la intenció d'establir-hi règims vassalls, però els grecs, encapçalats per **Milcíades**, els barraren el pas a Marató, fent-los marxar forçosament. Aquesta **victòria** aportà un sentiment d'exaltació entre els grecs i infongué ànims per combatre el bàndol enemic.

La batalla de Salamina (480 aC) fou el cop decisiu contra els perses. L'exèrcit de Xerxes saquejà i destruí Atenes, després que els atenesos haguessin fugit a l'illa de Salamina. Temístocles envià un missatger a Xerxes informant-lo falsament d'un atac de les tropes gregues l'endemà. Aleshores, el rei envià la seva flota a bloquejar la badia d'Atenes i els grecs, des de Salamina, els sorprengueren i els **derrotaren**, en una important **batalla naval**.

31. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

Opció B

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les afirmacions següents sobre l'*Odissea* són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
Telèmac, el fill d'Ulisses, va a la recerca de notícies del seu pare, perquè no sap si és viu o mort; quan arriba a Pilos, s'entrevista amb Nèstor.	X	
Després de nou anys, la fetillera Circe accedeix a alliberar els companys d'Ulisses, als quals havia convertit en porcs, i a deixar-los marxar, però els ordena que evitin trobar-se amb Tirèsias.		X
Després de trobar-se a la platja, Ulisses i Nausica es dirigeixen junts al palau del rei Alcínous, sense fer cas dels comentaris que els fan els feacis quan els veuen.		X
El rei Alcínous i la reina Arete, tot i no saber qui és, acullen Ulisses, li donen sopar i li asseguren que l'endemà al matí el portaran a la seva pàtria.	X	
Quan Ulisses arriba a Ítaca no la reconeix i creu que està en un país desconegut; la deessa Atena, que ha pres l'aspecte d'un pastor, és qui li diu que es troba a Ítaca.	X	

32. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu atentament aquest text i escriviu una redacció, d'entre 150 i 200 paraules, que inclogui la resposta a les preguntes que trobareu a continuació.

"Tu, Ulisses, glòria insigne dels aqueus, vine aquí i atura la nau, per tal que puguis escoltar la nostra veu. Ningú no ha passat per aquí amb la negra nau sense sentir la dolça veu de les nostres boques, sinó que tothom marxa després de delectar-s'hi i d'haver après. Sabem tot el que argius i troians van patir a l'ampla Troia per voluntat dels déus, sabem tot el que succeeix a la terra nodridora".
Així parlaren, emetent una veu bellíssima. Jo desitjava de tot cor escoltar-les, i ordenava, movent les celles, als companys que em deslliguessin, però ells van continuar remant, inclinats cap endavant.

a) De quina obra de la literatura grega està extret aquest text?
b) De qui són les persones que parlen a Ulisses? Què volen?
c) Ulisses ja sabia de la seva existència i perill? Qui li havia dit?
d) Com acaba l'episodi?

El passatge s'ha extret de l'*Odissea*, el poema èpic en què Homer narra les peripècies que passa Ulisses per arribar Ítaca, on l'espera la seva esposa Penèlope, un cop acabada la guerra de Troia. Les veus que parlen a Ulisses són les de les Sirenes, éssers híbrids amb cos d'ocell i rostre de dona que embogien de plaer amb la melodia de la seva veu els mariners que passaven prop d'elles fins que saltaven del seu vaixell i morien. La bruixa Circe, de la qual Ulisses s'havia desfet anteriorment, havia advertit Ulisses de la seva existència i del perill que representaven, i li havia indicat el curs d'acció per superar aquest obstacle en el seu camí. Ulisses ordena als seus companys que es tapin les orelles amb cera per no sentir-les, i a ell el lliguin al màstil i no el deixin anar vegin el que vegin, i el truc funciona.

33. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

1. Prometeu lliura el foc als homes d'amagat de/d':
   a. Epimeteu
   b. Hefest
   c. Atreu
   d. Zeus

2. A la *Ilíada*, l'exèrcit aqueu es troba immers en una lluita interna degut a l'enfrontament entre :
   a. Odisseu, rei d'Ítaca, i Àiax de Salamina
   b. Menelau, rei d'Esparta, i Hèctor, príncep de Troia
   c. Crises, sacerdot d'Apol·lo, i Agamèmnon, rei de Micenes
   d. Agamèmnon, rei de Micenes, i Aquil·les, cabdill dels mirmidons

3. Antígona és condemnada a mort per haver:
   a. desobeït el seu pare Èdip
   b. enterrat el seu germà Polinices
   c. matat la seva mare Jocasta
   d. ofès els déus olímpics

4. Quines divinitats no gregues eren venerades a Empòrion?
   a. Isis i Serapis
   b. Càstor i Pòl·lux
   c. Asclepi i Àrtemis
   d. Dionís i Demèter

5. Quin personatge històric s'amaga rere aquesta descripció de Plutarc?

En efecte, mentre fou el cap de l'Estat, en temps de pau, va seguir una política moderada i conservadora, i sota el seu govern Atenes va atènyer la màxima grandesa; i quan esclatà la guerra, es va veure també en ella que havia previst la seva potència. Sobrevisqué dos anys i sis mesos a l'inici de les hostilitats, i després de la seva mort encara va ser més reconeguda la seva previsió quant a la guerra. [...] Molt influent pel seu prestigi i per la seva intel·ligència, i manifestament insubornable, dominava la multitud respectant-ne la llibertat i la guiava més que no pas era guiat per ella; perquè, no havent adquirit el poder per mitjans indignes, no l'afalagava en els seus discursos, ans gaudia de tanta reputació que la contradeia fins i tot amb ira. [...] En fi, allò era de nom una democràcia, però de fet el govern del primer ciutadà.

   a. Temístocles
   b. Pèricles
   c. Soló
   d. Demòstenes

34. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats de cadascuna).		
	vertader	**fals**
a) La *Ilíada* comença evocant la ira d'Aquil·les, és a dir la raó per la qual els aqueus estaven en dificultat davant Troia perquè Aquil·les, enfadat, no volia lluitar.	**X**	
b) "…abans els emporitans habitaven una petita illa, que ara anomenen 'palaia polis', situada prop de la costa; ara viuen a terra ferma." Aquestes paraules d'Estrabó sobre la 'palaia polis' es refereixena l'actual Sant Martí d'Empúries que, en aquells temps, era una illa molt propera a la costa.	**X**	
c) Paris, també anomenat Alexandre, fill del rei de Troia Príam i de la seva esposa Hècuba, va endur-se Helena, esposa del rei d'Esparta i la va portar a Troia.	**X**	
d) "El fill t'ha estat retornat, ancià, tal com demanaves, i reposa en un jaç. Tan bon punt es mostri de nou l'aurora, tu mateix el veuràs, quan te l'enduguis". Aquestes paraules són adreçades per Aquil·les a Príam, en el campament dels aqueus.	**X**	
e) El Partenó d'Atenes, situat al capdamunt de l'Acròpolis, dominant tota la ciutat, era un temple dedicat a tots els déus olímpics.		**X**

35. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu la resposta correcta (cada encert 0,2; cada error descompta 0,1)

1. Quina de les següents afirmacions NO és certa. La mare de d'Odisseu
   - **a) es deia Penèlope, com la seva esposa.**
   - b) encara era viva quan Odisseu va marxar a Troia.
   - c) ja era morta quan Odisseu va tornar de Troia.
   - d) tenia per marit Laertes, pare d'Odisseu.
2. Tirèsias té un paper important en un dels episodis més famosos de l'*Odissea*. Quin?
   - a) Adverteix Odisseu del perill d'escoltar el cant de les Sirenes.
   - **b) Rep Odisseu a l'Hades i és interrogat sobre com tornar a Ítaca.**
   - c) És el primer en reconèixer Odisseu quan desembarca a Ítaca.
   - d) Explica a Telèmac que Odisseu encara és viu i es troba al palau de la nimfa Calipso.
3. La guerra del Peloponès
   - **a) va ser narrada per l'historiador Tucídides, que era atenès d'origen.**
   - b) va enfrontar Pèricles amb el rei persa Darius.
   - c) va enfrontar l'atenès Temístocles amb l'espartà Leònidas.
   - d) va ser portada a l'escena pel poeta dramàtic Eurípides.
4. Quin dels següents personatges femenins NO apareix a la *Ilíada* ?
   - a) Hècuba
   - **b) Nausica**
   - c) Cassandra
   - d) Andròmaca
5. A què ens referim quan parlem de l'Esculapi d'Empúries ?
   - a) a un temple dedicat a aquest déu, trobat al jaciment arqueològic d'Empúries.
   - b) a un conjunt d'elements religiosos relacionats amb les troballes arqueològiques d'Empúries.
   - c) a una divinitat grega, el culte de la qual tenim ben documentat a Empúries, al qual els habitants de la regió acudien per guarir les seves malalties.
   - **d) a una estàtua masculina de marbre pentèlic, de més dos metres d'alçada, datada cap al s. II aC, que està exposada al Museu d'Empúries.**

36. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les afirmacions següents són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
Les tragèdies gregues són composicions literàries en vers que es representaven als teatres, en el marc de festivals religiosos en honor del déu Apol·lo.		**X**
L'anomenada 'còlera d'Aquil·les', raó per la qual aquest heroi no vol lliutar, és deguda a les desavinences entre Aquil·les i Agamèmnon.	**X**	
Quan Ulisses va arribar a Ítaca, procedent de l'illa dels feacis, no hi havia ningú per a donar-li la benvinguda.	**X**	
El Partenó d'Atenes està dedicat a la deessa protectora de la ciutat, que tenia una estàtua de grans dimensions a l'interior.	**X**	
El primer enclavament grec a Empúries fou al lloc on es troba actualment el poble de Sant Martí d'Empúries que aleshores era una petita illa.	**X**	

37. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu atentament els textos següents, extrets de la *Ilíada*. A continuació escriviu el nom del personatge que pronuncia les paraules reproduïdes(emissor) i el del personatge a qui van adreçades (destinatari) en el quadre corresponent.

<table>
<tr><td colspan="2">a) “Recorda’t del teu propi pare, vell i afligit com jo mateix. Qui sap si l’oprimeixen els veïns d’arreu i no té qui el protegeixi d’Ares i de la sort adversa. Però ell almenys pot estar content sabent que tu ets viu i esperant veure tornar el seu fill. En canvi jo, mil vegades dissortat, després d’engendrar fills excel·lents, ni un no me n’ha quedat…” (24.486-494)</td></tr>
<tr><td>Emissor: Príam</td><td>Destinatari: Aquil·les</td></tr>
<tr><td colspan="2">b) “Fill meu, per què t’he infantat i criat per a la dissort? Hauries d’estar sempre prop dels vaixells, sense plors i sense pena, ja que el teu destí és breu, gens llarg certament! Ara mateix estàs prop de la mort i ets l’home més digne de pietat! Per a aquesta mala sort et vaig infantar al palau! Aniré jo mateixa a l’Olimp nevat a parlar amb Zeus per si es deixa convèncer. Tu queda’t aquí, a la vora de les veloces naus, irat amb els aqueus, i abstén-te completament de combatre.” (1.413-422)</td></tr>
<tr><td>Emissor: Tetis</td><td>Destinatari: Aquil·les</td></tr>
<tr><td colspan="2">c) “Tu ets ara el meu pare, la meva mare i el meu germà; tu, magnífic espòs. Au vinga, tingues compassió i queda’t aquí a la torre –no facis orfe un infant ni vídua una dona…” (6.429-432)</td></tr>
<tr><td>Emissor: Andròmaca</td><td>Destinatari: Hèctor</td></tr>
<tr><td colspan="2">d) “Però deixem estar el passat; no és possible guardar sempre la ira dins del cor, tot i que havia decidit no aturar la meva còlera fins que la cridòria i el combat arribessin a les meves naus. Au, posa’t damunt les espatlles les meves cèlebres armes i condueix els mirmídons bel·licosos al combat…” (16.60-72)</td></tr>
<tr><td>Emissor: Aquil·les</td><td>Destinatari: Pàtrocle</td></tr>
<tr><td colspan="2">e) “T’ho prego per la teva ànima, pels teus genolls i pels teus pares: no permetis que els gossos m’esbocinin i em devorin vora les naus aquees! Accepta el bronze i l’or abundants que et donaran el meu pare i la meva mare, i entrega’ls el meu cadàver per tal que el portin a casa, i els troians i les seves esposes el lliurin al foc.” (22.338-343)</td></tr>
<tr><td>Emissor: Hèctor</td><td>Destinatari: Aquil·les</td></tr>
</table>

38. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Aquesta imatge representa el naixement d'una deessa.

Trípode de figures negres, ca. 570-560 a.C. (Wikimedia Commons)

Feu una redacció (entre cent cinquanta i dues-centes paraules) sobre aquesta divinitat explicant:

- Qui és? Com i de qui neix? **0.4**
- Quines són les seves funcions en el panteó olímpic? **0.4**
- Esmenteu un mite o una narració on tingui un paper important. **0.8**
- On té lloc l'escena de la imatge? **0.2**

TOTAL 2.0

La imatge proposada és la d'una ceràmica grega de figures negres del s. VI a.C. on es pot veure representat el mite del naixement d'Atena, filla de Zeus i deessa de la saviesa i la guerra, però des del vessant de l'estratègia, atès que el déu de la guerra efectiva era Ares. A més, era dea del teixit i protectora, entre d'altres, de la ciutat que du el seu nom: Atenes.

El mite aquí representat explica, concretament, el seu naixement: Zeus havia embarassat Metis, però advertit que si mai tenia un fill el destronaria, el rei de l'Olimp se la va empassar. Al cap d'un temps, Zeus tingué un maldecap terrible i demanà a Hefest que li obrís el cap d'un cop de destral, la qual es pot veure a l'esquerra de la imatge. D'aquí en sortí Atena, armada amb casc i llança. Atena és una de les divinitats més importants de l'Olimp, on sembla transcórrer la imatge, i, per tant, apareix a la majoria de les narracions mitològiques gregues. Sense anar més lluny, és, juntament amb Posidó, la divinitat més important de l'*Odissea*, on ajuda el rei d'Ítaca a superar la ira del déu del mar, que apareix també a la dreta de la imatge.

39. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
A la *Medea* d'Eurípides, Medea està a punt de matar els seus fills però Egeu, rei d'Atenes, li ho impedeix advertint-la que si ho fa no l'acollirà a la seva ciutat.		**X**
Un estàsim és una de les parts de la tragèdia, en la qual el cor canta sense canviar de lloc, a l'orquestra.	**X**	
Durant la guerra del Peloponès, la flota atenesa va desplaçar-se a Sicília, però van quedar bloquejats, i foren derrotats pels siracusans, aliats d'Esparta.	**X**	
Els grecs del s. VIII aC parlaven el dialecte en el qual estan escrits els poemes homèrics.		**X**
A la *Ilíada* Helena no es troba a Troia perquè s'havia quedat a Egipte, on la va deixar Paris.		**X**

2 punts
0.4 cada resposta encertada (els errors NO descompten)

40. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
Aristòfanes és l'únic representant de l'anomenada Comèdia Antiga del qual hem conservat obres senceres.	**X**	
Als poemes homèrics hi ha molta informació sobre els herois aqueus de la guerra de Troia, així com també dels herois troians i les seves famílies.	**X**	
A Empúries (en grec antic Ἐμπόριον) conservem restes arqueològiques tant del període grec com del romà.	**X**	
Segons el mite, Antígona, filla d'Agamèmnon, esperava el retorn dels seus germans, Etèocles i Polinices, per venjar la mort del seu pare.		**X**
Tucídides, a la seva *Història de la guerra del Peloponès*, recull la guerra del segle Vè aC entre Esparta i Atenes, i els seus aliats respectius. Es considera el primer treball històric científic descrivint el món humà, sense cap intervenció dels déus.	**X**	

41. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Àrtemis és filla de
   a) Zeus i Sèmele, i germana d'Apol·lo.
   b) Zeus i Afrodita, i deessa de la cacera.
   c) Posidó i Leda, i germana d'Apol·lo.
   d) Zeus i Leto, i deessa de la cacera.

2. La Magna Grècia és
   a) la part nord de la península hel·lènica.
   b) l'illa més gran del mar Egeu.
   c) el conjunt de ciutats gregues del sud d'Itàlia i Sicília.
   d) el conjunt de la península hel·lènica i les illes que l'envolten.

3. Agamèmnon fou
   a) raptor d'Helena i rei de Micenes.
   b) rei de Micenes i germà de Menalau.
   c) germà de Menelau i rei de Troia.
   d) rei d'Esparta i cunyat d'Helena.

4. Els Èfors eren
   a) jutges en matèria civil i penal, que tenien el poder a Esparta.
   b) diarquia d'Esparta: representaven el poder religiós i manaven l'exèrcit en temps de guerra.
   c) magistrats que tenien el poder de l'exèrcit atenès.
   d) representants de la justícia i del poder religiós a Atenes.

5. « Dissortat, el teu coratge et perdrà. No tens pietat ni del teu fill petit, ni de mi, infortunada, que aviat seré la teva vídua. Els aqueus et mataran, atacant-te tots alhora. Pel que fa a mi, més em valdria, si et perdo, enfonsar-me sota terra, car ja no tindré cap altre consol, un cop hagis mort, només dolor.»
Aquestes paraules són pronunciades
   a) a la *Ilíada*, per Andròmaca, adreçant-se al seu espòs Hèctor, que està a punt d'enfrontar-se amb Aquil·les.
   b) a l'*Odissea*, per Penèlope, adreçant-se a Ulisses, parlant-li del seu fill Telèmac i amoïnada per l'assetjament dels pretendents.
   c) a la tragèdia d'Eurípides, *Medea*, per Medea, adreçant-se a Jàson quan aquest li comunica que es casarà amb la filla del rei de Corint.
   d) a la comèdia d'Aristòfanes, *Lisístrata*, quan la protagonista s'adreça al seu espòs i li retreu que només pensi en la guerra.

42. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Ceràmica de figures vermelles (500-450 aC) - Museo Gregoriano Etrusco Vaticano, Roma

Aquesta imatge mostra la mort d'Hèctor. Expliqueu en no més de 150-200 paraules com es produeix aquest fet, segons la narració de la *Ilíada*, incorporant la resposta a les següents qüestions:

a) Qui és Hèctor? Esmenteu dos altres episodis de la *Ilíada*, a part d'aquest, on tingui un paper destacat.
b) Quin guerrer del bàndol contrari mata Hèctor? Digueu el que sabeu d'aquest guerrer: de qui és fill i quin paper té a la *Ilíada*.
c) On té lloc aquesta escena? En quin context bèl·lic? Quina és la causa d'aquesta guerra?

L'escena de la mort d'Hèctor és un dels episodis més cèlebres de la Ilíada, l'epopeia homèrica que narra alguns esdeveniments del desè any de guerra de Troia. Aquest conflicte va ser desencadenat, en últim terme, pel rapte de la mortal més bella, Hèlena, que Paris s'endugué del casal de Menelau fins a Troia. L'episodi de la ceràmica té com a protagonistes els dos guerrers principals de cada bàndol: Hèctor i Aquil·les. Aquest darrer, rei dels mirmídons i fill del polèmic matrimoni de Tetis i Peleu, té un paper clau a la *Ilíada*, ja que la seva còlera vertebra la trama de l'obra. També Hèctor, fill de Príam i Hècuba, té un gran protagonisme al llarg de l'epopeia, cosa que s'evidencia en escenes memorables, com quan s'acomiada de la seva muller Andròmaca i el seu fill Astíanax abans de retornar al camp de batalla, o l'episodi en què mata Pàtrocle. Aquest fet és el motiu pel qual Aquil·les retorna al combat, decidit a venjar el seu gran amic. Així, després d'una llarga persecució entorn de les muralles de Troia, Héctor mor a mans d'Aquil·les, en el moment que Atena propicia l'encontre i Apol·lo desisteix d'ajudar el príncep troià, el seu protegit.

43. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]
Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Hèctor era
   a) troià, fill de Príam i amic d'Aquil·les.
   b) troià, fill de Príam i germà de Paris.
   c) aqueu, fill d'Aquil·les i botxí de Paris.
   d) troià, fill d'Hècuba i botxí d'Aquil·les.

2. Empúries era
   a) part de la Magna Grècia.
   b) el port militar dels foceus instal·lats a Massàlia.
   c) una colònia grega i posteriorment romana.
   d) el lloc on els grecs havien instal·lat el principal santuari de les colònies occidentals.

3. Odisseu fou
   a) espòs de Penèlope i germà de Telèmac.
   b) espòs de Penèlope i fill de Laertes.
   c) el que va matar el ciclop Polifem.
   d) el botxí dels pretendents de Clitemnestra.

4. La història de la guerra del Peloponès
   a) explica les raons de les guerres mèdiques i fou escrita per Tucídides.
   b) fou escrita pel pare de la història i els seus capítols porten el nom de les Muses.
   c) fou escrita per l'espartà Tucídides i explica els conflictes entre Esparta i Atenes.
   d) narra l'enfrontament entre els grecs, a Grècia i també a l'illa de Sicília.

5. « Mai la justícia que s'està prop dels déus de sota terra no ha dictat unes lleis com aquestes entre els homes. Jo no creia, certament, que els teus edictes tinguessin tant de poder que permetessin a un mortal violar les lleis divines, lleis no escrites però sòlides. No és ni d'avui ni d'ahir que estan en vigor, ningú no les ha vist néixer. Desobeir-les i sotmetre'm al judici dels déus per seguir, covardament, l'autoritat d'un ésser humà, això no ho volia fer. Ja sabia que havia de morir, era inevitable, fins i tot sense la teva proclama. I si moro abans d'hora, em miro la mort com un guany.»
Aquestes paraules són pronunciades
   a) a la tragèdia de Sòfocles, *Antígona*, per la protagonista al rei Creont, acceptant que serà condemnada.
   b) a la tragèdia de Sòfocles, *Antígona*, pel rei Creont a la seva neboda Antígona, mirant de convèncer-la que ha d'obeir les lleis.
   c) a la tragèdia de Sòfocles, *Èdip Rei*, per Èdip quan s'adona dels crims que ha comès sense saber-ho.
   d) a la tragèdia d'Eurípides, *Medea*, per Medea al rei Creont, quan li nega la possibilitat de quedar-se amb els seus fills a Corint.

44. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats de cadascuna).		
	vertader	**fals**
a) Tota la *Ilíada* està composta en hexàmetres, en canvi a l'*Odissea* el poeta fa servir altres tipus de versificació, a més de l'hexàmetre.		**X**
b) Penèlope desteixeix de nit el que ha teixit durant el dia perquè ha promès casar-se amb un dels pretendents quan acabi la feina.	**X**	
c) Les parts principals d'un teatre grec són: graderia (seients per al públic), orquestra (on cantava i ballava el cor), l'escena (on hi havia els decorats), el prosceni (on es col·locaven els actors) i pàrodes (per on el cor entrava i sortia).	**X**	
d) Quan Odisseu visita els morts a l'Hades, té ocasió de parlar amb la seva esposa Penèlope que li explica el que succeix a Ítaca.		**X**
e) Segons el mite, la causa de la guerra de Troia consisteix en el fet que la deessa Afrodita va prometre Helena a Paris, quan ell va fallar a favor d'aquesta deessa i en contra d'Atena i Hera.	**X**	

45. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

(Museu arqueològic de Sperlonga)

Aquest grup escultòric del s. IdC representa el moment en el qual Ulisses clava una estaca a l'ull de Polifem i el deixa cec.
Expliqueu, en no més de 150-200 paraules, aquest episodi, responent a les qüestions següents :

- per què arriben Odisseu i els seus companys a la cova de Polifem ?
- què hi succeeix abans del moment que reprodueix la imatge ?
- com aconsegueixen Odisseu i els seus companys atacar Polifem ?
- els és fàcil després sortir de la cova ?

Aquesta imatge representa un dels passatges més famosos de l'*Odissea*, poema èpic tradicionalment atribuït a Homer que narra els destrets que pateix Ulisses en tornar de la guerra de Troia cap a Ítaca, la seva pàtria. L'escena que representa aquesta imatge succeeix quan Ulisses i els seus companys desembarquen, per cercar queviures, a la terra dels ciclops, éssers monstruosos d'un sol ull. Ignorant on es trobaven, entren a una cova on queden atrapats un cop torna el seu habitant, el ciclop Polifem que obstrueix l'entrada amb una enorme roca que només ell podia moure. Un cop descobreix els itaquesos, el ciclop va devorant els companys d'Ulisses com a àpat. Ulisses, com que no el podia vèncer per la força, l'emborratxa amb vi sense mesclar i el cega clavant-li una estaca roent a l'ull mentre dorm. Cec, Polifem enretira la roca que tapava la cova i a les palpentes intenta atrapar Ulisses i els seus companys, que fugen amagant-se sota els moltons del ramat de Polifem.

46. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Pintura cerámica del s.V aC (Brittish Museum)

Aquesta imatge representa Hèctor i Aquil·les.
Expliqueu en no menys de 150-200 paraules la relació entre aquests dos personatges, tot responent a les següents preguntes:

- qui són ? quin és l'origen de cadascun? de qui són fills?
- quina és la causa del seu enfrontament ; en quin context bèl·lic ?
- quin dels dos és el vencedor de la contesa ?
- què li passa al perdedor, com és tractat?

Aquesta imatge representa el combat entre Aquil·les, el millor guerrer del aqueus, i Hèctor, el seu homòleg entre les files troianes. El primer és fill del mortal Peleu i de la nereida Tetis, mentre que el segon és fill d'Hècuba i Príam, reis de Troia. Aquesta imatge representa gràficament l'encontre entre els dos herois principals de la *Ilíada*, un dels poemes èpics tradicionalment atribuïts a Homer que narra la guerra de Troia que enfrontà aqueus i troians a causa del rapte d'Helena, reina d'Esparta, per part de Paris, fill també de Príam. Es tracta d'un episodi que succeeix a la segona part d'aquest poema èpic, en un moment en què Aquil·les, després d'haver perdut el seu company Patrocle a mans d'Hèctor, decideix tornar al combat del qual s'havia retirat a causa d'un conflicte amb Agamèmnon per venjar el seu amic. Així, Aquil·les no només acaba matant Hèctor, sinó que ultratja el seu cos, l'arrossega amb el carro, i el deixa sense sepultura fins que Príam suplica al mateix Aquil·les el retorn de les restes mortals del seu fill, en un dels passatges més cèlebres del poema èpic.

47. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats de cadascuna).		
	vertader	**fals**
a) El gènere de la comèdia, a diferència de la tragèdia, posava en escena personatges del present i de la realitat quotidiana.	**X**	
b) A la batalla naval de Salamina, que va tenir lloc al setembre del 480 aC, les trirrems gregues no van aconseguir vèncer els vaixells perses; van haver d'esperar l'any següent per derrotar la flota persa a Micale.		**X**
c) Nausica és l'esposa del rei Alcínous, de Feàcia, terra on arriba Odisseu i en la cort del qual tindrà ocasió d'explicar les seves aventures intentant el retorn a Ítaca.		**X**
d) Cap al segle V aC els emporitans inicien la construcció d'un nou assentament més gran i pràctic que l'anterior: és el que coneixem com a Neàpolis d'Emporion.	**X**	
e) Tant la *Ilíada* com la *Odissea* estan compostes en hexàmetres, tenen 24 cants, i posen en escena gestes d'herois que, ajudats o perjudicats per les divinitats, acompleixen el seu destí.	**X**	

48. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes que s'hi esmenten).		
	vertader	**fals**
a) Els vaixells grecs que van entrar a la badia de Roses i van fundar Empúries venien del nord.	**X**	
b) Plató era deixeble de Sòcrates i, al seu torn, mestre d'Aristòtil.	**X**	
c) A la *Ilíada* el rei troià Príam ofereix un rescat a Aquil·les a canvi del cos del seu fill Hèctor.	**X**	
d) Abans de començar la lluita per a expulsar del palau d'Ítaca els pretendents, Odisseu va al camp a buscar el seu pare, però no l'hi troba.		**X**
e) Els especialistes dubten si l'estàtua masculina trobada a Empúries representa el déu Asclepi (Esculapi) o la divinitat d'origen egipci Serapis.	**X**	

0.4 CADA RESPOSTA CORRECTA.
TOTAL 2.0

49. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent, en què l'historiador Heròdot relata una versió del rapte d'Helena diferent d'aquella en la qual es basen els poemes homèrics

En el curs de la meva investigació, els sacerdots m'explicaren que l'afer d'Helena havia succeït així: Alexandre, després de raptar Helena, va salpar d'Esparta amb rumb a la seva pàtria, però, quan es trobava enmig de l'Egeu, vents contraris l'allunyaren vers el mar egipci i d'allí, com que les ràfegues no remetien, tocà Egipte i, a Egipte, abordà a la bocas del Nil que ara s'anomena *canòpica*.

(Heròdot, *Històries* 2.113)

Feu una redacció (entre 150 i 200 paraules) en què expliqueu les qüestions següents:

- la versió del rapte sobre la qual és construida la *Ilíada*
- les conseqüències d'aquell rapte
- el paper que té Helena a la *Ilíada* (és a dir, alguns dels episodis en els quals intervé)

Helena, filla de Leda i Tindàreu o Zeus, era la dona de Menelau, rei d'Esparta. Considerada la dona més bella, va ser seduïda i raptada pel príncep troià Paris o Alexandre, quan s'hostejava al palau de Menelau. Això va ser possible gràcies a la intervenció de la deessa Afrodita, que va prometre al príncep troià l'amor d'Helena com a premi per haver resolt al seu favor el concurs de bellesa entre les deesses Atena i Hera. El rei espartà va exigir el retorn d'Helena però Paris s'hi negà, fet que va iniciar la guerra de Troia. Aquest conflicte bèl·lic entre aqueus, capitanejats per Agamèmnon, germà de Menelau, i troians i els seus aliats va durar deu anys i va culminar amb l'episodi del cavall de Troia i la destrucció de la ciutat.

A la *Ilíada* Helena és un personatge important i ambivalent. Per una banda, és admirada i acceptada pels troians, tot i ser culpada dels mals de la ciutat. A l'obra protagonitza alguns episodis, com la *teicoscòpia*, en la que presenta els principals cabdills grecs a petició del rei Príam, o el seu enfrontament amb la deessa Afrodita després de la derrota de Paris en el duel singular amb Menelau.

TOTAL 2.0

50. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
a) Segons el mite, Prometeu va robar el foc als déus per donar-lo als homes; Zeus el va castigar encadenant-lo a una roca i enviant-li un àguila que li anava devorant el fetge.	**x**	
b) A l'*Odissea*, Ulisses baixa a l'Hades on consulta l'endeví Tirèsias sobre si s'ha de quedar amb la maga Circe o tornar a Ítaca.		**x**
c) Les ruïnes d'Empúries, prop de Tarragona, conserven vestigis grecs i romans.		**x**
d) La deessa protectora d'Atenes és Hera, esposa de Zeus.		**x**
e) La batalla de Marató va enfrontar grecs i perses, i fou la primera victòria dels grecs davant l'exèrcit dels bàrbars.	**x**	

51. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent i, en no més de 30-40 paraules cadascuna, contesteu les preguntes que s'hi refereixen:

> "Ens regim per un sistema polític que en res ha d'envejar les institucions dels estats veïns, més aviat som model per a alguns, i no imitem ningú. Pel que fa al seu nom, n'hi diem democràcia, ja que governem no per a uns pocs sinó per a la majoria, i tots gaudeixen d'igualtat de drets, malgrat les diferències personals". (Tucídides 2.37)

a) Aquestes paraules són pronunciades per Pèricles. Qui era? Com va morir?

Pèricles fou un estrateg i polític atenès que va governar Atenes en el moment del seu màxim esplendor, al s. V aC, sota el règim democràtic. Va morir el 430 aC víctima de la pesta que assolava la ciutat.

b) De quin lloc està parlant? Quins altres sistemes polítics hi havia a altres ciutats gregues?

Està parlant d'Atenes, que liderava la lliga àtico-dèlica. Però la democràcia no era el règim polític de totes les polis gregues. A Esparta hi havia una oligarquia, i en altres ciutats del món grec hi havia també tiranies.

c) Quin conflicte bèl·lic va enfrontar les ciutats gregues? Quins van ser els principals bàndols enfrontats i per què?

El conflicte que va enfrontar les dues ciutats més importants de Grècia, Atenes i Esparta, s'anomena Guerra del Peloponès. S'enfrontaren per l'hegemonia sobre les polis gregues i ambdós van comptar amb l'aliança d'altres polis.

d) Com va acabar aquest conflicte bèl·lic? Quins van ser el vencedors i quins els vençuts?

Les Guerres del Peloponès es van acabar amb la capitulació d'Atenes el 404 aC després de la seva derrota a Egospòtamos. Els Espartans van imposar dures condicions als Atenesos, entre les quals hi havia la pèrdua de la seva flota, la destrucció de les seves muralles i la imposició d'un govern oligàrquic. Tanmateix, l'hegemonia Espartana va durar molt poc

e) Descriu breument les diferències entre la democràcia de la que parla Pèricles i les democràcies actuals.

La diferència més important entre la democràcia atenesa i les actuals és que aquella era una democràcia directa, on participaven activament en les tasques polítiques tots els ciutadans atenesos. Les democràcies actuals són representatives, de manera que els ciutadans dipositen el seu vot per triar uns representants que prenen decisions per ells i les executen.

52. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

En aquesta pintura de ceràmica, del s. VI aC, podem veure el tità Prometeu lligat, mentre una àguila li està devorant el fetge.
Expliqueu els detalls d'aquest mite en no més de 150-200 paraules, seguint les indicacions següents:

- Qui és Prometeu?
- Qui li ha imposat aquest càstig?
- Per quina raó ha estat castigat?
- Coneixeu alguna obra literària que tracti aquest tema? Esmenteu-ne el títol i l'autor a qui se li atribueix.

Prometeu és fill del tita Japet i germà d'Epimeteu. Zeus li imposà aquest càstig per haver ajudat els humans en dues ocasions. Ja Hesíode explica a la *Teogonia* com Prometeu va enganyar Zeus reservant per als déus les parts menys nobles de les víctimes que els humans els sacrificaven per honorar-los, mentre que als humans els recomanà quedar-se amb allò comestible. Després, oposant-se al desig de Zeus que havia amagat el foc als humans, ell va robar-lo del palau d'Hefest i el va donar als homes. Per això Zeus el va encadenar al Caucas i feia que una àliga li devorés cada dia el fetge que li tornava a créixer de nit.
L'execució del càstig i la pròpia història de l'enfrontament amb Zeus és relatada a la tragèdia *Prometeu encadenat* atribuïda a Èsquil, que presumptament era la primera d'una trilogia les altres dues tragèdies de la qual s'han perdut.

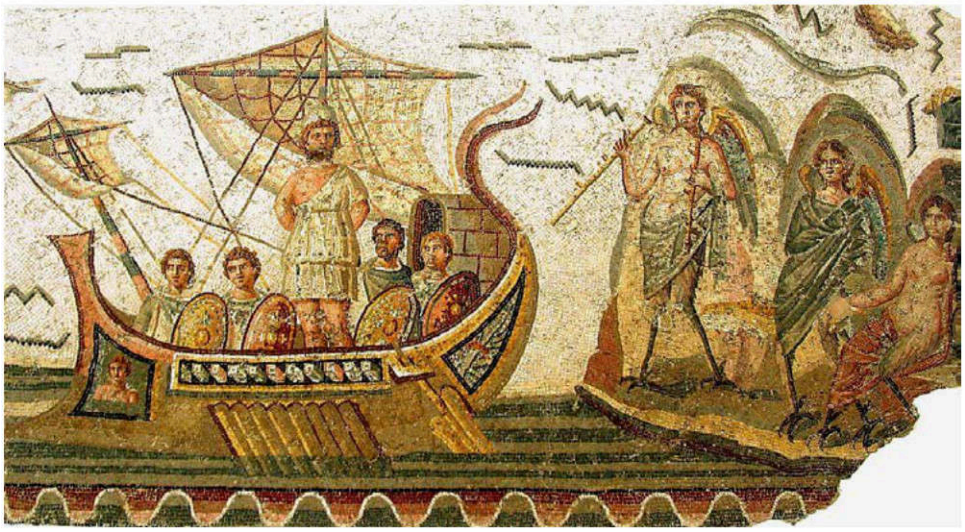
53. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
a) Segons el mite, els dos germans d'Antígona, Etèocles i Polinices, volien ser tots dos rei de Tebes, però només un dels dos hi tenia dret perquè era el més gran.		**x**
b) Homer, al començament de la *Ilíada*, evoca el llarg retorn dels herois a les seves llars.		**x**
c) Empúries (en grec Ἐμπόριον) tenia una àgora o plaça central, temples, habitatges, un port i diverses necròpolis.	**x**	
d) Herodot i Tucídides centren les seves obres en les Guerres Mèdiques i la Guerra del Peloponès respectivament, tot i que ni l'un ni l'altre van participar en els esdeveniments bèl·lics que narren.		**x**
e) "No em consolis de la mort, il·lustre Ulisses; m'estimaria més ser un simple pagès treballant per compte d'altri, fins i tot per un home pobre i amb ben pocs mitjans, que no pas ser l'amo enmig de totes aquestes ombres i res més": Aquil·les adreça aquestes paraules a Ulisses quan aquest, a l'Hades, interroga els morts.	**x**	

54. PAU 2016 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

En aquest mosaic veiem representat l'episodi de les Sirenes que és narrat a l'*Odissea*. Expliqueu els detalls d'aquest episodi en no més de 150-200 paraules, seguint les indicacions següents:
a) Quin perill suposen les Sirenes?
b) Com aconsegueix Ulisses sortir indemne d'aquest episodi? Qui li havia explicat el que havia de fer?
c) Què passa amb els companys d'Ulisses?
d) Esmenteu un altre episodi de l'*Odissea* del qual Ulisses se'n surti gràcies al seu enginy.

Les sirenes són uns monstres marins meitat dona i meitat au que amb el seu cant atrauen els mariners perquè es llencin al mar. Ulisses és aconsellat per Circe, la fetillera que fa que tots els seus mariners es tapin les orelles amb cera per no sentir el cant. Quant a ell, no volent renunciar a sentir el cant fatal, es fa lligar al pal major.
Potser l'episodi més famós del viatge d'Ulisses és el del ciclop Polifem. Aquest, salvatge i antropòfag, tanca Ulisses i els seus companys a la seva cova amb una pedra enorme, i comença a devorar-los. Ulisses, li ofereix vi esperant que el seu efecte adormi el monstre. Polifem li pregunta el seu nom abans de caure adormit, a la qual cosa l'heroi respon que és Ningú. Ulisses aprofita la inconsciència del ciclop per clavar-li un pal al seu únic ull i deixar-lo cec. El ciclop, ja sense visió, mou la pedra que tapava la porta i demana ajut als seus germans ciclops cridant: "Ningú m'ha deixat cec". Naturalment, els ciclops no s'hi presenten i Ulisses i els seus homes aprofiten l'ocasió per fugir de la cova amagats sota les ovelles que surten a pasturar.

55. PAU 2016 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les afirmacions següents són vertaderes o falses (si marqueu "vertader", cal que siguin certs TOTS els aspectes que s'hi esmenten).

	Vertader	Fals
Alcestis, *Filoctetes*, *Electra*, *Hipòlit* i *Medea* són totes tragèdies d'Eurípides.		x
La democràcia es va crear a Atenes, a finals del segle VI a.C., gràcies a les reformes del gran legislador Clístenes.	x	
A la *Ilíada* Aquil.les, enfurismat perquè Hèctor ha matat el seu millor amic Àiax, s'enfronta en combat singular a Hèctor.		x
El Partenó és un temple dòric que guardava al seu interior la imatge crisoelefantina d'Atena Pàrtenos, obra escultòrica de Fídias.	x	
Demòstenes, Isòcrates, Lísias i Herodot són els representants més destacats de l'oratòria atenesa.		x

56. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Detall d'una àmfora que representa Medea matant un dels seus fills.
[Musée du Louvre]

En relació amb aquesta imatge, marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

D'entre les tragèdies gregues que conservem, la titulada *Medea*, de Sòfocles, és la que tracta amb detall del mite de Medea.	≡ vertader X fals
Medea decideix matar els seus fills per poder casar-se amb Jàson, l'home del qual està enamorada.	≡ vertader X fals
Jàson i Medea, fugint de la Còlquide després de robar el velló d'or, s'instal·len a Corint.	X vertader ≡ fals
Medea és una princesa bàrbara, de terres llunyanes, capaç de fer encanteris màgics: gràcies a un d'aquests encanteris Jàson podrà recuperar el velló d'or.	X vertader ≡ fals
Quan Jàson i els argonautes arriben a la Còlquide, són rebuts amablement pel pare de Medea, que ofereix a Jàson la seva filla en matrimoni.	≡ vertader X fals

57. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Marqueu l'opció correcta:

[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. "*Quant al cadàver de Polinices, caigut en una mort miserable, hom diu que els heralds han proclamat l'ordre que cap ciutadà no li doni sepultura ni el plori, sinó que resti sense planys, insepult.*"
Aquestes paraules del poeta tràgic Sòfocles les diu una heroïna tràgica. Quina és i en quines circumstàncies les pronuncia?

a) Andròmaca, que li comunica a la seva cunyada, Cassandra, la decisió que ha pres Aquil.les de no enterrar el cadàver del seu marit.
b) Electra, que li comunica a la seva germana, Crisòtemis, la decisió de Clitemnestra i Egist de no enterrar el cadàver del seu pare.
c) Antígona, que li comunica a la seva germana, Ismene, la decisió de Creont de no enterrar el cadàver del seu germà.
d) Hècuba, que comunica a les dones troianes la decisió dels cabdills grecs de no enterrar el cadàver del seu marit.

2. Quin dels següents personatges NO pertany al s. V aC. ?

a) Lisandre
b) Pèricles
c) Alexandre el Gran
d) Temístocles

3. Quin dels següents personatges femenins NO està relacionat amb Ulisses?

a) Medea
b) Nausica
c) Circe
d) Euriclea

4. La *Ilíada* i la *Odissea* són

a) relats de ficció en prosa
b) relats historiogràfics en vers
c) poemes èpics
d) poesia didàctica

5. *La nostra forma de govern no ha d'envejar res a les institucions dels pobles veïns, perquè som més aviat uns models que no pas imitadors d'altres. De nom és una democràcia, perquè l'administració està en mans, no d'uns pocs, sinó de la majoria.*
Aquestes paraules que trobem a la obra historiogràfica de Tucídides, són pronunciades per quin il·lustre polític i en quina ocasió?

a) Per Demòstenes quan pretén rebutjar les aspiracions de conquesta del macedoni Filip.
b) Per Licurg quan explica a l'assemblea en què consisteix la constitució d'Esparta.
c) Per Pèricles, a Atenes, quan ret homenatge als primers morts de la Guerra del Peloponès.
d) Pel rei persa Darius, a Atenes, quan pretén convèncer els atenesos per tal que no s'enfrontin a l'imperi persa.

58. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. *Ai! Ai! Ja tot ha arribat a ésser clar. Oh llum! que et vegi ara per darrer cop, perquè s'ha aclarit ben bé que he nascut de qui no podia, convisc amb qui no podia i he matat a qui no podia.*
Aquestes paraules del poeta tràgic Sòfocles les pronuncia un heroi molt famós. Quin és i en quines circumstàncies les pronuncia?

a) Àiax, quan s'adona que ha matat xais i ovelles creient que eren els cabdills grecs.
b) Filoctetes, quan desperta de l'estat inconscient causat per la seva malaltia i comprova que els grecs han volgut enganyar-lo una altra vegada.
c) Èdip, quan s'adona que s'han complert les paraules de l'oracle: ha matat el seu pare i s'ha casat amb la seva mare.
d) Orestes, quan, atacat per les Erínies, s'adona de la magnitud del crim que ha comès.

2. A la *Ilíada* Aquil·les mata Hèctor amb l'ajuda

a) del déu Apol·lo.
b) del seu germà Deífob.
c) de la deessa Atena.
d) de l'heroi Diomedes.

3. A l'antiga Grècia, Lísias, Isòcrates i Demòstenes van ser destacats

a) historiadors.
b) poetes tràgics.
c) poetes còmics.
d) oradors.

4. *Pare nostre Crònida, el més excels dels sobirans, si ara per fi resulta grat als déus benaurats que l'astut Odisseu torni a casa seva, enviem immediatament Hermes, el missatger Argifontes, a l'illa d'Ogígia que faci conèixer de seguida a la nimfa de belles trenes la nostra decisió ferma sobre el retorn del pacient Ulisses…*
A l'*Odissea*, arran d'aquestes paraules de la deessa Atena, el déu Hermes va a comunicar aquesta decisió dels déus a

a) Nausica, la filla del rei dels feacis, al país dels quals ha arribat nàufrag Odisseu.
b) Calipso, que ha retingut Odisseu a la seva illa durant set anys.
c) Circe, que ha retingut Odisseu al seu palau durant un any.
d) Leucòtea, que ha ajudat Odisseu amb un vel immortal quan s'estava a punt d'ofegar.

5. La batalla de Marató (490 aC) va ser el primer enfrontament important de grecs i perses. Només una de les següents afirmacions relacionades amb aquesta batalla és vertadera. Quina?

a) Marató és una illa i la batalla que hi va tenir lloc va ser una batalla naval.
b) Les tropes ateneses que es van enfrontar als perses en aquesta batalla estaven comandades per Milcíades.
c) Aquesta va ser l'única victòria dels perses sobre els grecs en les Guerres Mèdiques.
d) Aquesta va ser l'única victòria dels grecs sobre els perses en les Guerres Mèdiques.

59. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent i contesteu en no més de 150-200 paraules les qüestions que es formulen a continuació:

"Vés amb compte amb el martell, que tinc les mans delicades", advertia, només amb el pensament, el Tità al seu amic botxí. "El foc que vas robar te les hauria d'haver cremades", li contestaven, endevinant-ho, els guardes de l'execució de la duríssima sentència. "I tot per afavorir els homes, immunds, impurs, insolents, tan perillosos". Hefaistos acabà d'encadenar l'enorme còrpora i la lligava estretament en una alta roca d'un massís muntanyós. (…) Cada matí, una àguila planava damunt el reu, s'abatia després sobre el malaurat i li rosegava el fetge. Aquest es cicatritzava de pressa i estava sencer i a punt per a la continuació del suplici, que recomençava l'endemà…

S. Espriu, *Les roques i el mar, el blau* (Prometeu)

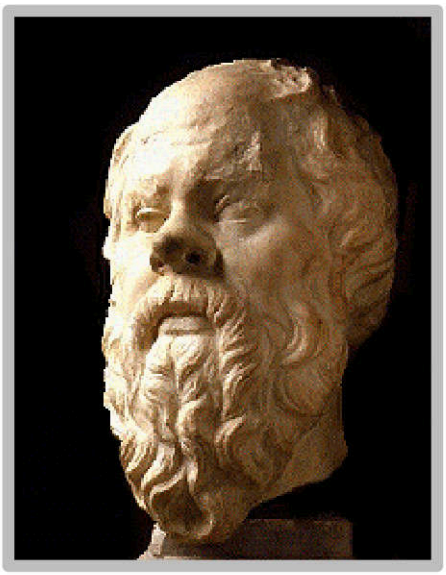
Feu una redacció (entre cent cinquanta i dues-centes paraules) en què responegueu a les qüestions següents:

— Segons el mite, què va fer Prometeu per rebre el càstig al qual Espriu al·ludeix en aquest fragment? Què significava aquest gest respecte del poder diví?
— Coneixeu alguna obra de la literatura grega que parli d'aquest tema? Esmenteu-la i digueu-ne l'autor i el gènere al qual pertany.
— De quins altres autors d'aquest mateix gènere ens han arribat obres? Digueu-ne el títol i expliqueu breument l'argument d'una obra d'un d'aquests autors.

Prometeu, heroi civilitzador, va robar el foc als déus, per afavorir els homes i, sens dubte, això significava un gest de rebel·lió i de desafiament envers la divinitat, ja que el foc era símbol de poder, d'habilitat, de progrés.
El càstig de Prometeu és el tema del *Prometeu encadenat*. Aquesta és una obra d'Èsquil, del s. V a.C., i pertany al gènere dramàtic, a la tragèdia.
Altres autors de tragèdia dels quals ens han pervingut les seves obres són Sòfocles i Eurípides, tots dos contemporanis d'Èsquil.
Una de les tragèdies més famoses de Sòfocles és la que porta per títol *Antígona*. En aquesta obra es planteja el conflicte entre Antígona, princesa tebana, i el seu oncle Creont en mans de qui està el poder polític de la ciutat, pel fet que ella desobeeix les ordres d'aquell per la següent raó: Etèocles i Polinices, germans d'Antígona, s'han enfrontat entre ells per obtenir el poder de la ciutat de Tebes i han mort tots dos a la batalla; però mentre Etèocles rebrà honors perquè ell era oficialment el governant, Polinices, que va voler usurpar-l'hi el tron, serà deixat insepult i sense honors per ordre de Creont. Antígona no està disposada a obeïr aquesta ordre ja que per a ella tots dos eren germans igual i no pot deixar Polinices sense sepultura.
(219 paraules)

60. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

En aquesta imatge veiem l'escultura d'un bust representant Sòcrates. Expliqueu en no més de 150-200 paraules allò que sapigueu d'aquest personatge, responent als següents temes:

- On i quan va viure?
- Com va morir? Per què?
- Esmenteu alguna frase atribuïda a Sòcrates.
- Per què va ser un personatge important de la cultura grega en el seu temps?
- Per què continua essent en els nostres dies un personatge destacat de la cultura grega? Quines van ser les seves aportacions?

Sòcrates fou un savi grec que visqué a Atenes al segle V aC del qual no conservem cap obra escrita. Va ser condemnat a morir bevent cicuta, acusat de pervertir els joves. Es dedicà a exercitar els joves atenesos en la filosofia a partir del mètode anomenat maièutica, que consistia a fer progressar els seus deixebles en el saber a partir de preguntes que els formulava i a les quals havien d'anar responent. S'enfrontà també als anomenats sofistes, que cobraven per ensenyar. Coneixem dades de la seva vida i mètode d'ensenyament gràcies especialment als *Diàlegs* de Plató , però també a algunes comèdies d'Aristòfanes i obres de Xenofont, deixeble seu. En la comèdia els *Núvols* Aristòfanes mostra, de manera caricaturitzada, la revolució que Sòcrates representà a la seva època en el saber i coneixement, considerats en aquesta obra com a inútils per a la ciutat.

Sòcrates establí les bases de la filosofia i del que anomenem pensament grec i que ha perdurat al llarg dels segles fins els nostres dies. D'ell prové el concepte filosòfic grec conegut com a *aporia* i que s'exemplifica mitjançant la famosa frase atribuïda a ell: *només sé que no sé res*.

(196 paraules)

61. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
En els poemes homèrics apareixen personatges masculins, feminins, mortals i també immortals.	X	
En el mite, els dos germans d'Antígona, Etèocles i Polinices, lluiten pel tron de Tebes, a causa d'una maledicció que el seu pare Agamèmnon havia llançat contra ells.		X
A Empúries es conserven vestigis tant grecs com romans.	X	
Tucídides, l'autor de l'obra *Història de la guerra del Peloponès*, va prendre part activa en aquella guerra.	X	
Aristòtil és l'autor de comèdies més important de l'època clàssica.		X

62. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Marqueu a la casella corresponent si les afirmacions següents són vertaderes o falses (si marqueu "vertader", cal que siguin certs TOTS els aspectes que s'hi esmenten:

	Vertader	Fals
En els teatres grecs anomenem orquestra el lloc on es situava el cor durant tota la representació.	x	
El Partenó, que es troba a l'Acròpolis d'Atenes, és un temple d'ordre jònic amb un fris interior d'ordre dòric.		x
Els *Núvols* és el títol d'un poema èpic l'autor del qual és el poeta atenès Aristòfanes.		x
La bulé (βουλή) era un consell d'ancians que formava part del règim aristocràtic espartà.		x
Odisseu, després de perdre tots els seus companys, arriba a Ítaca sa i estalvi gràcies a l'ajuda d'Èol, déu dels vents.		x

63. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Aquesta és una foto feta a les ruïnes d'Empúries.
Expliqueu la importància d'aquest jaciment arqueològic, tot responent, en no més de 150-200 paraules, les qüestions que es formulen a continuació.

- On es troba Empúries? Com i quan van arribar-hi el grecs? Fins quan s'hi van quedar?
- De quina època són les restes que s'hi han trobat?
- Descriviu breument què és el que hi ha en aquest jaciment.
- De qui és l'estàtua que es veu a la foto? Digueu el que en sabeu.

Empúries està situada a la comarca de l'Alt Empordà, que en rep el nom.
Uns grecs procedents de Focea, una ciutat grega de l'Àsia Menor, van colonitzar primer la costa de la Provença cap a l'any 600 aC, amb la fundació de Massàlia – l'actual Marsella. Pocs anys després, cap al 580 aC i des d'allà, una segona expedició els va portar a fundar un assentament comercial en un illot a la badia de Roses, al costat del riu Fluvià: la Paleàpolis d'Empòrion, situada en el que actualment és el poble de St. Martí d'Empúries.
Al cap del temps, quan els colons massaliotes, havent establert contacte amb els indígenes, van tenir la seguretat que aquell era un emplaçament segur per al comerç, van construir un nou assentament a la mateixa costa, la Neàpolis.
Les restes arqueològiques més antigues que s'hi conserven són les del santuari considerat en honor d'Asclepi , al sud-oest de la Neàpolis. Tanmateix, hi ha restes de construccions de diverses èpoques. Així, trobem una muralla del s.II aC, una àgora, el carrer principal que la travessava de nord a sud, un segon temple potser consagrat a Serapis, una *stoà* amb finalitats comercials, una factoria de salaons, una cisterna pública al voltant de la qual hi ha les restes de diversos locals pertanyents a un mercat i diverses cases.
L'estàtua que veiem a la fotografia és una reproducció de l'estàtua que hi ha a l'interior del museu i que tradicionalment s'havia identificat amb Asclepi, fill d'Apol·lo i déu de la medicina, tot i que les darreres investigacions no confirmen aquesta hipòtesi, sinó que més aviat indiquen que es podria tractar de Serapis.
(273 paraules)

64. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Quin dels següents temes **NO** és narrat a la *Ilíada*?

a) La mort d'Aquil·les XXX
b) El catàleg de les naus.
c) Els jocs en honor de Patrocle.
d) El comiat d'Hèctor i Andròmaca.

2. Antígona i Ismene són

a) germanes, filles d'Èdip. XXX
b) la primera, filla d'Èdip, la segona esposa i mare d'Èdip.
c) germanes, filles d'Agamèmnon.
d) la primera esposa i mare d'Èdip, la segona filla d'Èdip.

3. «Però tu passa de llarg, desfés cera manejable i posa-la a les orelles dels teus companys, per tal que ningú no les senti. Tanmateix, si tu les vols escoltar, fes-te lligar de mans i peus dins la nau, dret arran de la base del pal.»
A l'*Odissea*, aquestes paraules són pronunciades

a) per la maga Circe a Odisseu, advertint-lo del perill d'escoltar el cant de les Sirenes, ja que arrosseguen els homes cap a elles i mai més no poden tornar a casa. XXX
b) per la mare difunta d'Odisseu, que aquest visita a l'Hades, advertint-lo que no ha d'escoltar les dolces paraules ni de la nimfa Cal·lipso, ni de la maga Circe, que només volen que es quedi amb elles per sempre.
c) per Penèlope al seu fill Telèmac que, a punt de sortir a la recerca del seu pare, és advertit que no escolti el cant de les Sirenes, i que vagi alerta amb les monstruoses Escil·la i Caribdis.
d) per Alcínous, rei dels feacis, a Odisseu, a quina dóna instruccions per salvar tots els perills que trobarà en el trajecte de l'illa dels feacis fins a Ítaca.

4. Quin nom de comarca de Catalunya és d'origen grec?

a) Osona.
b) El Tarragonès.
c) La Selva.
d) L'Empordà. XXX

5. «Oh mà estimadíssima, boca amorosíssima, figura i cara noble dels meus fills, que tots dos tingueu la felicitat màxima, però allà, que la d'aquí el vostre pare us l'ha arrabassada.»
Aquestes paraules del poeta Eurípides són posades en boca d'una famosa heroïna tràgica. Quina i en quines circumstàncies?

a) Hècuba, esposa de Príam rei de Troia, que s'adreça als seus fills i filles supervivients de la guerra, recriminant al seu espòs la caiguda de Troia.
b) Antígona, que s'adreça a Etèocles i Polinices, i els prega que marxin de Tebes ja que mai no podran reparar el crim del seu pare Èdip.
c) Medea, que s'adreça als seus fills poc abans d'assassinar-los per venjar-se de la traició de Jàson. XXX
d) Andròmaca, esposa d'Hèctor, després que aquest hagi mort a mans d'Aquil·les, deixant un futur terrible per als seus fills.

65. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
Estrepsíades, protagonista de la tragèdia *Els núvols* d'Aristòfanes, obliga el seu fill Fidípides a estudiar a l'escola de Sòcrates.		**x**
Tucídides, Demòstenes i Xenofont són representants destacats del gènere historiogràfic a la Grècia clàssica.		**x**
Al segle VI aC, els foceus –grecs originaris de Focea, a l'Àsia Menor–, procedents de Massàlia, van fundar Empúries en una petita illa que hi havia a la zona de la desembocadura del riu Fluvià.	**x**	
La batalla d'Egospòtamos, a la qual va ser derrotada la flota atenesa, va suposar la rendició incondicional d'Atenes a la guerra del Peloponès.	**x**	
Segons el mite la deessa Atena va néixer de la cuixa del seu pare Zeus.		**x**

66. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	fals
La tragèdia és un dels gèneres literaris en prosa que van ser creats a l'antiga Grècia.		x
Etèocles, Polinices, Antígona i Ismene eren germans, fills d'Èdip i de Jocasta.	x	
A la *Ilíada* i a l'*Odissea* la deessa Atena protegeix els dos herois més importants d'ambdós poemes, Aquil·les i Odisseu respectivament.	x	
Empúries presentava moltes característiques pròpies de les ciutats gregues de l'època: estava envoltada per grans muralles, tenia una plaça central –anomenada àgora, que era el lloc de reunió dels seus habitants–, una zona de temples, una altra zona d'habitatges, un port i diverses necròpolis.	x	
Pèricles, segons l'historiador Tucídides, defineix el sistema polític dels atenesos amb el nom de democràcia, ja que les coses depenen no d'un petit nombre sinó de la majoria.	x	

67. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

En aquesta imatge veiem l'armadura i les armes d'un guerrer grec.
Com tots els pobles de l'antiguitat, els grecs van haver de fer la guerra molt sovint.
Expliqueu en no més de 150-200 paraules els dos esdeveniments bèl·lics més importants de l'època clàssica, seguint el següent esquema:

- Com se solen anomenar aquests dos esdeveniments bèl·lics?
- Quins n'eren els contendents, en un i en l'altre?
- Quines van ser les raons de l'enfrontament en cada cas?
- Esmenteu el nom d'alguna batalla important de cadascun.
- Quines van ser les resolucions d'ambdós conflictes?

El segle V, considerat època clàssica, va ser protagonista de dos importants esdeveniments bèl·lics, les guerres Mèdiques i la guerra del Peloponès.
Les guerres Mèdiques van tenir lloc en la primera part del segle V, aproximadament entre el 492 i 449, entre perses (també anomenats medes, d'aquí el nom) i grecs. Feia temps que Pèrsia volia envair Grècia. La confrontació va esclatar amb la rebel·lió de Milet, colònia grega que es va negar a sotmetre's als perses. Va demanar ajut a Atenes. La intromissió d'Atenes va provocar Darios que volent castigar-la va preparar una gran expedició cap a la

Grècia europea. Les principals batalles d'aquest enfrontament van ser Marató, Termòpiles, Salamina i Platea.
A Marató es va dirigir Darios amb un exèrcit de 25.000 homes i van ser vençuts pels grecs comandats per Milcíades l'any 490. Cap el 480 és Xerxes qui amb un gran exèrcit s'aproxima al cap Artemísion i a les Termòpiles. A la batalla naval els perses van patir moltes baixes però a terra, amb l'ajut d'un traïdor, Efialtes, derroten i aniquilen la guarnició anomenada dels tres-cents encapçalada per l'espartà Leònidas. La tercera batalla es lliura entre l'illa de Salamina i la costa. Els grecs van encerclar la flota dels perses quan van introduir-se enganyats en aquest estret de mar. Una descripció magnífica d'aquesta batalla la trobem a la tragèdia d'Èsquil anomenada Els Perses.
Els testimonis històrics de les Guerres Mèdiques es troben a la Història d'Herodot d'Halicarnàs. Van guanyar els grecs que es van organitzar en una confederació àtico-dèlica que tenia com a objectiu estar preparat per a noves incursions dels perses.
Els trenta últims anys del segle V a.C., del 431 al 404 estan ocupats per l'enfrontament civil anomenat Guerra del Peloponès. Els contendents van ser Atenes i Esparta. La causa fou l'hegemonia d'Atenes que va causar enveja i odi entre els espartans. Les baralles entre Corint i Corfú van ser les causants de l'inici del conflicte. Podem parlar de tres fases. En una primera Atenes pateix la peste durant la qual mor Pèricles. Finalitza amb la pau de Nícias. En una segona, Atenes obre un altre front ajudant la seva aliada Segesta a Sicília, atacant Siracusa. Acaba en desastre cap el 413. En la tercera fase l'espartà Lisandre triomfa a la batalla d'Egospòtamos i assetja Atenes que acaba capitulant.
Tucídides a la Història de la guerra del Peloponès i Xenofont a les Hel·lèniques deixen constància d'aquest fet històric.

68. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Paris i Hèctor són
   a) germans, fills de Príam.
   b) pare i fill, príncep i rei de Troia.
   c) germans, fills de Peleu.
   d) dos herois troians sense parentiu familiar.

2. Segons el mite, Èdip
   a) estava assabentat del seu destí ja que li havia estat revelat per l'oracle de Delfos.
   b) era el pare d'Antígona.
   c) va ser rei d'Atenes.
   d) es va casar amb Clitemnestra.

3. L'historiador Herodot
   a) per narrar l'enfrontament entre grecs i perses, descriu primer la història, cultura i costums dels pobles que s'hi van veure implicats.
   b) era originari d'Atenes i escriu l'enfrontament entre la seva ciutat i Esparta.
   c) estava present quan Sòcrates va ser obligat a beure la cicuta.
   d) va participar ell mateix a la guerra que descriu.

4. Les *Bacants* és el títol
   a) d'una tragèdia d'Èsquil.
   b) d'una tragèdia d'Eurípides.
   c) d'una tragèdia de Sòfocles.
   d) d'una comèdia d'Aristòfanes.

5. «Allunyeu-vos una mica, noies, si us plau, per tal que pugui esbandir-me la sal del cos i fregar-me amb oli d'oliva, del qual fa molt de temps que la meva pell s'ha vist privada. Però davant de vosaltres no em banyaré, ja que em faria vergonya quedar-me tot nu entre joves de belles trenes. »
Aquestes paraules són pronunciades
   a) a la *Ilíada*, per Paris, parlant a les troianes, quan aquest es prepara per la guerra.

b) a la *Ilíada*, per Agamèmnon, parlant a les criades de Clitemnestra, quan aquest torna de Troia i vol prendre un bany.
c) a la comèdia d'Aristòfanes, *Lisístrata*, per l'espòs de Mirrina, parlant a les dones reunides en assemblea.
d) a l'*Odissea*, per Ulisses, parlant a les criades de Nausica, quan aquest arriba als país dels feacis.

---

69. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
Els diàlegs de Plató són unes peces literàries en les quals el seu autor, Plató, dialoga amb el seu mestre Sòcrates.		**xxx**
La diferència entre el sistema democràtic atenès i el nostre és que, mentre que les democràcies occidentals contemporànies ho són per representació, l'atenesa era una democràcia directa en la qual les decisions eren preses i executades directament pels ciutadans.	**xxx**	
Al cant 11 de l'*Odissea*, Ulisses té l'oportunitat de baixar al món dels morts i entrevistar-se amb ells, però l'endeví Tirèsias li ho impedeix.		**xxx**
Les granotes, *Els ocells*, *Lisístrata*, *Les Bacants*, *Les assembleistes*, *Els núvols* i *La pau* són obres compostes pel comediògraf atenès Aristòfanes, al segle V aC.		**xxx**
A la batalla de les Termòpiles el rei lacedemoni Leònidas, amb tropes espartanes i d'altres aliats grecs, va ser derrotat per l'exèrcit persa.	**xxx**	

70. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

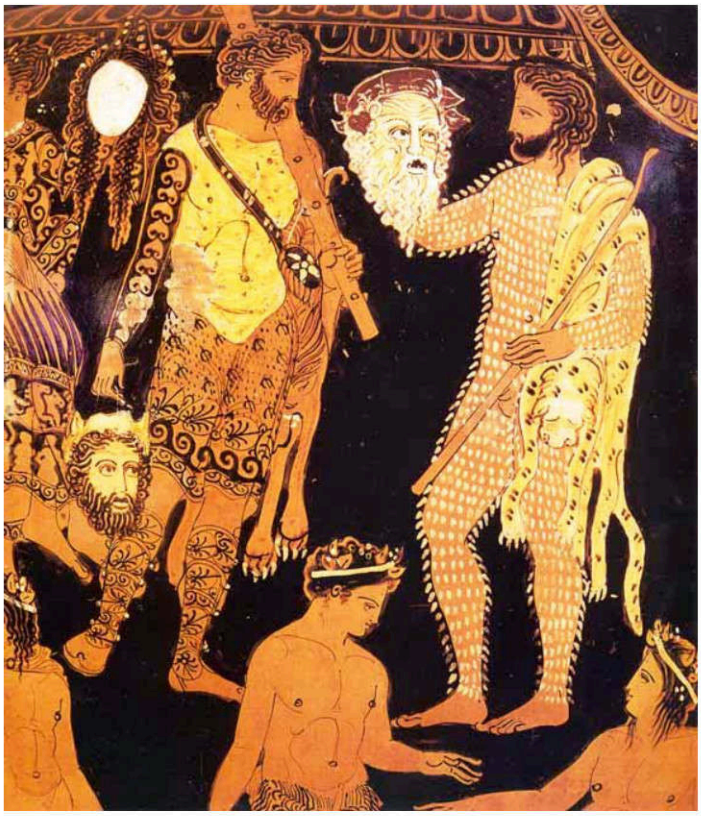
5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les afirmacions següents són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
La maga que converteix en porcs Odisseu i els seus companys al cant X de l'*Odissea* es deia Circe i vivia a l'illa d'Eea.	XXX	
Electra, filla d'Agamèmnon i Clitemnestra, i germana d'Orestes, pertanyia a la casa reial d'Atenes.		XXX
La primera ciutat que els grecs van fundar a Empúries se sol anomenar **palaiòpolis**.	XXX	
Telèmac, fill d'Odisseu i Hèlena, va sortir d'Ítaca en un vaixell a la recerca de notícies del seu pare, absent des de feia vint anys.		XXX
A la *Ilíada*, Príam s'acomiada de la seva esposa Andròmaca i del seu fill, abans de partir cap el combat que l'enfrontarà a Aquil·les, i en el qual trobarà la mort.		XXX

71. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

En la imatge següent veiem uns actors de teatre preparant-se per a la representació.

A partir d'aquesta imatge, feu una redacció (entre cent cinquanta i dues-centes paraules) sobre les característiques de les representacions teatrals a la Grècia antiga, en què responguеu a les qüestions següents:

- Quan, on i en quines ocasions s'esdevenien?
- Hi havia diferents tipus de representacions? Descriviu-los breument.
- Respecte als actors, quants n'hi havia, i com es caracteritzaven?
- Què en conservem del teatre grec?

Les representacions teatrals tenien lloc als teatres, llocs per "contemplar" durant les festes religioses. Podem parlar de dos tipus de representacions les tragèdies i les comèdies.

La tragèdia és una creació de la ciutat d'Atenes durant el segle V a.C. Podem dir doncs que la tragèdia va néixer, es va desenvolupar i va morir a Atenes al segle V i que els tres autors més importants són Èsquil (*Set contra Tebes*, *Suplicants*, *Perses*, *Prometeu encadenat* i la trilogia anomenada *Orestea). S*òfocles (*Edip rei*, *Edip a Colona*, *Antígona*, *Àiax*, *Electra*, etc.) i Eurípides (*Medea*, *Bacants*, *Ifigenia a Aulis*, *Electra*, etc.). Les representacions d'aquestes obres tenien lloc durant les Grans Dionísies que celebraven el déu Dionís, déu del vi. Posen en

escena històries conegudes pel públic que fan referència al passat mític o històric de les ciutats amb l'objectiu de "discutir en escena" els temes importants de la mateixa en paral·lel amb la "*ekklesia*" i provocar la "*catarsis*", o purificació dels sentiments de l'espectador a través del terror i de la pietat que sent quan s'identifica amb allò que pateix el protagonista.

En un principi hi actuaven dos actors (obres d'Èsquil), més tard tres (Sòfocles i Eurípides), solament homes, que representaven tots els personatges, i un cor, grup de persones, primer dotze, després quinze.

Els actors utilitzaven màscares que facilitaven reconèixer els personatges d'una banda i d'altra que la veu dels actors es dirigís cap el públic gràcies a la forma de la boca, i coturns, unes sabates elevades, per sobresortir dels components del cor.

A escena trobem l'*encyclema*, una mena de plataforma giratòria que permetia tenir dos fons d'escena i a partir d'Eurípides el "*deus ex machina*", una grua que portava o treia d'escena un personatge.

La comèdia els representants més importants de la qual són Aristòfanes i Menandre té una estructura similar a la de la tragèdia, però hi ha un cant especial del cor, la "*paràbasi*", en el qual els membres del cor s'adrecen al públic i li ofereixen una interpretació d'actualitat de la peça, que, per altra banda, toca temes del present i quotidians i no històrics o mitològics. Les comèdies es representaven durant les Festes Lenees en honor de Dionís Leneu i en el cinquè dia de les Grans Dionísies.

Aristòfanes crea comèdies que caricaturitzen personatges de la vida de la ciutat com Sòcrates a *Els núvols* o que presenten solucions còmiques als grans problemes de la ciutat com la guerra a *Lisístrata*, o el govern a *Assembleistes.* Posa en escena les tensions d'una manera deformada i proposa unes solucions que van contra totes les convencions.

Altres obres que conservem del mateix autor són *Les granotes, Les aus, Les vespes, La pau, Els cavallers.*

72. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna). [Cada resposta encertada val 0.4 punts; les respostes equivocades no descompten]

	vertader	fals
El principal orador de l'Atenes del seu temps va ser Demòstenes, contemporani i ferotge adversari de Filip II de Macedònia, pare d'Alexandre el gran.	XXX	
Aristòfanes, poeta còmic atenès del segle V aC, és l'autor, entre d'altres de les comèdies *Lisístrata*, *Les granotes* i *Els Núvols*.	XXX	
Quan Odisseu arriba a Ítaca després d'una llarguíssima absència, la seva esposa Penèlope no el reconeix.	XXX	
L'ἐκκλησία o assemblea popular, on es votaven totes les lleis de la polis, era el principal òrgan de govern de la democràcia d'Esparta.		XXX*
Medea ajuda Jàson a endur-se el velló d'or; tots marxen cap a Corint, on Jàson trairà Medea. La venjança de Medea per aquesta traició comporta un triple assassinat: el de Glauce, filla del rei de Corint i promesa de Jàson, i el dels dos fills de Jàson i Medea.	XXX	

* A Esparta, la institució equivalent a l'ἐκκλησία s'anomenava ἀπελλά. Existia a més un altre òrgan de govern, la γερουσία.

73. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Detall d'una cràtera que representa Hèctor acomiadant-se, abans de marxar al combat, d'Andròmaca i el fill petit d'ambdós.
[Museo Nazionale del Palazzo Jatta in Ruvo di Puglia]

En relació amb aquesta imatge, marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna). [Cada resposta encertada val 0.4 punts; les respostes equivocades no descompten]

Aquesta escena la trobem descrita amb tot detall al cant VI de la *Ilíada*.	X vertader ≡ fals
Hèctor és l'heroi troià més emblemàtic, juntament amb el seu germà Paris; ambdós són fills del rei de Troia, Príam i de la seva esposa Hècuba.	X vertader ≡ fals
Andròmaca demana a Hèctor que no vagi al combat sinó que es quedi amb ella i el seu fill, i eviti així deixar-la viuda a ella i orfe el nen.	X vertader ≡ fals
Hèctor morirà a mans d'Aquil·les, com també havien mort el pare i els germans d'Andròmaca.	X vertader ≡ fals
El poeta tràgic Eurípides, a la seva tragèdia *Andròmaca*, ens presenta la sort terrible d'Andròmaca, ja viuda d'Hèctor, després de la guerra de Troia.	X vertader ≡ fals

74. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Agamèmnon i Menelau són
   a) germans, fills d'Èdip.
   b) pare i fill, de la nissaga d'Atreu.
   c) germans, fills d'Atreu. XXX
   d) pare i fill, de la nissaga tebana.

2. Segons la *Ilíada*, Aquil·les es va enfurir contra Agamèmnon
   a) per cap motiu concret.
   b) perquè tots dos estimaven Patrocle.
   c) perquè Briseida es va enamorar d'Agamèmnon.
   d) perquè creia que Agamèmnon no el respectava prou. XXX

3. La *Ciropèdia* i l'*Anàbasi* són obres històriques de
   a) Tucídides.
   b) Herodot.
   c) Plutarc.
   d) Xenofont. XXX

4. La batalla de Marató, que va tenir lloc al setembre del 490 aC, va ser un dels principals enfrontaments de
   a) les guerres mèdiques. XXX
   b) la guerra del Peloponès.
   c) la guerra de Troia.
   d)les guerres púniques.

5. «Al principi de la guerra, amb el seny que ens distingeix, nosaltres acceptàvem tot el que fèieu els homes. No ens deixàveu dir ni piu, tampoc! No és que hi estiguéssim d'acord, no et pensis. Quantes vegades, des de dins de casa, no us sentíem desbarrar en qüestions de vida o mort! Després, encongides per dins, us preguntàvem tot rient: "Ja heu decidit què hi posareu, a la inscripció sobre la pau?", per sentir invariablement com a resposta: "Què n'has de fer, tu? No callaràs mai?" I, ves, què havíem de fer? Callar! »
Aquestes paraules són pronunciades
   a) a la *Ilíada*, per Penèlope, parlant a Odisseu, quan aquest torna de Troia.
   b) a la *Ilíada*, per Clitemnestra, parlant a Agamèmnon, quan aquest torna de Troia i troba la seva esposa convivint amb un altre home.
   c) a la comèdia d'Aristòfanes, *Lisístrata*, pel personatge que li dóna títol, a un magistrat que la vol arrestar per provocar aldarulls a la ciutat. XXX
   d) a la tragèdia d'Eurípides, *Medea*, quan aquesta s'adraça a Jàson i li recrimina que l'hagi traït amb la filla del rei de Corint.

75. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent, en què es descriu una escena molt coneguda de la mitologia grega, i escriviu una redacció (150-200 paraules) comentant el text, en la qual hi figurin necessàriament les qüestions exposades més avall.

Tideu i Capaneu, així com Hipomedont i Partenopeu seran enterrats pels atenesos que han lluitat per recuperar els seus cossos; en canvi Polinices, fill d'Èdip, és la seva germana Antígona qui l'enterra, de nit, després de sortir de les muralles de la ciutat, tot i que ha estat proclamada l'ordre que no sigui enterrat a la terra que havia volgut esclavitzar.

Veiem, a la plana, cadàvers damunt de cadàvers, cavalls que han caigut, armes que els homes han deixat anar, i aquesta mena de fang sanguinolent que, diuen, tant agrada a Enio. Als peus de la muralla hom pot reconèixer els cossos dels altres cabdills per la seva grandària sobrehumana, entre ells Capaneu, representat com un Gegant (...) De Polinices, també enorme com els seus companys, Antígona n'ha aixecat el cos i va a enterrar-lo al costat del d'Etèocles, volent reconciliar els dos germans de l'única manera possible, ara ja.

Què puc dir de l'art d'aquest quadre? (...) Al bell mig, la noia, espantada, està a punt de proferir un gemec de dolor, mentre estreny el germà amb els seus braços resistents; reté, tanmateix, el gemec car tem que el sentin els sentinelles i, tot i que vol mirar al voltant, no aparta la mirada del seu germà...

Filòstrat, Descripció de quadres, 2.29.

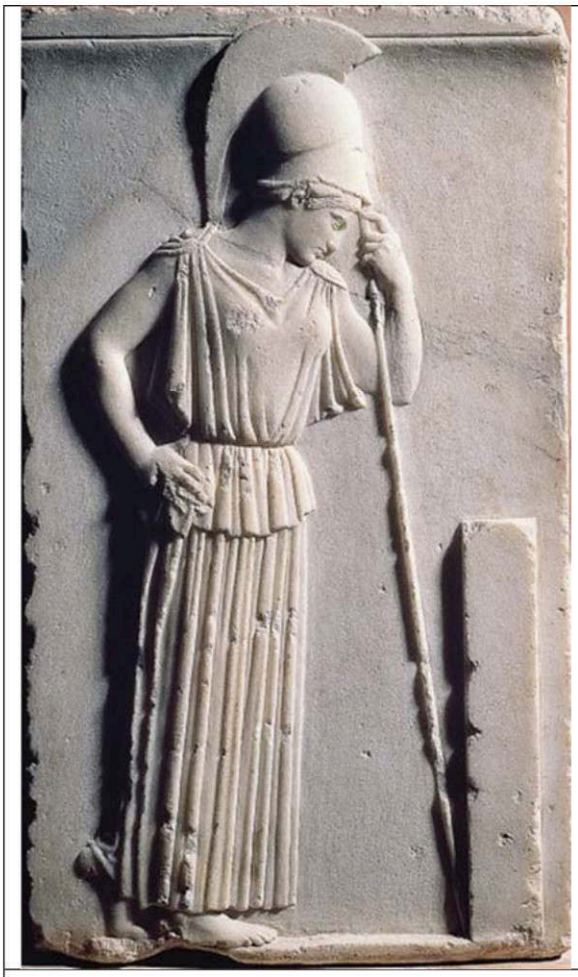
- Què és el que ha provocat aquesta matança?
- Què passarà quan Antígona hagi enterrat el seu germà?
- A quina ciutat té lloc l'escena?

Aquesta matança ha estat provocada per la lluita entre els dos fills d'Èdip a la ciutat de Tebes. Èdip, fill de Laios i Iocasta, tal com havia predit l'oracle, va matar el seu pare i després es va casar amb la seva mare. D'aquesta unió van néixer Antígona, Ismene, Etèocles i Polinices. Quan Èdip es va adonar del que havia fet, es va treure els ulls i va marxar de la ciutat al front de la qual va quedar Creont germà de la seva mare-esposa. Quan els fills van arribar a l'edat de governar, van acordar tenir el govern un any cadascú. Quan li va tocar el torn a Polinices, Etèocles s'hi va negar. Va ser així com Polinices va reunir un gran exèrcit comandat per ell i per sis generals més que van atacar Tebes, la ciutat de set portes. Cada un d'ells va atacar una porta. La de Polinices estava

defensada pel seu germà Etèocles. Van morir tots dos, un a mans de l'altre. Torna llavors a prendre el govern de la ciutat Creont, que ordena fer les cerimònies fúnebres en honor d'Etèocles i deixar el cos de Polinices insepult i a mercè de les aus i dels gossos.
És en aquest moment que Antígona que respecta abans les lleis divines que les humanes s'acosta al lloc on es troba el seu germà per tal de donar-li sepultura. Cobreix el cos amb una capa de terra i marxa cap a la ciutat. Quan la guàrdia que vigilava el cos s'adona del fet i troba el cos cobert, es dirigeix a la ciutat per comunicar l'esdeveniment al rei regent. Aquest fa cercar la persona que no ha obeït l'ordre. Antígona és descoberta i és condemnada a morir tancada en una cova.
Aquest fet és el tema d'una de les millors obres de la literatura universal, *Antígona* de Sòfocles, autor de tragèdies gregues, del s. V a.C. En aquesta obra es discuteix el valor de les lleis naturals oposades a les dictades pels homes.

76. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Relleu de pedra que representa la deessa Atena llegint la llista dels noms dels morts a la guerra.

En relació amb aquesta imatge, marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

Tenint en compte que aquest relleu sol datar-se cap el 460 aC, els noms d'aquests morts deuen ser els atenesos morts durant la guerra del Peloponès.	⌒ vertader ⌒ fals
Un dels sobrenoms de la deessa Atena és Pal·las.	⌒ vertader ⌒ fals
Segons el mite, la deessa Atena va néixer, adulta i armada, del cap del seu pare Zeus.	⌒ vertader ⌒ fals
A l'interior del temple principal de l'Acròpolis d'Atenes, el Partenó, hi havia una estàtua colossal de la deessa Atena.	⌒ vertader ⌒ fals
A l'*Odissea*, la deessa Atena és el principal obstacle perquè Odisseu pugui tornar a Ítaca.	⌒ vertader ⌒ fals

77. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Marqueu l'opció correcta:
[els errors descompten: -0.1 cada resposta incorrecta]

1. Segons la divisió en períodes de la història de la Grècia antiga, Homer i els poemes homèrics pertanyen a:

a) l'època clàssica
b) l'època hel·lenística
c) l'edat de Pèricles
d) el període arcaic

2. Odisseu, en el seu llarg viatge de retorn a Ítaca, es troba amb un gran cúmul de dificultats; tanmateix, sempre hi ha una divinitat que l'ajuda. Quina és?

a) Posidó
b) Zeus
c) Atena
d) Àrtemis

3. El Partenó és un edifici imponent que es troba a l'Acròpolis de la ciutat d'Atenes. Però, pel que fa al seu ús, quina mena d'edifici era?

a) El lloc on es reunia l'assemblea sobirana dels ciutadans atenesos, i s'hi prenien les més importants decisions que afectaven la ciutat.
b) El temple dedicat a la deessa Atena, protectora de la ciutat, i de la qual hi havia una estàtua a l'interior de dimensions gegantines.
c) El palau on residien primer, els arconts de la ciutat d'Atenes, i després, els estrategues, principals autoritats civils i militars.
d) L'espai públic on tenien lloc les representacions teatrals abans de la construcció del teatre de Dionís.

4. A principis del segle XX van començar les excavacions a Empúries i molt aviat es va trobar una de les peces escultòriques d'època hel·lenística més importants del món. Aquesta peça és:

a) L'estàtua de cos sencer, d'una figura masculina, que normalment s'ha identificat amb una divinitat, Asclepi o Sarapis.
b) L'estàtua de cos sencer, d'una figura femenina, que se sol anomenar l'Afrodita d'Empúries.
c) El bust d'una divinitat femenina no identificada.
d) El bust d'un militar romà que generalment se sol identificar amb un membre de la família dels Escipions.

5. Una part important de la guerra del Peloponès es va lliurar contra els siracusans, que eren aliats dels espartans, com sabem, entre d'altres, per l'historiador Tucídides. Però on es trobava la ciutat de Siracusa?

a)Era una petita illa del Mar Egeu, en front del Peloponès.
b) Era una ciutat de la regió grega de Macedònia.
c) Era una ciutat persa.
d) Era una de les ciutats principals de la Magna Grècia.

78. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Aquesta imatge representa Èdip i l'esfinx.

A partir d'aquesta imatge, feu una redacció (entre 150 i 200) en què respongueu a les qüestions següents:
a) Quin era el destí d'Èdip? Es va acomplir?
b) Dieu el títol d'una obra dramàtica que tingui Èdip com personatge principal. Qui n'és el seu autor? En quin segle va viure? Dieu el títol d'una altra obra d'aquest mateix autor.
c) A quin gènere literari pertanyen aquestes obres? Expliqueu-ne les característiques.

a) Èdip segons l'oracle havia de matar el seu pare i casar-se amb la seva mare. Quan va néixer, el seu pare va enviar un criat amb l'ordre de matar-lo. Aquest el va abandonar a les muntanyes del Citeró on va ser recollit per un pastor de la cort del rei de Corint. Va ser adoptat pels reis de Corint. Durant una festa va sentir que no era fill legítim del rei. Va decidir, llavors, anar a consultar l'oracle de Delfos. La resposta d'aquest va ser que mataria el seu pare i es casaria amb la seva mare. Per aquest motiu Èdip no volia tornar a Corint i es va dirigir cap a Tebes. En el camí es va trobar un grup de persones que no li permetien el pas. Va lluitar amb elles i va matar sense saber-ho el seu pare i els que l'acompanyaven, tret d'un que va fugir. Va arribar a Tebes on es va casar amb la seva mare després d'acabar amb la "cantora", l'esfinx que proposava dos enigmes que ell va resoldre. El premi per destruir l'esfinx era casar-se amb la reina i ser el rei de Tebes.
b) Sòfocles escriptor de tragèdies del segle V a.C. va escriure Èdip rei obra en què Èdip és el personatge principal. Una altra obra del mateix autor és Antígona.
c) Aquestes obres pertanyen al gènere dramàtic anomenat tragèdia. Són obres escrites en vers per ser representades en un teatre, un "lloc per contemplar". Tenien lloc una vegada l'any durant les Grans Dionísies que celebraven el déu Dionís, déu del vi. En un principi hi actuaven dos actors, més tard tres –solament homes, que representaven tots els personatges de l'obra- i un cor, grup de persones, primer dotze, després quinze. Una tragèdia consta normalment d'un pròleg -un personatge exposa el tema-, d'una pàrodos -entrada del cor en escena-, dels episodis -monodies i diàlegs dels actors-, dels estàsims -intervencions del cor- i finalment de l'èxodos -cant de sortida del cor. Els actors utilitzaven màscares que facilitaven reconèixer els personatges i que la veu dels actors es dirigís cap el públic per la forma de la boca d'aquestes màscares, i coturns, unes sabates elevades, per sobresortir dels components del cor.
La tragèdia es una creació de la ciutat d'Atenes durant el segle V a.C. Podem dir que la tragèdia va néixer, es va desenvolupar i va morir a Atenes al segle V i que els tres autors més importants són Èsquil, Sòfocles i Eurípides.

79. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

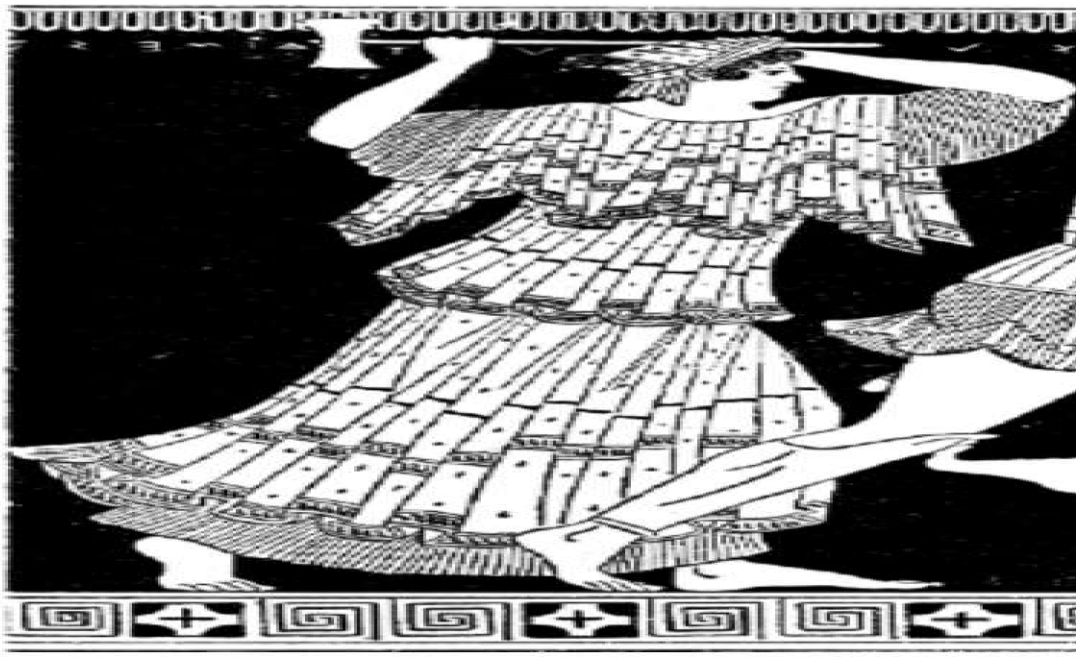
	vertader	fals
Els estudiosos estan d'acord a datar els poemes homèrics cap a la segona part del segle VIII aC; així mateix atribueixen als Pisistràtides la seva propagació a Atenes i la seva fixació per escrit, a finals del segle VI aC.	xxx	
Segons Xenofont, Sòcrates va ser condemnat a beure la cicuta i, per tant, morir, sota les següents acusacions: corrupció dels joves i introducció de noves divinitats.	xxx	
El déu del mar, Posidó, és un dels obstacles principals per al retorn a Ítaca d'Odisseu; Posidó està ressentit amb l'heroi pel que li va fer a Polifem.	xxx	
Coneixem altres noms de poetes tràgics, però els tres únics dels quals conservem tragèdies senceres són Èsquil, Sòfocles i Eurípides.	xxx	
Al segle VI aC els foceus massaliotes van fundar una colònia a l'Alt Empordà, a la qual van anomenar Empòrion, que vol dir "ciutat elevada".		xxx

80. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
Al començament de la *Ilíada* Aquil·les, l'heroi més valent del bàndol grec, es retira de la lluita amb els seus guerrers, els Mirmidons, enfurismat perquè Agamèmnon li pren la seva esclava Briseida.	**xxx**	
L'heroi Hèracles deslliurà Prometeu, que es trobava encadenat al Caucas perquè havia robat el foc als déus per donar-lo als humans.	**xxx**	
El Partenó, dedicat a Atena, l'Erectèion, amb el pòrtic de les Cariàtides i el temple de Niké són edificis de l'Acròpolis d'Atenes que encara existeixen.	**xxx**	
Tuca dides i Xenofont, historiadors grecs del s. V i IV aC, van narrar a les seves obres l'enfrontament entre atenesos i espartans a la guerra del Peloponès.	**xxx**	
Eurípides, escriptor atenès de tragèdies del s. II aC, va presentar en la seva obra *Medea* el conflicte tràgic d'una dona que, abandonada i traïda pel marit, mata els seus propis fills.		**xxx**

5. Exercici de cultura

Segons el mite, quan el cal
seva esposa aparellada am
En aquesta reproducció, v
mare Clitemnestra, i dos h
Expliqueu en no més de 1

- Què creieu que pas
- Quins en són els an
- Quines en seran les
- Dieu el títol i l'auto qüestió.

Clitemnestra i Egist tenier
cosa que duen a terme. Ac
va cometre el rei, com per
tenir bons vents per porta

Orestes i Electra, fills d'Ag
maten Clitemnestra i desp
Eurípides en les seves resp

Orestes matant primer Egist i després Clitemnestra. És el que podem veure en aquesta escena: Orestes acompanyat de la seva germana, mata Egist amb una espasa en presència de la seva mare Clitemnestra.

La tragèdia tracta abastament aquest tema. Eurípides escriu *Ifigènia a Àulide* (el sacrifici de la filla del rei), Èsquil a *Agamemnó* la primera obra de la trilogia anomenada *Orestea* posa en escena l'arribada del rei i l'episodi de la seva mort. A les *Coèfores* d'Èsquil i a *Electra* –tant Sòfocles com Eurípides tenen una obra amb aquest títol- trobem Electra que es lamenta de la seva sort. Arriba al palau el seu germà Orestes i junts poden venjar la mort del pare.

A continuació les fúries persegueixen Orestes però finalment es presenta davant l'oracle de Delfos i Apol·lo l'envia cap a Atenes on queda alliberat del càstig.

82. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

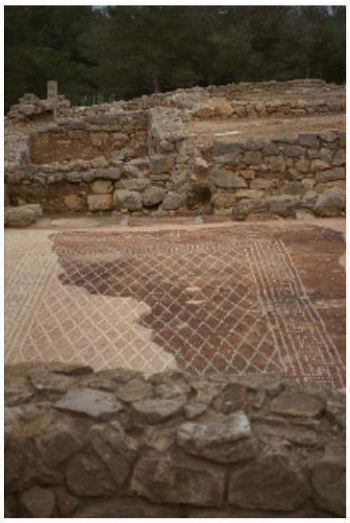
Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	fals
A la batalla d'Egospòtamos Pèricles, general espartà, va vèncer la flota atenesa, la qual cosa va suposar la fi de la guerra del Peloponès.		x
El gènere de la comèdia consistia a satiritzar qualsevol fet de qualsevol temàtica, tant si era actual com si ja s'havia esdevingut feia temps.		x
El déu Dionís sol ser representat amb barba, mentre que Apol·lo no porta mai barba.	x	
Eurípides és molt poc innovador en les seves tragèdies, i la seva tècnica teatral és arcaica i complicada.		x
La fundació d'Empúries i Roses va donar posteriorment nom a la comarca de l'Empordà i al golf de Roses, respectivament.	x	

83. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Aquestes fotografies corresponen a les restes arqueològiques de la ciutat grega d'Empòrion.
Inspirant-vos en aquestes imatges, feu una redacció (150-200 paraules) en què respongueu a les qüestions següents::

- On està situada aquesta ciutat?
- Qui la va fundar, quan i per què?
- Quin va ser el seu primer emplaçament i com el van anomenar els arqueòlegs?
- Quines parts tenia la ciutat?
- Què significa la paraula *Empòrion*? Té a veure el seu significat amb la principal activitat de la ciutat?
- Qui vivia en aquesta ciutat?

La ciutat d'Empúries està situada al nord-est de Catalunya, a l'Alt Empordà, entre l'Escala i Sant Pere Pescador, al bell mig del Golf de Roses. La

ciutat d'Empúries va ser fundada cap l'any 580 aC per colons grecs de Focea que procedien de Massàlia allà on van trobar un port natural adequat a les seves rutes comercials marítimes.

En un primer moment, la ciutat va ser emplaçada sobre el petit turó on avui es situa Sant Martí d'Empúries. Aquesta ciutat, anomenada pels arqueòlegs "palaiàpolis", és a dir, "ciutat antiga", va ser ampliada vers el 500 aC cap al sud, a la zona que es coneix avui en dia com a "neàpolis", o "ciutat nova". Tot i que els romans van ampliar el s. I aC la ciutat cap a l'oest, creant un nou traçat d'acord amb l'urbanisme tradicional romà, la ciutat grega va mantenir en línies generals la distribució originària. Aquesta consistia en una part sud, on es trobaven els temples més importants de la ciutat, el del déu Serapis i el d'Asclepi, on es va trobar l'estàtua d'aquest déu i ara emblema del lloc; una part nord on hi havia el port i l'àgora de la ciutat, amb un gran pòrtic i una part central on es trobaven les residències, algunes indústries i el mercat.

Precisament l'activitat comercial era l'activitat econòmica principal de la ciutat, com es pot comprovar en el propi nom de la ciutat, ja que la paraula "Empòrion" vol dir "comerç". Els colons que establien comerç amb els indiquetes, el poble autòcton, i els soldats romans que van establir el campament que es convertiria en la ciutat romana van ser les bases poblacionals d'una ciutat que gràcies al seu creixement es va convertir en el nucli urbà més important de la zona.

84. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

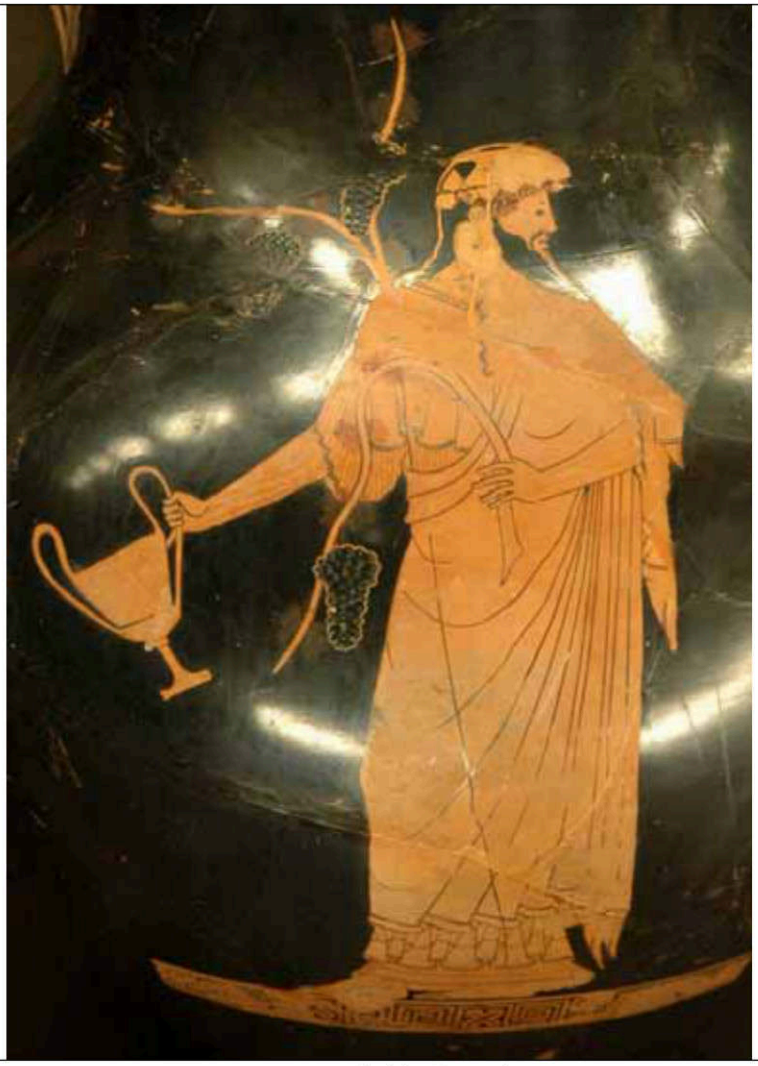
5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
Durant els festivals dramàtics d'Atenes, als teatres es representaven tragèdies, comèdies i drames satírics.	X	
Alexandre el Gran, malgrat la inferioritat numèrica del seu exèrcit, aconseguí una gran victòria sobre els perses, a la batalla d'Egospòtams.		X
Aquil·les, després de matar Hèctor per venjar la mort del seu millor amic Patrocle, lligà el cadàver al carro i l'arrossegà al voltant de la ciutat de Troia.	X	
A l'*Odissea* la deessa Atena ajuda constantment Odisseu, i el déu Posidó intenta impedir en tot moment el seu retorn a Ítaca.	X	
Tres són els grans historiadors del s. V aC: Heròdot, que narrà les guerres mèdiques, i Tucídides i Xenofont, que narraren les conquestes d'Alexandre el Gran.		X

85. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Aquesta és una imatge que representa el déu Dionís.
En honor d'aquest déu es celebren els festivals dramàtics grecs.
Desenvolupa en una redacció (150-200 paraules) els aspectes relacionats amb els festivals dramàtics:

- L'organització dels festivals
- Les festivitats que tenien lloc al voltant de les representacions
- Els edificis on tenien lloc les representacions
- Els orígens de la tragèdia
- L'estructura de la tragèdia

A la Grècia clàssica els espectacles dramàtics estaven directament relacionats amb festivitats religioses dedicades a Dionís, déu del vi i de l'alteritat: les comèdies es representaven durant les festes anomenades Lenees i durant les Dionisíaques, festivitat en què també es celebraven els certàmens de tragèdia. Tot i que es coneixen molt pocs detalls sobre els rituals religiosos duts a terme

en aquestes festes, no hi ha dubte que les propies representacions teatrals formaven part del ritu, ja que l'altar del déu tenia un lloc central en el teatre. En tant que festivitat col·lectiva de la polis, eren organitzades per l'arcont epònim, que era l'encarregat de triar els tres ciutadans més rics de la ciutat, els quals sufragaven les despeses de l'organització a mode de "litúrgia" i impost especial.

Les peces es representaven als teatres, exemples dels quals poden ser vistos encara a la pròpia Atenes, a Dodona o a Epidaure, entre molts d'altres. L'estructura general d'aquestes construccions es dividia en les grades pel públic ("koilon"), la plataforma on els actors representaven el seu paper ("proskenion"), i, al darrera d'aquesta, la part per ubicar els decorats ("skene"), les entrades del cor i dels actors ("parodoi"), i la zona on es situava el cor ("orchestra"). Precisament les teories més acceptades sobre l'origen de la tragèdia fan derivar aquest gènere, seguint Aristòtil, dels cants corals del ditirambe, un cant coral en honor a Dionís, que va anar adquirint l'estructura característica d'època clàssica que van anar construint les innovacions escèniques dels tres grans tràgics, Èsquil, Sòfocles i Eurípides, consistent en un pròleg on s'exposa la situació, una "parodos" o cant coral de l'entrada del cor, un cos dramàtic compost per fins a cinc "episodis" separats per uns cants lírics anomenats "estàsims", i, finalment, un "exodos" o conclusió de la peça.

86. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Aquesta és una imatge del déu Apol·lo, pintada en un objecte de ceràmica del s. V aC. En una mà el déu té una lira i amb l'altre fa una libació. A partir d'aquesta imatge feu una redacció de 150-200 paraules sobre el déu Apol·lo, que necessàriament inclogui els següents temes, entre d'altres:

- Qui van ser els pares d'Apol·lo?
- Quins són els seus atributs com a déu?
- Sobre quins aspectes exerceix patronatge?

Apol·lo és fill de Zeus i Leto. Va néixer a Delos, on tenia un santuari. Té una germana bessona, Àrtemis, deessa dels boscos i la caça. En aquesta imatge apareix amb gairebé tots els símbols que el caracteritzen: la lira, com a símbol del seu patronatge sobre la música; la corona de llorer, que és l'arbre en què es va convertir Dafne, una de les mortals que ell va desitjar, però que va aconseguir defugir-lo amb la metamorfosi; el corb, un dels animals que l'acompanyen, símbol dels auguris; la libació, com a ritual per guanyar-se la confiança de les forces del més enllà que el déu necessita per a exercir la seva funció de deu oracular. Altres atributs que li són propis són l'arc i el Sol, ja que, per ser el déu de l'harmonia i la llum –d'aquí el seu sobrenom de Febus- s'acaba identificant amb Hèlios.

Tanmateix, l'àmbit més destacat de protecció d'aquest déu és l'endevinació. A Delfos hi havia el famós santuari en el qual la Pítia, sacerdotessa inspirada per ell després d'inhalar el fum de llorer cremat, emetia el seu oracle que era interpretat pels sacerdots, que donaven la seva ambigua resposta a qualsevol consultant que hi anés des de qualsevol punt de Grècia.

87. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
Èdip, un descendent de Làbdac, va matar per error el seu pare i es va casar amb la seva mare, amb qui va tenir dues filles, Antíngona i Ismene.	X	
El poeta tràgic del qual més obres conservem és Eurípides, autor de *Medea, Alcestis, Electra, Bacants, Antígona i Traquínies*, entre d'altres.		X
La causa de la guerra de Troia fou el rapte d'Helena per part de Paris, tot i que aquest episodi té el seu origen en la disputa de tres deesses per la poma de la discòrdia. Cap dels dos episodis, però, no són tema de relat de la *Ilíada*.	X	
Sòcrates i els sofistes són personatges de la comèdia d'Aristòfanes titulada *Els núvols*, que té com a protagonista el vell Estrepsíades, el qual vol aprendre a fer discursos per guanyar plets.	X	
A l'*Odissea* ens és relatat el viatge de Telèmac a la recerca del seu pare. Entre d'altres llocs, visita Pilos, Esparta i Troia, però al seu retorn a Ítaca encara no sap si tornarà a veure viu Odisseu.		X

88. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Al text que heu traduït s'esmenten els noms de tres personatges importants de la història de Grècia (Alcibíades, Pèricles i Sòcrates). Redacteu un comentari en què desenvolupeu les qüestions que se us proposen a continuació (200 paraules):

- Qui era cadascun. En quina ciutat i quina època van desenvolupar les seves carreres.
- Sistema polític pel qual es regia. Breu descripció.
- Conflicte històric que van viure tots tres: bàndols enfrontats, batalles més importants i desenllaç.

Tots tres personatges coincideixen a Atenes, al s.V aC. Pèricles fou un polític que va governar com a *strategos* la ciutat durant trenta anys que es consideren el moment més esplendorós de la història d'Atenes. La polis d'Atenes es regia per un sistema democràtic que ell mateix va consolidar. Les institucions més importants d'aquesta constitució eren l'assemblea popular (*ekklesía*), a la qual podien assistir tots els ciutadans -homes majors d'edat, fills de mare i pare atenesos-; el consell (*boulé*), format per cinc-cents membres de l'assemblea, amb funció legislativa i executiva; els magitrats com els arconts, estrategues i pritanis; i els tribunals, l'Areòpag, per a delictes de sang, i la Heliea, el tribunal popular.
En aquesta ciutat i en aquest context polític va viure també Sòcrates, el filòsof més important d'Atenes, mestre de Plató i també d'Alcibíades. Tots tres van viure les Guerres del Peloponès, que van enfrontar Atenes i Esparta, per l'hegemonia de Grècia. Pèricles en va ser un protagonista actiu, igual que Alcibíades, només que el primer va ser general al principi de la guerra mentre que Alcibíades va ser-ho la final, quan va dirigir la flota atenesa a la l'expedició de Sicília que va acabar amb la seva derrota i fugida a Esparta per salvar-se de les acusacions de traïció formulades contra ell a Atenes. Feia anys que Pèricles havia mort quan es van produir aquests fets que van significar la derrota dels Atenesos a la guerra. Una de les conseqüències en va ser la mort de Sòcrates, condemnat pels atenesos a prendre la cicuta després d'haver estat declarat culpable de corrompre els joves.

89. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).		
	vertader	**fals**
Antígona i Ismene eren germanes, filles d'Èdip i Jocasta i, per tant, princeses de Tebes.	X	
El Partenó, del qual avui encara podem veure les restes, era un temple dedicat a la deessa Atena, protectora de la ciutat d'Atenes; el seu nom (πάρθενος) era un epítet de la deessa i indica que era verge.	X	
La *Ilíada* i l'*Odissea* són els màxims exponents del gènere èpic grec. En ambdós poemes, el poeta invoca, en els primers versos, un ésser diví per tal que narri les gestes dels herois.	X	
Sòcrates, tot i ser un personatge de la comèdia d'Aristòfanes *Els núvols*, fou un personatge real, mestre de Plató i Xenofont.	X	
Orestes, fill d'Odisseu i Penèlope, va a la recerca del seu pare, per venjar la mort de la seva mare.		X

90. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
Èdip, fill de Lai i Jocasta, va heretar el tron de Tebes del seu pare, però, com que no va tenir fills, esclatà una guerra a Tebes per la successió.		X
Patrocle, el millor amic d'Aquil·les, morí a mans d'Hèctor, i el seu cadàver fou arrossegat per les muralles de Troia. Aquil·les, molt enutjat, es negà a seguir lluitant.		X
La deessa Hera, esposa de Zeus, juntament amb les deesses Atena i Afrodita, van sotmetre's al judici de Paris, a qui li van demanar que triés la més bella.	X	
Odisseu, quan finalment arriba a Ítaca, és rebut amb tots els honors per la seva esposa Penèlope, el seu fill Telèmac i la seva mare Anticlea.		X
La batalla de Marató fou el primer intent persa de sotmetre Grècia. Els grecs es van defensar valerosament i van aconseguir rebutjar l'atac.	X	

91. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Aquesta és una imatge que mostra Odisseu sortint de la cova de Polifem. A partir del que s'hi representa, feu una redacció de 150-200 paraules sobre aquest episodi, que necessàriament inclogui els següents temes, entre d'altres:

- On és explicat aquest episodi?
- Quin altre nom rep Polifem? Quina mena d'ésser és?
- Com va a parar Odisseu a la cova de Polifem? Què hi succeix?

Aquest episodi és relatat a l'*Odissea* i és una de les peripècies més famoses de d'Ulisses, que arriba a la cova de Polifem després d'haver perdut totes les naus de la seva flota, excepte la seva.

Ulisses i els seus companys arriben a una illa i descobreixen unes petjades enormes que segueixen fins a l'entrada d'una cova. Un cop dins, veuen que hi ha formatge i llet, i decideixen quedar-s'hi. Però quan arriba el seu habitant amb un ramat d'ovelles, s'adonen que és un ciclop, un dels monstres amb un sol ull al front, fill de Posidó, que tanca la cova.

Odisseu li explica que són guerrers grecs, però Polifem, no fent cas de les lleis d'hospialitat, tanca l'entrada de la cova amb una pedra enorme i es menja dos dels seus companys. Odisseu, per comptes d'enfrontar-se amb ell, decideix fer servir l'astúcia i li ofereix el vi que portaven com a present. El ciclop, gens avesat a aquesta beguda, s'adorm després del seu banquet antropòfag, moment que l'heroi aprofita per clavar-li una estaca al seu únic ull i deixar-lo cec. Polifem, ignorant que no hi veu perquè és cec, retira la roca de l'entrada perquè entri la llum. Llavors, Odisseu i els seus companys surten de la cova amagats sota les ovelles, de manera que el ciclop no els pot agafar, tret d'un, que corre la mateixa sort que els seus dos companys morts.

Un cop fora, el ciclop demana ajut als seus germans, però com que Odisseu li havia dit que el seu nom era Ningú, els altres monstres no li fan cas quan senten "Ningú m'ha deixat cec". Quan Odisseu i els seus homes ja són a la nau, Polifem llença una gran pedra al mar que els fa trontollar, però aconsegueixen marxar de l'illa. Tanmateix, no podran defugir l'ira de Posidó que els posarà tota mena d'entrebancs per venjar el seu fill.

92. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent, en què es fa esment del poeta Homer, i escriviu una redacció (150-200 paraules) comentant el text, en la qual hi figurin necessàriament les qüestions exposades més avall.

> Tot just havien passat dos o tres dies quan em vaig acostar fins i tot al poeta Homer, ja que ambdós estàvem sense fer res. Li ho anava preguntant tot i també d'on era, car, li vaig dir, entre nosaltres encara avui això és tema de debat. Em va dir que ni ell mateix ignorava que uns creuen que és de Quios, uns altres d'Esmirna i molts de Colofó. Tanmateix, ell deia que era de Babilònia... Quan em va haver contestat tot això, aleshores li vaig preguntar per què havia posat al principi del seu poema la còlera i ell em va dir que li havia sortit així, sense proposar-s'ho. També desitjava saber si havia escrit l'*Odissea* abans que la *Ilíada*, com diuen molts, però ell ho negà. D'altra banda, vaig saber de seguida que no era cec, com molts diuen d'ell, ja que hi veia, de manera que no em va caler preguntar-li-ho.
>
> Llucià, Història verdadera 2.20.

- Què sabem exactament de la vida d'Homer?
- A què es refereix quan diu: "havia posat al principi del seu poema la còlera"?
- Expliqueu la relació argumental entre la *Ilíada* i l'*Odissea*.

Sobre Homer no sabem res amb exactitud, ni tan sols si va existir. Les notícies que en tenim són més llegendàries que històriques, malgrat que ja des de l'antiguitat se'l considerava el primer i més important poeta grec. Sobre el seu lloc de naixement, tal com diu Llucià, són moltes les ciutats gregues que volien tenir el privilegi de ser-ho, to i que potser Quios es la que més sona. Pel que fa a l'època, tot i la diversitat d'opinions dels historiadors, sembla que la data que gaudeix de més consens és el s.VIII aC. La tradició diu que era cec, fet que potser s'ha de posar en relació amb el seu nom.

La *Ilíada*, el primer dels dos grans poemes èpics que esmenta Llucià atribuïts a ell, comença amb una invocació a la Musa per tal que el poeta pugui cantar "la còlera d'Aquil·les", el tema d'aquesta epopeia que relata els dies de la guerra de Troia que l'heroi grec va retirar-se del combat ofès per Agamèmnon i el seu retorn per a venjar la mort del seu amic Pàtrocle. El final de la guerra, però, no és relatat en aquest poema, sinó que en tenim coneixement per l'esment que se'n fa a l*Odissea*, l'altra gran epopeia homèrica que explica el llarg i difícil retorn d'Ulisses a la seva pàtria després de la guerra.

93. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	fals
Zeus i Hera només van tenir un fill, Hefest, déu de la forja, molt lleig i coix; tanmateix es va casar amb Afrodita.	X	
Els noms d'Empordà i Empúries estan lligats a l'arribada dels grecs a la Península Ibèrica, al s. VI aC, en les seves colonitzacions mercantils.		X
Calipso, Circe, Nausica, Euriclea i Penèlope són personatges femenins de l'*Odissea*, amb les quals Odisseu es va relacionar d'una manera o altra.	X	
Hèctor, heroi troià molt valerós i sanguinari, està a punt d'abandonar la batalla quan la seva esposa Andròmaca li ho demana, amb llàgrimes als ulls, pregant-li pel seu fill.		X
Pèricles, el cabdill dels atenesos durant tota la guerra del Peloponès, va morir molt vell, exiliat a Salamina.		X

94. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Aquesta és una fotografia del teatre de Dionís a Atenes. A partir d'aquesta imatge, responeu les qüestions plantejades, fent una redacció de 150-200 paraules.

- Quines són les parts característiques d'un teatre grec?
- A quina divinitat estaven dedicades les representacions dramàtiques? Quins són els atributs d'aquesta divinitat?
- Quina mena d'obres es representaven als teatres grecs? Exposeu breument les característiques dels gèneres literaris vinculats al teatre i esmenteu el nom de dos autors dramàtics i el títol d'una obra de cadascun.

El teatre grec era un espai circular envoltat d'unes grades o ἕδρα que a partir del s. IV aC. van ser de pedra, construïdes aprofitant el pendent dels turons. L'orquestra (ὀρχήστρα) era una pista de sorra de forma circular delimitada per les grades. El cor hi dansava, girant a l'entorn del seu director, el corifeu, que n'era la veu: era la veritable escena. La pàrode (πάροδος) i l'èxode (ἔξοδος) eren les dues rampes per les quals els actors accedien a l'orquestra i en marxaven respectivament. L'escena (σκηνή) era un edifici de fusta que tancava l'orquestra i que servia per als canvis de roba dels actors. De seguida va ser integrat a l'àrea de representació com a decorat fix, amb columnes, estàtues i relleus.

Les representacions dramàtiques estaven dedicades a Dionís, déu del vi i la disbauxa. En l'origen de les representacions tràgiques hi ha, probablement, el sacrifici d'un boc (τράγος) en honor del déu, mot del qual deriva la paraula τραγῳδία. També ritual ha de ser l'origen de la comèdia, relacionada amb els κώμοι o processons en honor del déu.

Als teatres, però, les tragèdies i les comèdies es presentaven en contextos diferents. De fet, a Atenes, era a les Grans Dionísies que es celebraven els festivals de tragèdia on els autors presentaven les seves obres a concurs. Eren presentades en trilogies i acabaven amb la representació d'un drama satíric. És en aquests festivals que Èsquil, Sòfocles i Eurípides van presentar al públic les seves obres, tot i que de triologia sencera només conservem l'Orestíada del primer. Quant a les comèdies, es presentaven a concurs a les Lenees, també en honor de Dionís, però en una altra època de l'any. El màxim exponent de la tragèdia àtica és Aristòfanes, del qual conservem nombrosos títols, com Lisístrata, Els núvols, Les vespes, etc.

95. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	**fals**
La guerra del Peloponès va acabar, després de 27 anys de lluita, amb la desfeta dels espartans i els seus aliats.		X
Telèmac, fill d'Odisseu, en fer-se gran i veure que el seu pare no tornava de Troia, va sortir a buscar-lo. Després, quan pare i fill es retroben a Ítaca, Telèmac ajuda el seu pare a desfer-se dels pretendents.	X	
Antígona, filla del rei de Tebes Agamèmnon, fou condemnada pel seu oncle Creont per haver honrat el seu germà Etèocles amb la sepultura.		X
La ciutat grega d'Empòrion, situada a la costa catalana, és l'actual Empúries, i és una fundació dels foceus massaliotes. Deu el seu nom al mot grec que significa "mercat".	X	
Els poemes homèrics i les tragèdies sovint tenen en comú els mateixos personatges del mite; això és perquè pertanyen al mateix gènere literari.		X

96. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	fals
Aquil·les, que havia lluitat valerosament des del principi de l'expedició, va deposar les armes, atès d'una gran tristesa després de la mort de Patrocle.		X
El déu Zeus, segons ens explica el mite, per tal de tenir relacions amoroses amb dones mortals, prenia l'aspecte de diferents animals.	X	
Atenes, al segle V aC, era una monarquia governada per Pèricles fins que va morir, víctima de l'epidèmia de pesta que va arrasar la ciutat durant la guerra del Peloponès.		X
El retorn d'Odisseu a Ítaca es veu perjudicat pel déu Posidó, ofès amb l'heroi per haver anorreat el ciclop Polifem.	X	
Antígona era filla d'Èdip i Jocasta, germana d'Ismene, d'Etèocles i de Polinices, i pertanyia a la nissaga de Tebes.	X	

97. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta

- Les guerres mèdiques van enfrontar els grecs amb els perses a principis del segle V aC. Els grecs hi van obtenir grans victòries però també algunes desfetes. En quin dels indrets següents **NO** va tenir lloc cap batalla en el context d'aquelles guerres?

a) Mícale ☐
b) Marató ☐
c) Egospòtamos ♦
d) Salamina ☐

- Delos és el nom d'una illa del mar Egeu en la qual hi havia un santuari dedicat a una divinitat que, segons el mite, hi va néixer. Quina divinitat?

a) Afrodita ☐
b) Hera ☐
c) Apol·lo ♦
d) Zeus ☐

- Las princeses argives Ifigenia i Electra eren:

a) germanes ♦
b) mare i filla ☐
c) germanastres ☐
d) cunyades ☐

- Eurípides va ser un gran poeta tràgic atenès. Marqueu l'opció en la qual **TOTES** les tragèdies siguin d'Eurípides:

a) *Antígona, Hècuba, Electra* ☐
b) *Electra, Hècuba, Les Suplicants* ♦
c) *Les Suplicants, Les Troianes, Els Perses* ☐
d) *Andròmaca, Èdip Rei, Les Fenícies* ☐

- Alexandre el Gran era d'origen

a) cretenc ☐
b) tebà ☐
c) egipci ☐
d) macedoni ♦

98. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Llegiu el text següent i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (150-200 paraules) :

Aquil·les es va sorprendre de veure Príam, semblant a un déu. Els altres també quedaren astorats, i es miraven els uns als altres. Aleshores, suplicant, Príam va dir:
"Recorda't del teu pare, Aquil·les semblant a un déu! Té la mateixa edat que jo, a tocar de la funesta vellesa. Tal vegada a ell també els veïns l'oprimeixen, i no té ningú que el salvi de l'infortuni i la ruina. Ell, però, almenys, sabent que tu vius s'alegra en el seu cor i espera, cada dia, veure tornar el fill de Troia. En canvi jo, dissortadíssim, he engendrat fills excel·lents a l'espaiosa Troia, dels quals, t'ho dic, no me'n queda cap! En tenia cinquanta quan van venir els fills dels aqueus, dinou del mateix ventre, i altres que m'havien nascut de les dones del palau. A la majoria el terrible Ares els va fer doblegar els genolls; i aquell que, per a mi, era únic, i salvava del perill la ciutat i nosaltres mateixos, fa poc tu l'has mort, quan defensava la pàtria... Per ell vinc ara als vaixells dels aqueus, per deslliurar-lo del teu poder; i porto un rescat immens".

Homer, Ilíada, 24. 483 ss.

- Qui és Príam ? És cert el que diu a propòsit dels fills que li queden?
- Què li suplica a Aquil·les?
- Com han arribat a aquesta situació?
- Quina serà la resposta d'Aquil·les?
- Com acaba la *Ilíada*?

Príam és el rei de Troia, pare d'Hèctor i Paris, entre d'altres. En el moment que fa aquesta visita a la tenda d'Aquil·les encara li queda viu Paris, que no morirà fins al final de la guerra de Troia, després d'haver matat Aquil·les; això per no parlar de Cassandra, una de les filles, que sabem per l'Orestea d'Èsquil que va sobreviure a la guerra i va anar a Micenes com a esclava d'Agamèmnon. Per tant sembla una incongruència la seva afirmació que ja no li queden fills.

En qualsevol cas, el que sí és mort en aquest moment de la Ilíada és Hèctor, les despulles del qual va a demanar-li a Aquil·les. En efecte, aquest l'ha matat en combat singular per venjar la mort de Pàtrocle, i ha lligat el seu cos al carro, amb el qual ha fet tres voltes a les muralles de Troia, impedint que els seus puguin retre-li els honors deguts a un mort.

Aquil·les, commogut pel valor de Príam en gosar anar sol de nit a la seva tenda, i per les paraules que aquest li adreça sobre el seu propi pare Peleu, li atorga al rei troià el favor que li demana i li torna el cos mutilat d'Hèctor per tal que pugui honorar-lo com cal. A més li concedeix una treva perquè a Troia es puguin celebrar els funerals. La Ilíada s'acaba amb el relat d'aquests funerals.

99. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] **[2 punts]**

Marqueu la resposta correcta	
• Posidó i els seus germans i germanes van néixer de	
a. Zeus i Hera	☐
b. <u>Cronos i Rea</u>	☐
c. Gea i Urà	☐
d. Cadme i Harmonia	☐
• A la batalla de les Termòpiles es van enfrontar	
a. <u>grecs i perses</u>	☐
b. romans i cartaginesos	☐
c. dàrdans i aqueus	☐
d. espartans i atenesos	☐
• Segons unes versions del mite, Agamèmnon va morir a mans d'una dona. Quina?	
a. Electra	☐
b. <u>Clitemnestra</u>	☐
c. Ifigènia	☐
d. Cassandra	☐
• Una característica de la constitució espartana és que tenia	
a. dos cònsols	☐
b. <u>dos reis</u>	☐
c. dos arconts	☐
d. dos èfors	☐
• L'autor de l'*Assemblea de les dones* és	
a. Eurípides, poeta tràgic atenès	☐
b. <u>Aristòfanes, poeta còmic atenès</u>	☐
c. Aristòtil, filòsof deixeble de Plató	☐
d. Sòfocles, poeta tràgic del s. V	☐

100. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta
• Quin d'aquests poetes dramàtics fou l'autor de *Els perses*? **a) Èsquil** b) Aristòfanes c) Sòfocles d) Eurípides
• Quin dels següents homes era l'espòs legítim d'Helena? a) Leònides b) Agamèmnon c) Licurg **d) Menelau**
• Quina relació establiríeu entre Homer i Hesíode? a) Eren mestre i deixeble **b) Ambdós eren autors de poesia èpica** c) Ambdós eren autors de poesia dramàtica d) No establiria cap relació de les anteriors
• En *Els núvols* d'Aristòfanes apareix un dels següents personatges. Quin? **a) Sòcrates** b) Plató c) Èsquil d) Eurípides
• Quina relació familiar tenien Cassandra i Andròmaca? a) Eren germanes: totes dues filles de Príam i Hècuba **b) Eren cunyades: Andròmaca era l'esposa del germà de Cassandra, Hèctor** c) Cassandra era la mare d'Andròmaca d) No tenien cap relació familiar

101. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] **[2 punts]**

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses (si marqueu "vertader" cal que siguin certs TOTS els aspectes esmentats a cadascuna).

	vertader	fals
A Atenes, sota el règim polític de la democràcia, només eren ciutadans els homes nascuts a Atenes, de pare i mare atenesos.	X	
A Delfos, a la regió de Beòcia, hi havia un santuari i un oracle, el més famós de tota l'Hèl·lade, consagrat a Zeus.		X
Medea, esposa de Jasó i mare d'Etèocles, Polinices, Antígona i Ismene, és famosa per haver matat els seus fills.		X
En història de Grècia, anomenem època clàssica el període en el qual va viure Homer i va redactar els seus poemes èpics la *Ilíada* i l'*Odissea*.		X
Els grecs de l'antiguitat eren uns grans navegants: és per això, i per la necessitat d'obrir nous mercats, que van establir colònies a molts llocs de la costa mediterrània.	X	

102. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura **[2 punts]**

Llegiu el text següent, en què es fa esment del naixement i les qualitats d'Helena, i responeu amb un redactat a les qüestions plantejades (150-200 paraules):

> Helena era molt bonica, sens dubte. Deien que havia sortit d'un ou, ja que era filla de Zeus, que havia adoptat la forma d'un cigne per violar la seva mare. Helena estava molt pagada de sí mateixa. No sé quants de nosaltres s'empassaven aquest conte de la violació del cigne. En aquella època circulaven moltes històries d'aquest tipus; es veu que els déus no podien treure'ls les mans, les potes o els becs de sobre a les femelles mortals, i sempre estaven violant-ne alguna.
>
> Margaret Atwood, Penèlope i les dotze criades

- Esmenteu alguna de les principals divinitats gregues, els seus atributs i àmbits de protecció; els llocs i edificis de culte.
- Preciseu més la informació que dóna el text sobre el naixement d'Helena i sobre la seva família.
- Expliqueu alguna altra d'aquestes històries a què fa referència la narradora sobre l'hàbit dels déus de seduir mortals. Per què diu que no podien treure'ls de sobre "les mans, les potes o els becs"?

Al capdamunt del panteó grec hi trobem Zeus, el pare i rei dels déus, protector dels juraments i la justícia. També és el déu dels fenòmens meteorològics i la seva arma és el llamp. Hera és la seva germana i esposa. Vetlla pels matrimonis i se la caracteritza amb una diadema. Demèter protegeix l'agricultura, per la qual cosa se la simbolitza amb una espiga de blat. Posidó és el déu del mar i els terratrèmols i la seva arma és un trident i Hades el déu dels morts.

Són igualment importants les divinitats nascudes de Zeus amb les múltiples deesses amb qui es va unir: Apol·lo i Àrtemis, Hermes, Hefest i Ares; Atena i Dionís li van néixer del cap i la cuixa respectivament. Rebien culte en temples i santuaris.

Pel que fa a Helena, és filla de Zeus i Leda, que fou seduïda pel déu transformat en cigne. Com que la mateixa nit es va unir amb el seu marit Tíndar, va tenir quatre fills: Pòl·lux i Helena, de Zeus, que van sortir d'un ou i eren divins, i Càstor i Clitemnestra de Tíndar, que eren mortals.

Zeus va tenir moltes aventures amb dones mortals, transformat amb tota mena d'animals: ja hem vist la seva transformació en cigne, que explica "els becs", i a Europa la va seduir transformat en toro, que explica les "potes".

103. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta

- El 1873 el cèlebre arqueòleg Schliemann va descobrir a Hiserlik (Turquia) les restes arqueològiques d'una famosa ciutat. Quina?

a) Cnossos

b) Eleusis

c) Troia

d) Olímpia

- Només un dels personatges següents no va ser seduït per Zeus. Quin?

a) Dafne, la nimfa dels boscos

b) Leto, filla de titans

c) Ganimedes, príncep troià

d) Europa, dona fenícia

- L'obra *Lisístrata* d'Aristòfanes està ambientada a

a) l'Esparta de les guerres mèdiques

b) la guerra de Troia

c) Milet, al principi de la guerra contra els perses

d) l'Atenes de la guerra del Peloponès

- La ciutat grega d'Empòrion és una fundació dels foceus massaliotes. On es troba?

a) A l'actual Tarragona

b) A l'Empordà, prop de L'Escala

c) A Andalusia, prop de Cadis

d) Al sud de França

- Agamèmnon i Clitemnestra van tenir un fill que, instigat per la germana, va venjar la mort del pare. Com es deia?

a) Memelau

b) Paris

c) Èdip

d) Orestes

104. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent, on és descrita una estàtua de Medea, i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (200-300 paraules) :

Vaig veure també la famosa Medea al país dels macedonis. Era de marbre i l'art havia sabut modelar-hi els seus diferents estats anímics. Hom hi veia el destí d'aquella dona; la passió que s'expressava amb la tensió violenta del dolor, tot empenyent-la a l'acció, li inspirava impulsos assassins, i el mateix dolor feia evident la compassió pels infants, com si els seus naturals instints de mare es traslladessin fluidament al marbre. Tots aquests sentiments imitava la imatge, i a més, la forma del seu cos; hom podia apreciar com el marbre indicava, ara, uns ulls colèrics, i ara una mirada trista i tendra; és com si l'artista hagués anat donant forma a l'ànima de Medea imitant la tragèdia d'Eurípides.

Cal·lístrat, Descripcions 13.

- Qui era Medea? Què els va passar als seus fills? Per què?
- A quin gènere literari pertany la Medea d'Eurípides esmentada en el text? ¿Quines són les característiques generals d'aquest gènere?
- Esmenteu el títol d'altres obres d'Eurípides.

Medea és un personatge mític pertanyent al cicle dels argonautes, i també al de Teseu. Enamorada de Jàson quan aquest va anar a buscar el toisó d'or, el va ajudar a aconseguir-lo i va fugir amb ell després de matar el seu propi germà que els perseguia. Al final del seu viatge amb la nau Argo, s'instal·len a Corint, on tenen dos fills. Però Jàson, al cap d'un temps, decideix casar-se amb la filla de Creont, el rei de Corint, i repudiar Medea. Aquesta es venja de la traïció de Jàson matant els seus propis fills. Segons algunes tradicions, després del matricidi, fuig a Atenes, on compartirà el tron amb Egeu, pare de Teseu.

Una de les obres literàries que tracten el mite de Medea és la tragèdia homònima d'Eurípides. Les tragèdies són obres dramàtiques que es representaven a Atenes, el s.V, en el context dels festivals dramàtics celebrats durant les festes en honor de Dionís. Es tracta d'obres en vers, que combinaven la paraula, la música, el cant i la dansa, executada aquesta per un cor. A part d'aquest, a sobre l'escena hi podia haver com màxim tres personatges, que és el nombre d'actors, homes, que es repartien els diversos papers. Aquests eren representats amb màscares i coturns. Inicialment les tragèdies es representaven en trilogies, però en època d'Eurípides, ja es representaven obres independents.

Altres tragèdies d'aquest autor són Alcestis, Els fills d'Hèrcules, Hipòlit, Andròmaca, Helena, Les Fenícies, Orestes, Ifigènia a Àulida, Les Bacants, Resos, Hècuba, La follia d'Hèrcules, Les Suplicants, Ió, Les Troianes, Ifigènia a Tàurida, Electra.

105. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]
Marqueu la resposta correcta

- Hesíode és l'autor de l'obra titulada
  a) Prometeu encadenat
  b) Odissea
  c) Teogonia
  d) República

- Quina d'aquestes afirmacions és certa?
  a) La Ilíada està composada en hexàmetres però l'Odissea no
  b) Totes les tragèdies gregues fan servir l'hexàmetre en els cors
  c) L'hexàmetre és el vers de l'epopeia
  d) Totes les tragèdies gregues fan servir l'hexàmetre, excepte en els cors

- Quina d'aquestes afirmacions és falsa
  a) Marató és una ciutat de l'Àtica que està a menys de 50 Km. d'Atenes
  b) A Marató va tenir lloc una famosa batalla entre grecs i perses
  c) A Marató es troba el famós oracle d'Apol·lo
  d) Un missatger va anar corrent de Marató a Atenes per anunciar la victòria sobre els perses i en arribar va caure mort

- A quina deessa es refereix Homer quan parla de la deessa d'ulls d'òliba?
  a) Afrodita
  b) Hera
  c) Àrtemis
  d) Atena

- Després de la desfeta de Troia, els aqueus emprenen el retorn a casa. Quin heroi triga més de 10 anys a arribar-hi? Per què?
  a) Agamèmnon, per culpa de la seva esposa Clitemnestra
  b) Odisseu, perquè el déu Posidó no li és favorable
  c) Menelau, perquè la seva esposa Helena volia quedar-se a Troia
  d) Aquil·les, perquè així li havia anunciat la seva mare Tetis

106. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]
Marqueu la resposta correcta

- Quin dels següents títols correspon a una de les comèdies gregues que ens han pervingut?

a) Lisístrata

b) Andròmaca

c) Hèlena

d) Hècuba

- Quan parlem d'oratòria ens referim a

a) una forma que els grecs tenien de fer pregàries als déus

b) discursos, normalment polítics o judicials

c) les parts parlades de la tragèdia però no de la comèdia

d) els relats de les aventures d'Odisseu

- El gènere literari al qual pertanyen la Ilíada i l'Odissea s'anomena

a) novel·la

b) poesia dramàtica

c) poesia èpica

d) poesia lírica

- Els Núvols és una obra dramàtica escrita per

a) Herodot

b) Aristòfanes

c) Sòfocles

d) Eurípides

- La parella Hècuba – Hèlena està formada per

a) dues germanes

b) mare i filla

c) àvia i néta

d) cap de les respostes anteriors

107. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta

- A la guerra del Peloponès es van enfrontar totes les ciutats gregues agrupades en dos bàndols. Quins?
  a) Grecs i perses
  b) Tebans i corintis
  c) Grecs i romans
  d) Atenesos i espartans

- A l'oracle de Delfos els consultants obtenien una resposta del déu
  a) Zeus, a través del moviment de les fulles d'una alzina sagrada
  b) Posidó, a través del soroll que feia l'aigua del mar en topar contra les roques
  c) Apol·lo, a través de les frases enigmàtiques que pronunciava la Pítia en trànsit
  d) Hades, a través d'un somni profètic

- A l'obra Els Núvols d'Aristòfanes
  a) un pare envia el seu fill a l'escola de Sòcrates per tal que aprengui a defugir els acreedors
  b) una jove enterra el seu germà mort en combat, malgrat la prohibició expressa del rei
  c) un rei s'assabenta que, ignorant-ho, ha matat el seu pare i s'ha casat amb la seva mare
  d) les dones de tota Grècia fan una vaga de sexe per obligar als homes a acabar la guerra

- La ciutat grega d'Emporion és una fundació dels
  a) romans
  b) foceus massaliotes
  c) cartaginesos
  d) espartans

- Quina de les següents afirmacions sobre el déu Ares és correcta?
  a) Fill de Zeus i Hera, i déu de la guerra sanguinària
  b) Fill de Zeus i Leto, i déu de les arts i de l'endevinació
  c) Fill de Zeus i Metis, í déu de la saviesa
  d) Fill de Zeus i Demèter, i déu de la guerra sanguinària

108. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Llegiu el següent text d' Èdip rei de Sòfocles, i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (200-300 paraules):

Tirèsies:
Encara que siguis el tirà, almenys hem de ser iguals
per a replicar igual, que això també jo ho puc fer.
Que no visc jo com a esclau teu sinó de Febus,
així que no figuro com a seguidor de Creont.
Dic, ja que em vas insultar dient-me cec,
que tu encara que hi vegis bé no veus en quin grau del mal estàs,
ni on vius, ni en companyia de qui vius.
Saps potser de qui ets fill? És més, se t'escapa que ets odiós
als teus, els de sota i els d'aquí dalt sobre terra,
i cenyint-te d'ambdós costats, per mare i per pare,
la maledicció de terrible peu t'ha de fer fora un dia d'aquesta terra,
a tu, que ara hi veus dretament, però després foscor.
Al teu crit, quin port no et respondrà la veu
aviat, quin Citeró, quan descobreixis
les noces amb què vas arribar a aquestes cases
com a port mal abrigat havent tingut bona travessia?
No t'adones de multitud d'altres mals
que t'igualaran a tu amb els teus fills.

(traducció de Felip Osanz)
[adaptat]

- Qui és el personatge que parla? A qui parla? Per què li diu "tirà" i de quina terra ho és? Qui és Febus? Qui és Creont?
- En aquests versos es fa referència a una maledicció. En què consisteix? S'acomplirà?
- És responsable l'heroi de la tragèdia del seu destí? Expliqueu-ho.

El personatge que parla, Tirèsies, és un endeví al qual fa cridar Èdip per descobrir el culpable de la mort de Laios. Les paraules que hem llegit les dirigeix al propi Èdip, al qual anomena tirà perquè és qui regna a Tebes després de la mort de Laios, i després que hagi alliberat la ciutat de l'Esfinx. Tirèsies li diu que és esclau de Febus perquè és endeví, i per tant, sacerdot d'Apol·lo, l'altre nom amb que és anomenat el déu de l'endevinació. Això ho afirma en contra de l'acusació que sigui seguidor de Creont, el cunyat d'Èdip, i presumpte usurpador del poder segons la malfiança d'Èdip.

La maledicció a què fa referència Tirèsies és aquella segons la qual Èdip havia de matar el seu pare i casar-se amb la seva mare, oracle que havia rebut Laios quan va néixer el seu fill, i que efectivament s'ha acomplert. Com a conseqüència, també s'acomplirà la maledicció feta per Èdip al culpable de la mort de Laios, el qual haurà de morir o ser exiliat. Efectivament és el destí que espera a l'heroi quan s'aclareixi tota la veritat.
La tragèdia de Sòfocles deixa ben palès que l'heroi tràgic és víctima del destí, i que poc té a fer per canviar-lo. Malgrat els esforços propis i els d'altres personatges per evitar-ho, els oracles es realitzen, de manera que difícilment es pot responsabilitzar Èdip de la seva dissort.

109. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu a la casella corresponent si les següents afirmacions són vertaderes o falses.

	vertader	fals
Odisseu va arribar a Ítaca, procedent del regne dels feacis, acompanyat pels guardes del rei Alcínous, i va ser rebut amb tots els honors.		X
Grècia, al segle V aC, era un regne format per diversos territoris, molts d'ells insulars, i la seva capital era Atenes, on hi vivia el rei.		X
Èdip, rei de Tebes, va engendrar quatre fills -dos nois i dues noies- amb la que era la seva mare Jocasta: aquest incest marca l'esdevenidor tràgic de la nissaga.	X	
A la Ilíada d'Homer, Agamèmnon mor a Troia, assassinat per Briseida.		X
Les tragèdies gregues són unes composicions literàries en vers que es representaven als teatres, en el marc de festivals religiosos en honor del déu Dionís.	X	

110. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta

- Medea és una obra dramàtica escrita per

a) Eurípides €
b) Aristòfanes €
c) Sòfocles €
d) Hesíode €

- El déu Apol·lo va matar

a) Pitó
b) el Minotaure €
c) l'Esfinx €
d) la Medusa €

- Èdip va tenir quatre fills amb la seva esposa i mare. Només una d'aquestes respostes conté els quatre noms correctes. Indiqueu-la.

a) Ismene, Antígona, Etéocles i Polinices
b) Iocasta, Antígona, Etéocles i Polinices €
c) Ismene, Antígona, Pílades i Polinices €
d) Ismene, Antígona, Orestes i Polinices €

- A finals del segle VI aC, un d'aquests personatges va endegar unes reformes polítiques que es consideren l'inici de la democràcia atenesa. Quin d'ells va ser?

a) Pèricles €
b) Pisístrat €
c) Clístenes €
d) Temístocles €

- Amb quina d'aquestes frases comença l'Odissea?

a) "Parla'm, Musa, d'aquell home d'enginy multiforme…" €
b) "Muses de Pièria, vosaltres que amb el vostre cant doneu glòria, veniu i canteu Zeus…" €
c) "Canto les armes i aquell home que de les costes de Troia va arribar el primer a Itàlia…" €
d) "Canta, deessa, la còlera funesta del Pelida…" €

111. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (200-300 paraules) :

Una nau que solca el riu amb el soroll dels rems; una noia a la proa i al seu costat un hoplita; un home que entona un cant acompanyat de la cítara i amb una alta tiara al cap; i una serp que repta enrotllant el seu cos en una alzina sagrada, i el cap pesant, per culpa de la son, li penja cap al terra. Pots reconèixer el riu: es tracta del Fasis, i també Medea, i l'hoplita de la proa ha de ser Jasó, i, per la tiara i la cítara que veiem, entenem que es tracta d'Orfeu, fill de Cal·líope, situat entre tots dos. Medea, després de la prova dels braus, ha adreçat un fetill a la serp per fer-la dormir, i la pell del moltó d'or ha estat robada; tot seguit, els mariners de la nau Argo han fugit, mentrestant l'acció de la noia ja ha estat descoberta pels colcs i per Eetes.

Filòstrat, Descripcions de quadres 3.11

- Per quina famosa expedició és coneguda la nau Argo? Quin era l'objectiu d'aquesta expedició?
- En quin punt de l'aventura es troben els protagonistes en el quadre que descriu l'autor del text?
- Expliqueu breument com segueix el mite: on aniran?, què els passarà?, per quin fet esgarrifós esdevindrà famosa Medea?
- El text esmenta també Orfeu: digueu per quina habilitat especial és conegut aquest personatge mitològic.

L'Argo és la nau en què Jasó va anar a la Còlquide acompanyat pels argonautes, a buscar el toís d'or que li havia promès al seu oncle Pèlias. Després de passar per diversos episodis, quan Jasó i els argonautes han arribat al regne d'Eetes, el pare de Medea i custodi del toís d'or, són ajudats per la princesa que s'enamora de l'heroi. En el text és relatat justament el moment que Medea intervé adormint el monstre que vigilava la pell del moltó, per tal que Jasó la pugui robar i emportar-se-la. Tanmateix a palau ja s'ha sabut la notícia que Medea fuig amb Jasó, i el seu germà Apsirt surt a buscar-los, però Medea, folla d'amor pel grec, mata el seu propi germà esquarterant-lo, i s'embarca amb ell de retorn cap a Iolcos, la pàtria de Jasó.

Un cop a Iolcos, Jasó va donar la pell del moltó a Pèlias, però aquest va morir a mans de les seves pròpies filles per la intervenció fetillera de Medea. Tots dos fugen a Corint, on creixen els seus dos fills, fins que Jasó es compromet amb Glauce, la filla del rei. Medea, repudiada i humiliada, decideix venjar-se de Jasó matant Glauce, d'una banda, i els seus propis fills, d'una altra, fet pel qual Medea esdevé la matricida mítica, tema desenvolupat per Eurípides en la seva tragèdia homònima.

Quant a Orfeu, un dels argonautes, és conegut per la seva habilitat musical i per la seva davallada als inferns en un intent de recuperar la seva dona Eurídice del regne dels morts, després d'encantar la deessa Perséfone amb la seva música.

112. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent, on Circe urgeix Odisseu a visitar Tirèsias, i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (200-300 paraules) :

CIRCE.- Laertíada del llinatge de Zeus! Odisseu, fèrtil en ginys! No romangueu més temps a casa meva, si no voleu. Sinó que, tot d'una, us cal fer un altre viatge i arribar al casal d'Hades i de la venerable Persèfona per consultar l'ànima del tebà Tirèsias, endeví cec però savi encara. Car, tot i mort, Persèfona li atorgà intel.ligència i saber, mentre els altres són ombres que es mouen.

Homer, Odissea 10.488-495

- Quin és l'objectiu d'aquesta visita d'Odisseu a l'Hades?
- L'endevinació: on es troba el principal centre oracular de Grècia? Quin personatge d'una tragèdia de Sòfocles va consultar aquest oracle i quina resposta va obtenir?
- Coneixeu alguns altres personatges que podien comunicar el futur?

Circe aconsella Odisseu que vagi a l'Hades per tal que allà l'endeví Tirèsias li digui com ha de seguir el seu viatge de retorn a Ítaca.

Aquest fet s'inscriu en la tradició oracular grega, molt important per la vida dels individus que creien que els déus els parlaven a través dels endevins. Sempre que un grec havia d'emprendre alguna nova activitat o es disposava a introduir algun canvi a la seva vida, podia anar a l'oracle per tal que aquest li digués si l'empresa tenia o no futur.

Hi havia molts centres oraculars a Grècia, però el més important era el d'Apol·lo a Delfos. Si un grec volia consultar l'oracle d'Apol·lo, abans havia de purificar-se amb l'aigua de la font Castàlia. Un cop davant del temple, havia de pagar l'import corresponent al servei i preguntava als sacerdots el que l'interessava. Aquests anaven darrera el temple, al lloc on la Pítia, l'endevina del déu, entrava en trànsit enmig del llorer fumejant, i li escoltaven la resposta, que després ells interpretaven per al consultant. Les respostes solien ser ambigües per tal que, passés el que passés, el resultat es pogués ajustar a la predicció, com en el cas de Xerxes, que en preguntar quin seria el resultat de la guerra que estava a punt de començar contra Grècia, va rebre com a resposta que destruiria un gran exèrcit, sense pensar que podia ser el seu, com va resultar. En el cas d'Èdip, en canvi, l'oracle es va acomplir sense ambigüitat de cap mena i, malgrat els esforços de l'heroi per evitar-lo, va matar el seu pare en una cruïlla.

A més dels oracles, a Grècia hi havia endevins que desxifraven la voluntat dels déus a partir del vol dels ocells, de les vísceres dels animals sacrificats, dels somnis, etc.

113. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]

Marqueu la resposta correcta

- En quin període va tenir lloc la major part de colonitzacions dutes a terme pels grecs?
  a) Època hel·lenística €
  b) Època clàssica €
  c) Època arcaica €
  d) Època romana €

- Clístenes va ser
  a) un dramaturg €
  b) un delinqüent €
  c) un reformador polític €
  d) un atleta vencedor a Olímpia el 468 aC €

- El consell d'ancians a la constitució espartana rebia el nom de
  a) Βουλή €
  b) Ἀπελλά €
  c) Ἐκκλησία €
  d) Γερουσία €

- Quin dels següents personatges femenins **NO** apareix a la Ilíada?
  a) Penèlope, esposa d'Odisseu €
  b) Andròmaca, esposa d'Hèctor €
  c) Cassandra, germana d'Hèctor €
  d) Tetis, mare d'Aquil·les €

- Quin dels següents herois és considerat el fundador de la polis atenesa?
  a) Peleu €
  b) Teseu €
  c) Perseu €
  d) Egeu €

114. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Exercici de cultura [2 punts]

Llegiu el text següent i responeu amb un redactat que inclogui les qüestions plantejades (200-300 paraules) :

De fet, el primer any de guerra va acabar en no res, mentre Potidea seguia resistint. Pèricles va celebrar les exèquies solemnes per als caiguts en combat i va pronunciar el famós discurs (l'"Elogi fúnebre") que Tucídides reprodueix en una de les planes més intenses i emocionants de tota la seva obra. Atenes és escola de l'Hèl·lade i de tot el món, és un baluard de democràcia i de llibertat; les institucions que té permeten el desenvolupament de la personalitat de l'ésser humà i de la seva dignitat, deixant de banda l'origen social y la posició econòmica. En aquest discurs es troba també la justificació de la guerra, que és un enfrontament entre dos sistemes i dues ideologies.

V. M. Manfredi, Akropolis, la grande epopea di Atene

- A quina guerra es refereix el text? Quan va tenir lloc? Quins foren els bàndols en conflicte? Com va acabar?
- A què es refereix el text a la frase "Atenes és escola de l'Hèl·lade i de tot el món"?
- El text parla d'aquesta guerra com de "un enfrontament entre dos sistemes i dues ideologies". Quins són? Descriviu-los tot indicant cadascun dels seus òrgans de govern.

El text de Manfredi parla de la guerra del Peloponès que va tenir lloc entre el 431 aC i el 401 aC. Atenes i Esparta en foren les protagonistes, ja que la resta de ciutats gregues que hi van participar ho van fer amb aliança amb l'una o l'altra. De fet cadascuna representava, tal com diu el text, una manera de veure el món. La d'Atenes apareix descrita en l'esmentat "elogi fúnebre", on la ciutat governada per Pèricles vol ser el model de democràcia i d'harmonia entre l'interès públic i el privat. A això fa referència la frase "Atenes és escola de l'Hèl·lade i de tot el món", ja que el sistema democràtic és una invenció genuïnament atenesa. Darrera aquestes paraules, però, també cal veure-hi l'esperit imperialista de la política de Pèricles. Fruit d'això en són les institucions ateneses, la més important de les quals és l'ἐκκλησία o assemblea popular, que tenia el poder legislatiu i decisori en matèria de política exterior; la βουλή o consell dels 500 era un òrgan complementari de l'assemblea; l'Areòpag, per últim, una institució que va anar perdent poder polític al llarg de la història de la ciutat, per acabar exercint una funció judicial en els crims de sang durant l'època democràtica. El teatre, els edificis civils i religiosos, les seves escoles, l'art, el conreu de l'eloqüència configuren un panorama pròpiament atenès, que s'oposa directament al d'Esparta, una ciutat aristocràtica i guerrera, basada en l'austeritat dels costums i unes institucions oligàrquiques: la γερουσία o consell d'ancians, que tenia tot el poder legislatiu, fins i tot amb el dret de veto sobre l'assemblea; aquesta, anomenada ἀπελλά, era la reunió entre iguals, que tenia com a funció escollir els èfors per aclamació i poca cosa més; els èfors en canvi, eren cinc magistrats amb tot el poder executiu i competències gairebé exclusives en política exterior. També hi havia dos reis amb funcions religioses, però sense poder polític real en el moment de la guerra del Peloponès.

La guerra va acabar amb la derrota d'Atenes i la fi del seu imperi, tot i que tampoc no va significar la victòria real d'Esparta, que aviat va ser víctima del seu propi estancament.

115. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Exercici de cultura [les respostes incorrectes descompten] [2 punts]
Marqueu la resposta correcta

- Eris és la deessa de

a) la justícia €
b) la discòrdia
c) la raó €
d) la memòria €

- Són d'Eurípides les tres tragèdies següents (les tres han de ser correctes)

a) Medea, Alcestis, Les Troianes
b) Medea, Antígona, Electra €
c) Electra, Hipòlit, Prometeu Encadenat €
d) Alcestis, Hipòlit, Èdip Rei €

- Durant les guerres mèdiques els grecs van vèncer els perses a la batalla de

a) Marató
b) les Termòpiles €
c) Queronea €
d) Gaugamela €

- L'any 477 aC es creà la lliga de Delos amb la finalitat de protegir la llibertat de les ciutats gregues de l'ofensiva dels perses. En aquesta illa hi havia un temple famós dedicat al naixement de

a) Zeus €
b) Hera €
c) Posidó €
d) Apol·lo

- Després de la desfeta de Troia, els aqueus emprenen el retorn a casa. Agamèmnon, però, en arribar a Micenes és assassinat pel nou marit de la seva esposa Clitemnestra. Com s'assabenta d'aquest fet Odisseu?

a) Quan Odisseu arriba finalment a Ítaca, la seva esposa Penèlope li explica la desgràcia d'Agamèmnon €
b) Quan Odisseu visita l'Hades, l'ànima del mateix Agamèmnon li fa el relat de la seva dissort €
c) Circe adverteix Odisseu que si no l'obeeix tindrà una fi semblant a la d'Agamèmnon €
d) Alcínous, rei dels feacis, explica a Odisseu com va ser el retorn a casa dels herois que havien lluitat a Troia €

116. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.4, b.2, c.3, d.4, e.2

117. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5.
Tucídides és un historiador atenès del s.V aC, que va escriure la Història de la guerra del Peloponès, relat de la guerra lliurada per Atenes i Esparta entre 431 aC i el 401 aC, en la qual va participar ell mateix. La seva obra és molt important perquè representa l'inici del mètode històric.
Després de les Guerres Mèdiques, Atenes va fer una política d'expansió aprofitant-se de la seva recentment adquirida posició de salvadora de Grècia. Així va començar a exigir tributs a totes les *poleis* que havien gaudit de la seva protecció i a instal·lar-hi governs democràtics com el seu, a canvi d'aliances militars. Amb aquesta política, Atenes es va construir un imperi basat en la flota que li assegurava les principals vies comercials del Joni i de l'Egeu.
Va ser per aquesta prepotència que Corint, amb els mateixos interessos que els atenesos, va demanar ajut a Esparta, amb el pretext que Atenes s'havia apropiat de Corcira, una colònia seva. Esparta, que feia temps que veia amb mals ulls la política atenesa i que representava el model de *polis* oligàrquica, radicalment oposada a l'Atenes democràtica de Pèricles, li va declarar la guerra com a capdavantera de les ciutats peloponèsies.
La guerra es va estendre per tot el món grec, des de la Jònia fins a la Magna Grècia, essent Sicília un del punts més decisius de la victòria final dels espartans, que van rebre ajut fins i tot dels perses. Com a conseqüència de la derrota d'Atenes el sistema democràtic entra en decadència, afectant també les *poleis* que no l'havien incorporat, de manera que la mateixa Esparta, malgrat haver vençut la guerra, no en treu cap més benefici que veure's sotmesa, al cap de mig segle al poder macedoni, com la resta de Grècia. La Guerra del Peloponès suposa, per tant, el final de la independència política de les *poleis* gregues, ja que a partir de la dominació macedònia, ja sempre estaran sota el poder d'alguna potència estrangera.
Tanmateix i paradoxalment, Atenes, la perdedora de la guerra, es mantindrà encara molts segles com la capital de la cultura, l'art i el saber.

118. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.3, b.3, c.2, d.2, e.3

119. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5.
L'obra de Salvador Espriu està inspirada en l'obra homònima de Sòfocles, autor atenès del s.V aC, del qual en conservem sis tragèdies, a més de l'Antígona. Aquesta dramatitza un moment de la història de la nissaga que va fundar Cadmos, germà d'Europa. Segons el mite, quan Europa fou raptada per Zeus, el seu pare Agènor va enviar els germans de la princesa fenícia a buscar-la. Cadmos, arribat a Grècia, va a consultar l'oracle de Delfos, que li ordenà abandonar la cerca de la seva germana i fundar una ciutat. Seguint l'oracle, Cadmos funda la ciutat de Tebes, i establert allà com a rei, ensenya als seus habitants l'alfabet. És, per tant, un heroi civilitzador. Ara bé, casat amb Harmonia crea la nissaga de Tebes, protagonista d'un dels grans cicles mítics tractats per la tragèdia grega.
Descendent de Cadmos, Laios va ser assassinat pel seu fill Èdip, malgrat haver fet tot el possible per evitar el que ja li havia predit l'oracle. Al seu torn, Èdip, creient defugir el destí que li ha estat anunciat, es casa per ignorància de qui és amb la seva mare, de la qual té quatre fills, Etèocles, Polinices, Antígona i Ismene. Quan finalment es descobreix la veritat del matrimoni incestuós, Iocasta se suïcida i Èdip es treu els ulls i marxa de la ciutat, que queda en mans del seu cunyat Creont, després que els seus dos fills mascles s'hagin matat en un combat fratricida per obtenir el poder.
El passatge que hem llegit explica el moment que, havent mort els dos germans davant les portes de Tebes, Creont decideix retre els honors funeraris a Etèocles, mentre que els nega a Polinices, considerat per l'oncle un traïdor. Aquesta decisió serà l'origen de la tragèdia per a l'heroïna, que desobeirà el decretat per Creont per complir amb el deure sagrat d'enterrar un parent, desencadenant el conflicte tràgic entre tots dos personatges.

120. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.4, b.3, c.1, d.4, e.3

121. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5.
En aquest diàleg de Llucià, Apol·lo i Hefest parlen d'Hermes, fill de Zeus i Maia. Tal com diu Hefest, Hermes té ales als peus, i també al casc, quan se'l representa així abillat. La vareta de poders màgics és el caduceu, el bastó dels viatgers.
Quan encara era un nadó, va robar-li dotze vaques a Apol·lo, les quals es va emportar calçades amb esclops per tal que no li poguessin seguir el rastre. En ser descobert per Apol·lo, va aconseguir quedar-se amb les vaques a canvi de la lira que havia construït amb la closca de la tortuga. Per aquesta naturalesa astuta i una mica tramposa, se'l considera protector dels lladres.
És també el protector dels viatgers, tant els terrestres com els difunts que viatgen al més enllà, l'ànima dels quals ell acompanya a l'Hades. A més, fa de missatger dels déus, com quan comunica a Calipso l'ordre de Zeus que deixi lliure Ulisses perquè continuï el seu viatge cap a Ítaca.
Zeus sempre li encomana encàrrecs com, per exemple, el de desfer-se del monstre Argos que Hera havia posat com a vigilant d'Io per tal que Zeus no s'hi pogués apropar.
A part de la lira, Hermes es va inventar la siringa, que Apol·lo també va voler a canvi del caduceu. Com hem vist, Hermes està relacionat amb la música abans que Apol·lo, que esdevé el déu d'aquesta art com a conseqüència dels seus intercanvis amb el fill de Maia. Les Muses, inspiradores de les arts en general i de la música en particular, estan sota la guia del déu de Delfos.
Altres personatges relacionats amb la música són Orfeu, rei de Tràcia que aplacava les feres amb el seu cant, i Màrsies, qui havent recollit la flauta fabricada per Atena, va desafiar Apol·lo a competir per la melodia més bella. Va vèncer el déu, que podia cantar i tocar alhora, a diferència de Màrsies que només podia fer una sola melodia, i com a càstig per la seva gosadia, va ser penjat a un arbre pels peus i escorxat pel déu.

122. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.3, b.3, c.4, d.1, e.2

123. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5.
Jasó és l'heroi que va comandar l'expedició dels argonautes a la recerca del velló d'or, relatada per Apol·loni de Rodes en el poema *Les argonàutiques*. Segons el mite Jasó era fill d'Esó, rei de Iolcos. Aquest havia estat destronat pel seu germà Pèlias i Jasó havia estat educat pel centaure Quiró. Quan va tenir edat de reclamar-li el tron al seu oncle, es va presentar a Iolcos amb un peu sense calçar. Pèlias, en veure'l, va decidir enviar-lo a una expedició impossible, ja que l'oracle l'havia advertit que desconfiés d'un home amb una sola sandàlia. Així va ser com Jasó va reclutar els herois més importants del moment i els va embarcar a la nau Argo per anar a la Còlquida a trobar el velló sagrat que el rei Eetes feia custodiar per un dragó. Allà, per realitzar la seva empresa, va tenir l'ajut de la filla del rei, Medea, que es va enamorar d'ell. Aquesta, coneixedora de filtres i fetills, va trair la seva família per anar-se'n amb Jasó, un cop obtingut el toís d'or. Novament a Iolcos, Jasó va lliurar-lo a Pèlies, però mort aquest, Jasó i Medea van haver de marxar de Iolcos perquè van ser acusats d'assassinat. Van anar a parar a Corint, on van viure tranquil·lament amb els seus fills, fins que Jasó va voler casar-se amb la filla del rei Creont, Glauce, i s'hi va prometre.
Medea, furiosa per la traïció de què havia estat objecte per part de Jasó, va venjar-se'n matant, primer Glauce, a la qual li envià una túnica enverinada com a present de noces, i després els seus propis fills. Les paraules de Jasó, "Va voler donar-me una lliçó", fan referència precisament a aquest assassinat i la descripció de Medea com una dona altiva i obsessionada per venjar-se del seu marit, s'ajusten molt bé a la imatge que ens n'ha transmès la tradició. Pel que fa al desenllaç, el consell que presumptament està jutjant Medea en el text de Christa Wolf, acabarà condemnant-la a l'exili.

124. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.3, b.4, c.1, d.2, e.4

125. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5.
El text d'Estrabó parla de la colònia grega d'Emporion, actualment anomenada Empúries. Està situada a la costa de l'Alt Empordà, comarca a la qual dóna nom. Abans que hi arribessin els grecs, la regió estava poblada pels indicetes, la tribu ibera a la qual fa referència Estrabó. Els grecs, concretament una expedició procedent de Massalia, hi van arribar a mitjan segle VII aC amb objectius comercials. Aquests massaliotes, tal com explica el text, es van establir primer a l'illa que era en aquell temps l'actual istme de St. Martí d'Empúries i que els arqueòlegs han continuat anomenant Paleàpolis. Quan van haver establert contacte amb els habitants de terra ferma, van fundar-hi la Neàpolis, les restes de la qual encara es poden visitar avui dia. El culte a Àrtemis Efèsia està vinculat amb el fet que Emporion, com a colònia de Massalia, mantenia vincles culturals i religiosos amb la seva metròpoli, fet que cal considerar característic del fenomen de la colonització grega.
Aquest fenomen va tenir lloc entre el s. VIII i VI aC com a resposta al creixement de població que s'havia produït en algunes polis del continent i a conflictes interns sorgits entre els seus ciutadans. Aquests factors, afegits al fet que els grecs, hereus de les tècniques i els mapes de navegació fenicis, busquessin mercats on abastir-se de productes que els mancaven i vendre els de fabricació pròpia, van contribuir a la fundació de colònies gregues primer a l'Àsia Menor, com la mateixa Focea -metròpoli de Massalia-, i després a Sicília, la Magna Grècia i la resta de la Mediterrània occidental.

126. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a.2, b.4, c.3, d.3, e.1

127. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5.
La descripció que fa Anacarsis del teatre s'ajusta força a com devien ser els espectacles dramàtics a la Grècia clàssica. El teatre té el seu origen en les festes en honor de Dionís, déu de la vinya i del vi, en què els fidels devien cantar i fins i tot representar algun episodi de la vida del déu, en processons o bé al voltant de l'altar que presidia l'escena. Probablement a l'altar s'hi sacrificava un boc, que en grec és diu *trágos*, mot del qual derivaria "tragèdia". Pel que fa a la comèdia, Aristòtil vincula el mot amb la paraula *kómos* que vol dir "comparsa" o "processó", de manera que originàriament hauria estat un ritual on es feien cants en processó.
En qualsevol cas, el naixement del teatre està íntimament relacionat amb la ciutat d'Atenes, on Pisístrat va instaurar el culte oficial de Dionís fent construir al peu de

l'acròpolis un espai circular per tal que el cor pogués dansar. Així, a les Grans Dionísies, les festes del mes de març en honor del déu, ja s'hi va incloure de manera permanent la representació dramàtica. Tanmateix, el moment en que arribà al seu màxim esplendor va ser el s.V aC en què els concursos teatrals esdevenen una institució absolutament democràtica, a la qual podien accedir tots els ciutadans i, fins i tot, els metecs.
Hi havia festivals de tragèdia i festivals de comèdia per separat. En tots dos espectacles era fonamental el paper del cor, que cantava i ballava per l'*orquestra*. Ara bé, hi havia diferències importants entre l'una i l'altra. A les representacions de tragèdies, els actors portaven les sabates altes i feixugues de què parla Anacarsis, anomenades "coturns", que tenien la funció d'elevar els personatges per sobre del cor, i anaven vestits amb gran pompa, d'acord amb la dignitat dels herois que representaven. A les comèdies, en canvi, els actors estaven al mateix nivell que el cor i el seu vestuari sovint comprenia elements obscens i grotescos, escaients a personatges de la ciutat que eren ridiculitzats i parodiats en escena. Tant en un espectacle com en l'altre, els actors portaven màscares, i així podien interpretar més d'un personatge i, també, probablement les màscares contribuïen a potenciar-los la veu. Les màscares de la tragèdia, però, eren greus i serioses, mentre que les de la comèdia eren grotesques com la resta del vestuari.
Els temes, evidentment, també eren diferents, ja que la tragèdia s'assortia dels mites tradicionals, mentre que la comèdia posava davant del públic personatges i fets de la vida de la ciutat.

128. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta en el quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a.2 els successors d'Alexandre a Egipte
b.3 la còlera d'Aquil.les
c.2 només un any
d.3 l'euskera
e.3 Medea i Jasó

129. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades: [2 punts]

- El text descriu un quadre que representa la caiguda de Troia. Expliqueu breument,apartir de la Ilíada, com es desencadena la derrota dels troians i la victòria dels aqueus. Esmenteu també els noms dels personatges principals d'aquest esdeveniment, tant d'un bàndol com de l'altre, i la seva intervenció en els fets.

La narració de la Ilíada s'inicia amb la còlera d'Aquil.les, enutjat perquè el cabdill Agamèmnon no vol donar-li la part de botí que li correspon. En conseqüència decideix retirar-se del combat. Els aqueus necessiten la valentia d'Aquil.les per guanyar el combat però l'heroi es mostra inflexible, i només tornarà al combat quan mor el seu estimat amic Patrocle a qui ell ha deixat les seves pròpies armes. Patrocle mor a mans d'Hèctor i per venjar aquest mort, Aquil.les tornarà al combat, després que Hefest li hagi fabricat unes noves armes seguint la petició de Tetis, la mare de l'heroi. Aquil.les mata Hèctor i la recuperació del cadàver del fill mort per part de Príam, el rei de Troia, posa fi al relat homèric. Menelau, Agamèmnon, Àiax o Ulisses són alguns dels principals membres de l'expedició aquea. París, el mateix Hèctor, o Doló són alguns dels troians il.lustres.

- Qui és Hefest? Digueu els seus atributs, de qui era fill i per quina raó era coix.

Hefest és el déu del foc i de l'artesania, essent el seu principal atribut la forja. Era fill de Zeus i d'Hera, però algunes tradicions el fan només fill d'Hera. Era coix perquè en ocasió d'una disputa entre Zeus i Hera per culpa d'Hèracles (un dels nombrosos fills de Zeus,nascuts fora del matrimoni amb Hera), Hefest va defensar la seva mare i, com a càstig, Zeus el va llençar daltabaix de l'Olimp. El déu va estar caient durant un dia sencer i, a la fi, de nit, va caure a l'illa de Lemnos. Allí, malferit del peu, fou recollit pels habitamts de l'illa on des d'aleshores va situar la seva forja.

130. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta en el quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a.3 Creta
b.2 va robar el foc i el va donar als homes
c.4 Cassandra
d.4 els bous del jardí de l'oblit
e.1 el nom d'un animal

131. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades: [2 punts]

- A quin gènere pertany el text? És habitual en aquest gènere que, al començament, el poeta invoqui la Musa? Per què?

El text pertany a la poesia èpica i habitualment l'aede, el poeta de la poesia èpica, s'adreça a la Musa, a la divinitat d ela poesia, perquè inspiri el seu cant. D'aquesta manera el poeta vol romandre en un segon terme i presentar-se davant del seu auditori només com un transmissor del que la divinitat vol comunicar als homes.

- A quin home es refereix el text? Doneu algun exemple de la seva astúcia. Quant de temps va anar errant? Va aconseguir salvar la vida i la dels seus companys i tornar a la pàtria?

El text es refereix a Ulisses, l'heroi de l'astúcia per excel·lència. Com exemple de la seva astúcia es pot referir l'episodi del Ciclop.
En el camí de retorn cap a Ítaca, Ulisses, arriba en una illa on habita un feréstec Ciclop, un gegant d'un sol ull, fill de Posidó. El Ciclop fa presoners Ulisses i els seus companys i l'astut heroi s'empesca una estratègia per poder escapar. De primer emborratxa el Ciclop donant-li de beure una beguda que el Ciclop desconeixia: vi, que aquí representa la civilització, el conreu, enfront de la vida primitiva del salvatge gegant, que es dedica al pastoreig i només viu dels aliments que, espontània, li proporciona la natura. Ulisses, quan el Ciclop queda emdormiscat pels efectes del vi, l'orba del seu únic ull i aleshores fa que els seus companys es lliguin al ventre de les ovelles que cada dia surten de la cova del gegant per pasturar. D'aquesta manera aconseguiran també ells sortir d'allí.

Ulisses va anar errant durant deu anys des de la sortida de Troia abans de retornar a la seva pàtria, on va arribar, gràcie sa l'ajut dels feacis, havent perdut els seus companys.

- Narreu breument una de les seves aventures en la que va ser ajudat per un déu.

Un dels episodis de l'Odissea on es percep clarament l'ajut de la divinitat ocupa un paper primordial en el desenvolupament narratiu del poema. Es tracta de l'arribada i estada d'Ulisses al país dels feacis on, precisament, Ulisses recupera la seva identitat heroica a partir del relat que sent de boca de l'aede del palau feaci. És la deessa Atena protectora absoluta d'Ulisses al llarg de tot el seu periple la que disposa l'anada de la princesa Nausíca a la vora del mar per preparar el seu aixovar nupcial i allí descobrir desvalgut el cos nàufrag d'Ulisses. La intervenció de Nausica conduint Ulisses a la presència del seu pare i rei de Feàcia serà definitiva perquè l'heroi pugui retornar a Ítaca.

132. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta en el quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a.4 Òmul
b.1 introduir noves divinitats i corrompre els joves
c.4 l'escuma del mar
d.2 en hexàmetres
e.4 Grècia

133. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades: [2 punts]

- Les tres deesses són: Hera, Atena, Afrodita.

- París és un príncep troià, fill del rei Príam, i ha de resoldre la qüestió de triar quina de les tres deesses és la més bella. Cadascuna de les deesses li fa distintes promeses per captar el favor del pastor-príncep: Atena, saviesa; Hera, poder; Afrodita, la dona més bella del món.

- Paris falla a favor d'Afrodita. La conseqüència serà que, en arribar Paris a Esparta coneix Helena, la muller de Menelau, el rei espartà. Seduït per la seva bellesa, ja que és tinguda per la dona més bella del món, la rapta i se l'enduu amb ell a Troia. L'intent de recuperar la seva esposa per part de Menelau, amb l'ajut dels millors aqueus, sota el comendament d'Agamèmnon, serà la guerra de Troia, que enfrontà grecs i troians.

134. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5.
a) La derrota dels atenesos a Egospòtamos va tenir com a conseqüència:
a.2. l'acabament de la guerra del Peloponès
b) A Dodona s'hi troba un santuari dedicat al déu:
b.2. del tro i el llamp
c) A quin d'aquests herois llegendaris s'atribueix la unificació de totes les comunitats de l'Àtica i, per tant, la fundació d'Atenes?
c.2. Teseu
d) Quin d'aquest historiadors no és grec?
d.3. Tàcit
e) La colonització grega de la Península Ibèrica la van dur a terme:
e.3. Els foceus al s. VII a.C. perquè necessitaven noves terres on viure i volien obrir mercats per als seus productes

135. PAU 2002 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i responegueu les qüestions plantejades: [2 punts]

- A quina parella es refereix el text? Per què havien estat separats vint anys?

El text es refereix a Penèlope i a Ulisses, i havien estat separats durant vint anys, perquè l'heroi i rei d'Ítaca havia participat en la guerra de Troia, i el seu retorn a la pàtria havia estat ple d'obstacles per la rancúnia del déu Posidó.

- Quina és l'obra fonamental de la literatura grega font d'aquesta prosa de S. Espriu? Quin n'és el tema principal?

Es tracta de l'*Odissea* d'Homer on es narra precisament el retorn de l'heroi a Ítaca, les aventures que va haver d'endurar i com aconsegueix recuperar el poder que intentaven d'usurpar-li els pretendents de la seva esposa, ja que consideraven que Ulisses mai no retornaria a casa.

- Quan parla de les comparances entre dones que l'home pot fer, a quines dones es refereix? Qui és la joveneta ? parla breument de l'encontre entre aquest home i aquesta joveneta segons és explicada per l'obra literària.

Espriu dedica el terme "joveneta" a Nausica, la princesa feàcia que va contribuir especialment al seu retorn fins a Ítaca. Nausica, segons és explicat a l'*Odissea*, va trobar Ulisses nàufrag a la platja, quan hi havia anat per a rentar el seu aixovar, puix que la deessa Atena, en somnis, li havia dit que ja era hora que es preparés per al matrimoni. Nausica va conduir Ulisses fins al palau del rei Alcínous, on l'heroi redescobreix la seva pròpia identitat i, com a conseqüència d'aquesta descoberta, el rei dels feacis posarà a la seva disposició els mitjans necessaris per poder arribar a Ítaca. Les comparances es refereixen a les altres dones que apareixen a l'*Odissea* i que, en una o altra forma, condicionen també el retard de l'heroi en arribar a la pàtria: la maga Circe, la nimfa Calipso, les Sirenes també, però que ara, ja en la pau del retorn i en l'aixopluc del casal, Ulisses no gosa ni comparar amb la seva fidel i prudent esposa.

136. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

137. PAU 2002 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

138. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta al quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a) De les següents deesses quina no pertany al panteó olímpic? **a.4. Cibeles**

b) En aigües de quina illa va tenir lloc la famosa batalla naval en la qual els grecs van derrotar els perses l'any 480 a.C.? **b.3. Salamina**

c) El grec és una llengua indoeuropea de la qual coneixem diversos dialectes. Quina de les següents llengües no pertany a la família del grec? **c.4. fenici**

d) A les tragèdies gregues el cor:? **d.1. cantava i ballava les parts escrites en vers lírics**

e) El déu Cronos per defugir un oracle: **e.4. es menja els seus fills**

139. PAU 2002 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i respongueu les qüestions plantejades: [2 punts]

- Aquest text fa referència a una obra de la literatura grega. Saps quina és i a quin autor és atribuïda?

El text de Llucià es refereix a l'*Odissea*. Aquesta obra és un poema èpic que explica el retorn de l'heroi Ulisses des de Troia fins al seu palau, a Ítaca, i com la *Ilíada*, fou atribuïda a Homer.

- Explica l'episodi del qual tracta aquí Llucià.

En el camí de retorn cap a Ítaca, Ulisses, arriba en una illa on habita un ferèstec Ciclop, un gegant d'un sol ull, fill de Posidó. El Ciclop fa presoners Ulisses i els seus compnays i l'astut heroi s'empesca una estratègia per poder escapar. De primer emborratxa el Ciclop donant-li de beure una beguda que el Ciclop desconeixia: vi, que aquí representa la civilització, el conreu, enfront de la vida primitiva del salvatge gegant, que es dedica al pastoreig i només viu dels aliments que, espontània, li proporciona la natura. Ulisses, quan el Ciclop queda emdormiscat pels efectes del vi, l'orba del seu únic ull i aleshores fa que els seus companys es lliguin al ventre de les ovelles que cada dia surten de la cova del gegant per pasturar. D'aquesta manera aconseguiran també ells sortir d'allí.

- Per què et sembla que aquí Posidó diu d'Ulisses que no és gaire valent?

Posidó es refereix, sens dubte, al caràcter arterós de l'heroi, el qual precisament pot suplir la valentia, considerada en termes heroics, per l'astúcia i per l'enginy que mostra i demostra en les més variades situacions per tal de sortir airós i victoriós dels seus neguits i dificultats. Per això Ulisses és l'heroi de la "metis", de les mil cares, variable, segons les circumstàncies.

140. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta al quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a) Delfos és un santuari del déu:
   a.1. de la forja
   a.2. del vi
   a.3. de l'arc
   a.4. del trident

b) El conflicte plantejat a l'Antígona de Sòfocles és conseqüència:
   b.1. d'un matrimoni traït
   b.2. d'un assassinat involuntari
   b.3. d'una guerra fratricida
   b.4. d'uns deutes econòmics

c) Medea mata els seus fills per tal de:
   c.1. recuperar el tron del seu país
   c.2. venjar-se del seu espòs
   c.3. salvar-los de la guerra
   c.4. sacrificar-los als déus

d) Els grecs arribaren a Catalunya per fundar:
   d.1. una colònia militar
   d.2. una colònia comercial
   d.3. un santuari en honor de Zeus
   d.4. una explotació agrícola

e) Els Perses d'Èsquil tracten la victòria dels grecs:
   e.1. a la guerra del Peloponès
   e.2. a les guerres mèdiques
   e.3. a la guerra de Troia
   e.4. a les guerres púniques

Solució: a.3. / b.3. / c.2. / d.2. / e.2.

141. PAU 2001 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i responeu les qüestions plantejades: [2 punts]

IFIGENIA: Atreu tingué per fills Menelau i Agamèmnon –que és de qui vaig néixer jo, Ifigenia: d'ell i de la Tindàrida. Vora els rombolls que amb ratxes incessants l'Eurip sovint agita, fent refluir la blava mar, mon pare, a causa d'Helena, em va immolar –creu ell– a Àrtemis, dins els famosos sots de l'Àulida. El rei Agamèmnon havia reunit allà la flota grega, d'un miler de bastiments, volent guanyar la bella corona d'Ílion per als d'Acaia i perseguir l'ultratge fet al llit d'Helena, tot per plaure Menelau.
Com que tenia el mar barrat per vents dolents, fa interrogar la flama i Calcas parla així:
"Senyor d'aquesta host que l'Hèl.lade ha enviat, Agamèmnon, mai no esperis fer salpar les naus, si no degolles sobre l'ara d'Àrtemis ta filla Ifigenia".

Eurípides, Ifigenia entre els taures, vv. 3-20

- En el text es parla d'una guerra molt famosa i d'alguns dels seus protagonistes. Quina guerra és? Qui són els personatges esmentats i quin és el seu paper en la guerra?

  Ifigenia parla de la guerra de Troia i esmenta en aquestes seves paraules els principals protagonistes d'aquesta guerra. Hèlena, la bella esposa del rei Menelau, va ésser-ne la causant, ja que fou raptada per Paris, el príncep troià que, en haver fallat a favor de la deessa Afrodita com la més bella per damunt d'Hera i d'Atena, obtingué com a recompensa la dona més bella del món, la reina d'Esparta. Hèlena estava casada amb Menelau, el qual, sense saber què havia de passar, acollí hospitalàriament al seu palau el troià Paris. Davant de l'ofensa patida pel rei d'Esparta els aqueus apleguen un gran exèrcit sota el comandament d'Agamèmnon, germà de Menelau, en el qual participen tots els antics pretendents d'Hèlena i els més valents herois i guerrers: Aquil.les, Ulisses, Àiax.... La calma reté l'estol grec a Àulida i, per tal d'aconseguir vents favorables per poder salpar cap a Troia, Agamèmnon ha de sacrificar, segons el vaticini dels oracles, la seva filla Ifigenia, que és enviada a buscar al palau de Micenes amb la promesa i l'engany d'unes noces amb el millor dels aqueus. L'actitud d'Agamèmnon serà causa de la seva pròpia dissort, ja que, en tornar de Troia, morirà a mans de la seva esposa i mare d'Ifigenia, Clitemnestra. Ifigenia, tanmateix, no havia mort, sinó que en el darrer moment del sacrifici, la pròpia deessa Àrtemis substituí la donzella per un cèrvol i fou posteriorment portada per la deessa fins al país dels taures, on Eurípides situa la seva tragèdia.

- També es parla d'una deessa. Quina deessa és? Digueu la seva identitat i els símbols i els atributs pels quals se la reconeix.

  Àrtemis és filla de Zeus i de Leto, germana bessona del déu Apol.lo. Àrtemis és la deessa de la caça i, per tant, se la reconeix per l'arc, la túnica curta, adient per trescar pel bosc i camins, i sovint és representada amb la companyia d'animals (gossos, cèrvols...). Àrtemis és un divinitat verge, ja que havia demanat al seu pare de romandre sempre donzella. Tanmateix, és la deessa que protegeix les dones durant el part i que presideix diversos ritus iniciàtics de les joves i adolescents abans del matrimoni.

- L'autor del text és Eurípides. A quin gènere pertanyen les seves obres? Digueu el nom d'algunes d'elles.

  Eurípides és un dels tres grans tràgics de la literatura grega clàssica. És, doncs, autor de poesia dramàtica, de tragèdies i va viure al s. V a. C. Entre les seves obres es poden citar: Medea, Alcestis, Les Bacants, Les Troianes, Orestes, Electra, Les Fenícies, Hèlena...

142. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta al quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a) Atena va néixer:
- a.1. del cap de Zeus
- a.2. de la cuixa
- a.3. del ventre d'Hera
- a.4. del braç de Posidó

b) En la guerra de Troia Ulisses pertany al bàndol:
- b.1. troià
- b.2. persa
- b.3. grec
- b.4. romà

c) En una ciutat grega l'àgora era:
- c.1. el mercat
- c.2. l'àrea d'enterraments
- c.3. el recinte sagrat
- c.4. la plaça pública

d) Lisístrata és una comèdia escrita per:
- d.1. Aristòfanes
- d.2. Sòfocles
- d.3. Homer
- d.4. Eurípides

e) Èdip, el pare d'Antígona, va ser:
- e.1. el primer rei d'Atenes
- e.2. un heroi de la guerra de Troia
- e.3. un rei tebà
- e.4. un general espartà

Solució: a.1. / b.3. / c.4. / d.1. / e.3.

143. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i respongueu les qüestions plantejades: [2 punts]

Aquesta és una fundació dels massaliotes, que dista de Pirene i de la frontera d'Ibèria amb la Cèltica uns quaranta estadis. Aquesta zona és tota fèrtil i té bons ports. Allà es troba també Rodes, un poblat dels emporitans, encara que alguns diuen que és una fundació dels rodis. Tant allà com a Empúries veneren Àrtemis l'Efèsia –n'exposarem la causa en els escrits referents a Massàlia. Abans els emporitans habitaven en una illeta situada a prop de la costa, que actualment rep el nom de Ciutat Antiga, però ara viuen en terra ferma.

Estrabó, Geografia, 3, 4,8.

Aquest text és una part de la descripció que fa Estrabó d'una població catalana que va ser una colònia dels grecs.

- Digues on es troba aquesta colònia, quan va ser fundada i qui la va fundar, i de quin tipus de colònia es tractava.

  Estrabó en aquest passatge parla d'Empúries. Aquesta colònia grega -que encara ara dóna nom a tota la comarca de l'Empordà- fou fundada pels foceus establerts a Massàlia, l'actual Marsella. Fou cap a començaments del segle VI a.C. (600-575 a.C.) que els foceus varen arribar a la costa catalana. Llur intenció era sobretot ampliar les relacions i intercanvis comercials amb gents i pobles d'altres terres, i és així com varen ésser fundades moltes colònies gregues al llarg de la Mediterrània. Empúries era, doncs, una colònia comercial, d'intercanvi de productes i matèries primeres entre els comerciants i els indígenes que habitaven aquell indret. El nom mateix de la colònia significa "mercat", lloc, per tant, de comerç. Prop d'Empúries estava situada també una altra colònia, l'actual Roses, on s'han trobat dracmes encunyats amb una rosa, que era el símbol de l'illa de Rodes.

- Explica tot allò que en sàpigues.

  Com explica Estrabó, es tractava d'un lloc fèrtil, ric en productes, cosa que el feia especialment apte per a un enclavament comercial. Del text d'Estrabó podem veure com l'arribada i la instal.lació en una nova colònia era un procés paulatí. Primer s'instal.laren i habitaren en una illeta i després ja en l'enclavament definitiu de terra ferma. Es pot veure també com els grecs portaven amb ells les seves tradicions, en aquest cas concret Estrabó ens informa de quina era la divinitat a qui els emporitans retien culte, Àrtemis. Ara bé, en molts casos també, el que es produïa era una fusió, per exemple, dels cultes locals amb els dels colonitzadors. I aquesta fusió i intercanvi està testimoniada també en molts altres aspectes de la vida, no solament religiosa.
  De la importància d'Empúries com a enclavament colonial n'és testimoni el fet que encara a l'època hel.lenística i romana era un indret pròsper, que va començar a ésser abandonat progressivament entrat el s. III a.C., davant la importància creixent i reconeguda d'altres ciutats romanes com Barcino o Tarraco. Àdhuc s'han trobat restes d'una basílica paelocristiana. Una de les peces arqueològiques més significatives és la magnífica estàtua del déu de la medicina, Asclepi, allí trobada.

144. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu la resposta correcta al quadernet de respostes, seguint l'ordre d'aparició de les preguntes. [2 punts]

a) Odisseu i els seus companys superen el perill de les Sirenes:

a.1. Sense cap problema perquè les Sirenes estaven adormides.

a.2. Perquè decideixen agafar un camí que no passava prop de l'illa de les Sirenes.

a.3.Odisseu es lliga al pal de la nau i els seus companys es tapen les orelles amb cera.

a.4. Perquè els ajuda el déu Posidó.

b) Antígona va ser condemnada a mort per Creont:

b.1. Perquè havia traït la seva pàtria anant a favor dels argius.

b.2. Perquè va enterrar el seu germà Polinices.

b.3. Perquè va enterrar el seu germà Etèocles.

b.4. Perquè volia matar Creont per esdevenir reina de Tebes.

c) Després de ser derrotats pels peloponesis a la batalla d'Egospòtamos, els atenesos:

c.1. Es van refer i més endavant van derrotar els peloponesis a les Termòpiles.

c.2. Es van veure obligats a rendir-se, però van conservar la seva flota i els Murs Llargs.

c.3. Es van veure obligats a rendir-se, a enderrocar els Murs Llargs i a lliurar la seva flota.

c.4. Es van dedicar a la pirateria per la Mediterrània.

d.) La guerra del Peloponès va ser motivada per:

d.1. El rapte d'Helena.

d.2. L'afany imperialista dels reis perses.

d.3. El desig d'Alexandre el Gran de conquerir noves terres.

d.4. La rivalitat entre Atenes i Esparta.

e) El déu Dionís és representat habitualment:

e.1. Amb barret i sandàlies alades i amb el caduceu.

e.2. Amb casc, llança, espasa i escut.

e.3. Amb martell, tenalles i enclusa.

e.4. Coronat amb fulles de vinya i amb el tirs a la mà.

Solució: a.3. / b.2. / c.3. / d.4. / e.4.

145. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegiu el text següent i respongueu les qüestions plantejades: [2 punts]

La va trobar al palau; feia un gran teixit, un mantell doble de porpra; hi brodava moltes lluites dels troians domapoltres i dels aqueus de túnica de bronze, que per culpa seva patien sota les mans d'Ares. Iris, la de peus lleugers, es posà al seu costat i li digué:

–Vine aquí, benvolguda núvia, perquè vegis les prodigioses gestes dels troians domapoltres i dels aqueus de túnica de bronze, els quals anaven els uns contra els altres conduint per la plana Ares, font de moltes llàgrimes, desitjosos de la guerra mortífera. Ara ells estan asseguts en silenci, i la guerra s'ha aturat. Repenjats en els escuts, han plantat les llances al seu costat. Després Alexandre i Menelau, favorit d'Ares, lluitaran per tu amb les llargues llances; i d'aquell que guanyi seràs anomenada esposa estimada.

Homer, Ilíada 3.125-138.

- Amb quina dona parla la deessa Iris? Per què l'escena té lloc a Troia? Com hi ha arribat aquella dona? Qui són Alexandre i Menelau? Per què lluitaran per ella? Per què Ares és "font de moltes llàgrimes"?

  Iris parla amb Hèlena d'Esparta, que ara és a Troia perquè hi ha arribat raptada per Alexandre o Paris. Aquest és un príncep troià que va fer de jutge en el judici sobre la bellesa de les tres deesses. Va preferir Afrodita per davant d'Hera i d'Atena. Afrodita li havia promès com a regal la dona més bella del món., Hèlena d'Esparta i el príncep troià l'aconseguí, faltant a les lleis de l'hospitalitat que li havia ofert Menelau, rei d'Esparta i espòs legítim d'Hèlena, en rebre'l al seu palau. En combat singular hauran de lluitar ambdós herois a fi de decidir amb qui dels dos ha de romandre Hèlena. Ares és el déu de la guerra i per això li escau l'epítet "font de moltes llàgrimes", per les moltes afliccions, angoixes i morts que comporta la guerra.

- A quin gènere pertany aquesta obra? Coneixes alguna altra atribuïda al mateix autor? Explica algunes característiques, formals i de contingut, pròpies d'aquest gènere literari.

  La Ilíada pertany a la poesia èpica. Una altra obra atribuïda també a Homer és l'Odissea. En aquests poemes, l'aede celebrava les gestes dels herois del passat com a model per al públic que els sentia. Eren poemes de composició i de difusió oral que l'aede improvisava, en el moment mateix de la seva execució al casal nobiliari o davant del poble, a partir del seu coneixement d'una sèrie de temes i motius tradicionals (els diversos cicles de llegendes, les distintes nissagues d'herois, la lliuta, la preparació al combat, ...). Ajudava a aquest tipus de poesia oral també la forma: es tracta de poesia feta en hexàmetres i recolzada en la dicció formular, és a dir, els versos eren composats sobre la base de diverses clàusules mètriques, fetes a partir de la repetició de determinades estructures en què es combinava, per exemple, els epítets amb els substantius, o en les que determinades estructures sintàctiques (el verb, el subjecte...) ocupaven sempre la mateixa posició dins del vers. L'hexàmetre era un vers de sis unitats mètriques i cadascuna d'aquestes unitats estava formada per un metre dactílic (la successió d'una síl·laba llarga i dues de breus) o per un espondeu (la successió de dues síl·labes llargues), equivalents des del punt de vista de la quantitat mètrica.

146. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

147. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 5 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

148. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 5 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

149. PAU 2000 · Setembre · Sèrie 6 · Exercici 5 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

150. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció A)

5. Indiqueu al quadernet de respostes la resposta correcta seguint l'ordre d'aparició de les preguntes: [2 punts]

a.4

b.4

c.3

d.1

e.2

151. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 5 (Opció B)

5. Llegeix el següent text de Llucià i respon a les qüestions plantejades: [2 punts]

Parlen d'Hèlena, esposa del rei Menelau d'Esparta. Els poetes parlen d'aquesta dona i l'admiren perquè era considerada la dona més bella del món. És per això que la deessa Afrodita la va prometre a Paris com a recompensa si fallava a favor seu en la disputa contra les altres dues deesses, Atena i Hera.
Un dels dos principals poemes de la literatura èpica grega, atribuïts a Homer, és a dir, la *Ilíada* en parla, en la mesura que narra el setge que els aqueus varen posar a la ciutat de Troia, quan hi anaren precisament per a recuperar la bella Hèlena, raptada pel príncep troià Paris. En certa mesura, també l'altre poema èpic d'Homer, l'*Odissea*, té com a punt de partida la pròpia Hèlena, ja que en aquest cas el poema èpic explica el retorn d'Odisseu a la seva pàtria, després d'haver format part de l'exèrcit aqueu que anà a alliberar la reina d'Esparta..

Hermes, fill de Zeus, és l'encarregat de conduir les ànimes dels morts fins a l'Hades, ja que Hermes és, en general, el déu missatger. També és el deu del comerç i els seus principals atributs són les sandàlies alades i el caduceu.

152. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

153. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 5 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.